



Kulturmiljöanalys

Vindpark Auroras påverkan på kulturmiljöer på Öland och Gotland

Kulturmiljöanalys som belyser vindparken Auroras påverkan
på riksintressen och världsarv på Öland och Gotland

Nicholas Nilsson

Arkeologisk rapport 2022:10



MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum



Kulturmiljöanalys

Vindpark Auroras påverkan på kulturmiljöer på Öland och Gotland

Kulturmiljöanalys som belyser vindparken Auroras påverkan
på riksintressen och världsarv på Öland och Gotland

Författare

Nicholas Nilsson

Copyright

Kalmar läns museum 2022

Redaktion

Helena Victor, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd

507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400-352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Metod	9
Kumulativ påverkan	12
Områdesbeskrivningar	13
Kommunala översiktsplaner	14
Havsplaner	15
Öland	16
RIK H38 Ölands norra udde	19
RIK H31 Ölands stenkust	21
RIK H32 Källa–Persnäs kust- och odlingsbygder	23
RIK H27 S Greda–Valsnäs	25
RIK H23 Borgholm	27
RIK K21 Karums alvar	29
RIK H25 Hörninge	31
RIK H19 Östra Ölands kust- och odlingsbygder	33
RIK Algutsrum–Ryd	35
RIK Vanserums malm–Norra Bäck	37
RIK Långgrälla	39
RIK Eriksöre	41
RIK Kalkstad–Lenstad	43
RIK Gårdby	45
RIK Dröstorps borg	47
RIK Ekelunda	49
RIK Albrunna–Vickleby	51
RIK Hulterstads borg	53
RIK Gösslunda	55
RIK Gräsgård–Segerstad	57
RIK Eketops borg	59
RIK Sebberneby	61
RIK Ås	63
Ölands världsarv, Södra Ölands odlingslandskap	65

Gotland	67
RI Sondre	69
RI Nore och Austreområdet	71
RI Holm – Gotländska fiskelägen	73
RI Gervalds	75
RI Vamlingbo – Gotlands medeltida kyrkomiljöer	77
RI Norrbynområdet	79
RI Fridarve–Rofinds–Bonsarve	81
RI Hamra	83
RI Öja	85
RI Fide	87
RI Näs	89
RI Grötlingbo	91
RI Petes	93
RI Havdhem	95
RI Hus – Gotländska fiskelägen	97
RI Tomtbod – Gotländska fiskelägen	99
RI Närkusten	101
RI Fardhem–Linde	103
RI Gerum	105
RI Karlsöarna med Ekstakusten	107
RI Karlsöarna med Ekstakusten – Lilla Karlsö	109
RI Karlsöarna med Ekstakusten – Stora Karlsö	111
Slutsats	112
Referenser	115
Länkar	116

Sammanfattning

En kulturmiljöanalys har utförts i syfte att undersöka i vilken omfattning den planerade vindparken Aurora, som planeras ligga ute i Östersjön mellan Öland och Gotland, kommer att påverka riksintressen och världsarv på Öland och Gotland.

Utgångspunkten har varit en GIS-analys av synbarhet som utförts av Norconsult. Denna har visat i vilken omfattning vindparken, teoretiskt sett, kommer att kunna ses i terrängen på Öland respektive Gotland. Utifrån detta grundmaterial gjordes ytterligare en GIS-analys för att se vilka riksintressen och världsarv som eventuellt kommer att påverkas av vindparken. På Öland visade analysen att 23 riksintresseområden och ett världsarv berördes av vindparken och på Gotland var motsvarande siffra 22 riksintressen men inget världsarv. Världsarvet på Gotland berörs inte eftersom det ligger på ett så långt avstånd från vindparken att det inte påverkas alls.

Två parametrar har använts för att erhålla värden för utvärdering av påverkan, dels hur stor procentuell ytpåverkan som enligt synbarhetsanalysen påverkade riksintresseområdena, dels en avståndsskala för hur långt ifrån vindparken som områdena ligger. Med utgångspunkt i de fotomontage

som också gjorts tidigare, där vindparkens synlighet framgår från olika avstånd och olika platser på både Öland och Gotland, har en zonindelning, beroende på avstånd, skapats. Fyra olika zoner har definierats, *närzon*, *mellanzon*, *fjärrzon* och *icke synbar zon*. Resultatet från zonindelningen skiljer sig från synbarhetsanalysen på så sätt att flera av de riksintressen som GIS-analysen pekade ut som påverkade i själva verket ligger på ett avstånd som gör att de inte påverkas. Skillnaden här är att synbarhetsanalysen, som även nämndes ovan, är en rent teoretisk analys som inte tar hänsyn till ögats begränsningar medan zonindelningen baserar sig på det som verkligen går att se eller inte syns.

I tabellerna nedan framgår resultatet från zonindelningen för Öland respektive Gotland. Sammanfattningsvis är det en relativt liten påverkan som vindparken medför för riksintressena på Öland och Gotland. När det gäller det påverkade världsarvet på Öland sträcker själva världsarvet sig nästan från mellersta delen av ön och ned till dess sydspets. Eftersom världsarvet täcker en så stor yta blir påverkan olika beroende på var på världsarvet man befinner sig. Uppe vid dess nordöstra del är påverkan större än vid dess sydspets, som ligger mycket längre bort från vindparken.

Tabell. Resultatet av analysen och hur många riksintressen och världsarv som påverkas på Öland respektive Gotland.

Öland, riksintressen

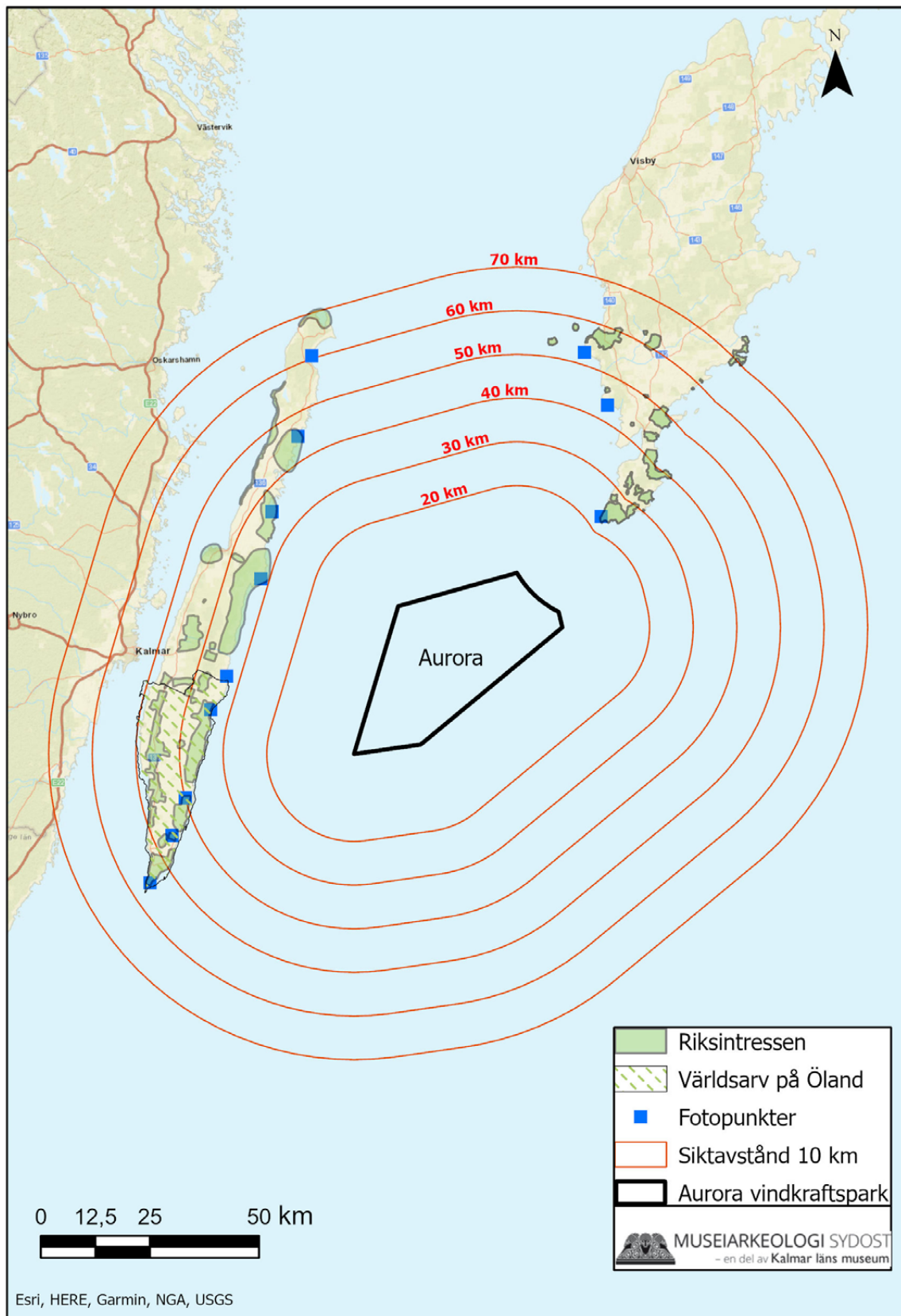
Avståndszon	Summa
Närzon	-
Mellanzon	1
Fjärrzon	15
Icke synbar zon	7
Totalsumma	23

Gotland, riksintressen

Avståndszon	Summa
Närzon	1
Mellanzon	7
Fjärrzon	3
Icke synbar zon	11
Totalsumma	22

Öland, världsarv

Världsarv	Mellanzon– Icke synbar zon
-----------	-------------------------------



Figur 1. Vindpark Aurora med de påverkade rikssintressena på Öland och Gotland samt världsarv. På kartan syns också de fotopunkter som finns längs Öland och Gotlands kuster.

Inledning

OX2 AB planerar en etablering av en vindpark till havs i Egentliga Östersjön, benämnd Aurora. Vindparken ligger inom Sveriges ekonomiska zon och området är 1 045 km² stort och ligger ca 20 km sydväst om Gotland och ca 30 km öster om Öland.

Vindparken kommer fullt utbyggd att bestå av maximalt 370 vindkraftverk. Den maximala höjden på vindkraftverken beräknas bli 370 meter över havsytan. Vindkraftverken förväntas att vara i drift i 40–45 år, drifttiden kan dock komma att bli ytterligare längre.

Anslutningskablar från den planerade vindparken till land ingår inte i nu aktuell tillståndsprövning och ingår därmed inte heller i kulturmiljöanalysen.

Föreliggande kulturmiljöanalys ska ta fasta på i vilken grad vindpark Aurora inverkar på världsarvsområden samt på de riksintresseområden som finns på Öland och Gotland. Denna rapport kommer ingå som en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen för tillståndsansökan enligt lag om svensk ekonomisk zon (SEZ) och enligt lag om kontinentalsockeln (KSL). Totalt finns det 28 områden av riksintresse registrerade på Öland och 141 på Gotland, tillika ett världsarv på Öland och ett på Gotland. Denna analys utgår från vindpark Aurora men i ett större perspektiv bör man också väga in andra vindparker som ligger i närheten vilka också påverkar det visuella intrycket på kulturmiljöer.

Metod

Kulturmiljöanalysen utgår från två tidigare utförda analyser, en GIS-baserad synbarhetsanalys och ett fotomontage baserat på 370 meter höga verk, detta för att avgöra verkens synbarhet från olika platser och avstånd på Öland och Gotland. Fotomontagen som ligger till grund för denna bedömning visar ett worst case-scenario, det vill säga hur vindparken syns i klart väder mitt på dagen under sommarhalvåret. Både ljus- och väderförhållanden kommer dock att variera under årets lopp och sikten kommer därmed att vara mer begränsad än vad som framgår från fotomontagen. Synbarhetsanalysen utfördes av Norconsult och har utgjort ett underlag för en omfattande kulturmiljöanalys med hjälp av GIS. Synbarhetsanalysen är en GIS-analys som inte tar hänsyn till hur långt det är möjligt att med blotta ögat verkligen se ett objekt. Analysen utgår ifrån att betraktaren är ca 1,8 m lång och att varken skog, mark eller horisont skymmer siktpunkterna (Meland 2021_8).

Med synbarhetsanalysen som grund kartlades vilka riksintresseområden på Öland och Gotland som potentiellt skulle kunna påverkas. För att få en parameter som indikerar grad av påverkan gjordes en beräkning av förhållandet mellan den area som synbarhetsanalysen gett i förhållande till riksintresseområdenas utbredning. En procentuell grad av ytmässig påverkan kunde då erhållas. I vissa fall kan ytpåverkan för ett riksintresse vara stort men om detta ligger inom en avståndszon (se nedan) till exempel fjärrzon så blir påverkan ändå liten. Ytterligare ett GIS-skikt i form av avståndskurvor visar avståndet till riksintresseområdena från vindparken. Grundläggande för analysen

är hur långt ett verk med en höjd av 370 m syns. Detta går att beräkna matematiskt genom formeln $A=2,08xy/h+2,08xy/H$ där h är ögats höjd över havet och H är objektets höjd ([Svenska Kryssarklubben \(sxk.se\)](http://SvenskaKryssarklubben.sxk.se)). Det längsta avstånd som ett verk på 370 m kan ses på är 90 kilometer. Vid detta avstånd är det dock en mycket liten del som syns, vilket inte går att uppfatta med blotta ögat. Jordens krökning spelar också en roll där horisonten kommer att skymma ett objekt på längre avstånd. Det är inte förrän på ca 50 km avstånd som ett objekt börjar framträda men även på detta avstånd är det mycket otydligt och närmast icke synbart. Med ett avstånd på 50 km och mindre kommer ett objekt att framträda tydligare och tydligare.

Med de fotomontage som utförts och som visar synligheten från vissa utvalda punkter längs kusterna på Öland och Gotland går det att uppskatta den synliga påverkan på riksintressena. I vissa fall har samma fotopunkt använts för flera olika riksintressen för att exemplifiera hur den visuella

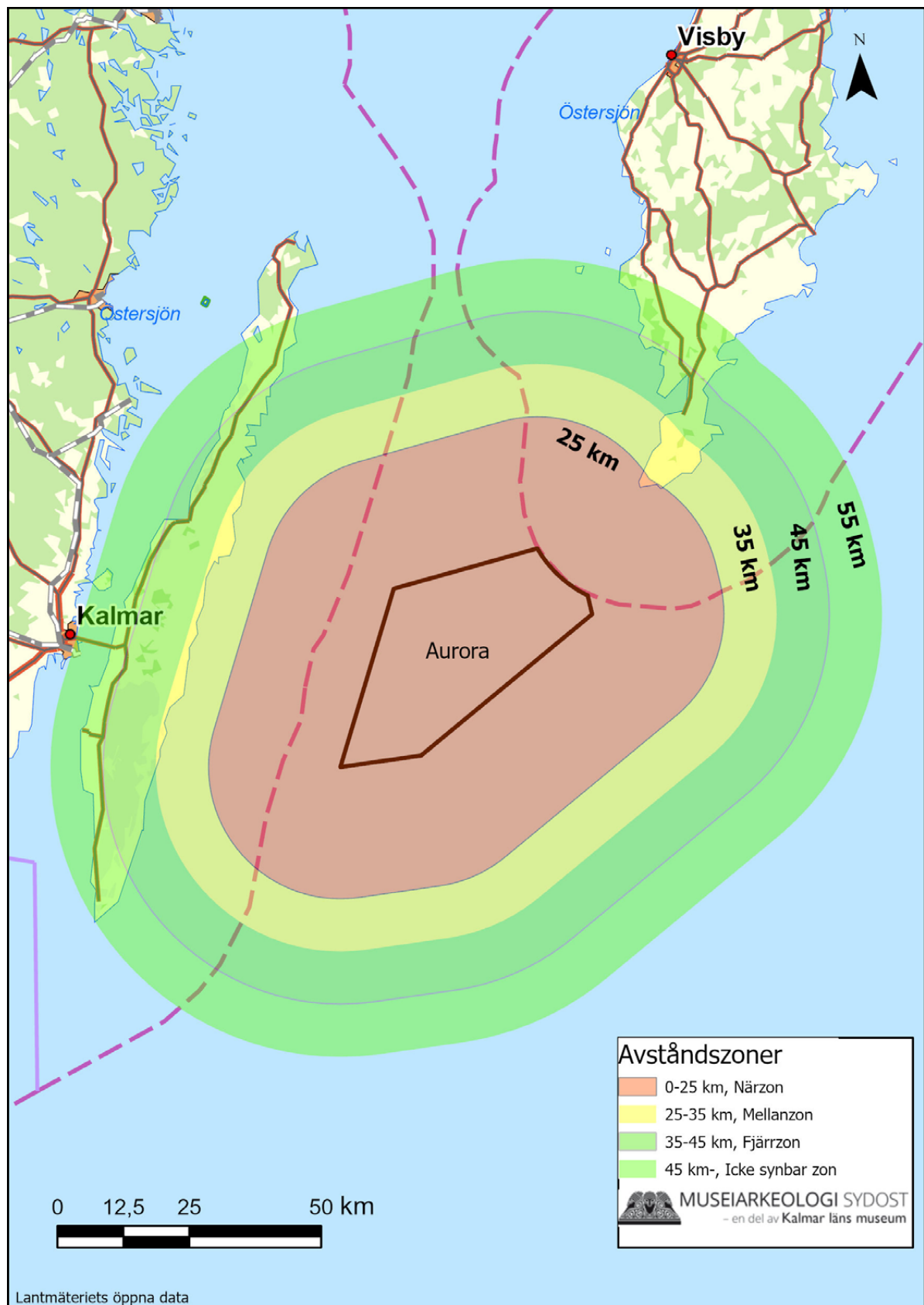
påverkan kan komma att bli. I de fall detta sker är det den närmaste fotopunkten eller de närmaste fotopunkterna som använts.

Beskrivningarna av de olika riksintresseområdena är hämtade från länsstyrelsens och Riksantikvarieämbetets riksintressebeskrivningar.

För påverkansbedömning brukar graden av påverkan klassificeras genom en zonindelning av landskapet. Zonindelningen påverkas av storleken på vindkraftverken, antalet vindkraftverk, avståndet och typen av landskap, och är ett av underlagen för att tillsammans med typ av landskap bedöma grad av påverkan av en etablering av vindpark. För denna analys gjordes följande indelning i fyra olika avståndszoner, närzon, mellanzon, fjärrzon och icke synbar zon. Slutligen har allt vägts samman för att göra en bedömning av påverkan på konsekvenserna för kulturmiljön och landskapsbilden och detta kommer att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen enligt OX2:s bedömningsmetodik.

Tabell 1. Tabellen visar de olika zonindelningarna som skapats med utgångspunkt från de fotopunkter och fotomontage som funnits som underlag.

Avståndszon (km)	Zon	Bedömning
0–25	Närzon	Vindparken syns tydligt
25–35	Mellanzon	Vindparken syns men är inte påtagligt dominerande
35–45	Fjärrzon	Vindparken syns men är inte påtaglig
45–	Icke synbar zon	Vindparken syns i så liten grad att den inte påverkar eller syns inte alls



Figur 2. Vindpark Aurora och de devierade avståndszonerna.

Kumulativ påverkan

En aspekt att beakta är den kumulativa påverkan som kan ske utifrån redan befintliga eller i närtid planerade vindparker. I Östersjön finns flera befintliga vindparker bland annat söder om Öland men även runt Gotland. I föreliggande analys har den planerade vindparken Aurora varit utgångspunkten för påverkan på riksintressen men även andra vindparker kan påverka riksintressen och världsarv på både Öland och Gotland beroende på var de är placerade. Den kumulativa påverkan från flera vindparker bör således också vägas in i en övergripande analys

av påverkan. Man måste dock ta i beaktning att det i nuläget inte finns några garantier för att samtliga planerade vindparker faktiskt kommer att realiseras.

Det finns också redan idag befintliga vindparker som är landbaserade på både Öland och Gotland. Dessa vindparker får en mer explicit påverkan på riksintressen och världsarv än vad de havsbaserade vindparkerna får eftersom de landbaserade vindparkernas synliga påverkan i de fallen blir mycket mer påtaglig.

Områdesbeskrivningar

Kulturmiljöanalysen har utgått från de riksintressen som finns på Öland och Gotland. Att ett område har pekats ut som riksintresse betyder att det så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden ([Riksintressen \(msb.se\)](https://www.msb.se/riksintressen)).

Följande karaktäriserar ett kulturmiljöhistoriskt riksintresse:

- Uttrycken för ett riksintresseområde kan bestå av hela miljöer, mindre områden, markslag, byggnader, anläggningar, lämningar, egenskaper och karaktärsdrag samt visuella, funktionella eller andra samband mellan dessa.
- Landskapsavsnitt med beståndsdelar som var för sig och i ett större sammanhang särskilt väl speglar olika utvecklingsskeden och händelseförlopp av betydelse för landets och

områdets kulturella, politiska, religiösa, sociala och eller tekniska utveckling; kan föreslås (av länsstyrelsen), bedömas och utpekas (av Riksantikvarieämbetet) som riksintresse för kulturmiljövården.

- Ett riksintressant kulturlandskap ska representera en nationellt betydelsefull historisk samhällsprocess med utgångspunkt i en regional eller lokal kontext.
- Det ska ge en övergripande bild av samhällets historia – med avseende på tidsdjup och utveckling, dess ekonomiska, sociala och kulturella bredd samt dess regionala variationer. De ska således belysa ett brett spektrum av tidsperioder, utvecklingsskeden, händelser, verksamheter och aktiviteter som har varit av betydelse för samhällsutvecklingen ([Handbok-riksintressen-140623.pdf \(raa.se\)](https://www.raa.se/handbok-riksintressen-140623.pdf)).

Kommunala översiktsplaner

Den planerade vindparken Aurora ligger utanför Sveriges territorialvatten och berör därmed inte områden som ingår i kommunala översiktsplaner. Då vindpark Aurora kommer synas från land på både Öland och Gotland redogörs i korta sammandrag hur respektive kommuners översiktsplan berör vindkraft och landskapsbilden.

Borgholms kommuns antagna ÖP 2002 anger dock att:

- Kommunen är tydlig beträffande kommunens västra kuststräcka, både till havs och på land, här skall inga vindkraftetableringar ske, dvs i norra Kalmarsund och kusten där.
- Utmed den östra kuststräckan sägs att havet där kan rymma endast ett fåtal större etableringar för att inte påtagligt skada orördheten inom området.
- Kommunen väljer att inte peka ut lämpliga områden för vindkraft utan redovisar i stället de krav man ställer för etablering av vindkraftverk.

Ny ÖP är under samråd 2022.

- För Mörbylånga kommun anges i översiktsplanen (2014) att inga fler havsbaserade vindkraftverk förutom Utgrunden 2 i södra Kalmarsund, är tillåtna och att området kring Kalmarsund ska hållas fritt från vertikala och horisontella element som innebär en påtaglig inverkan på landskapsbilden österifrån.

För Gotlands kommun anges i ÖP 2010-2025:

- För att den visuella upplevelsen av det havsbaserade vindbruket ska anses någorlunda konfliktfri är 8–10 km ett avstånd som mer allmänt brukar kunna godtas. Vindbruk i havet bör därför i första hand lokaliseras minst 10 km från land, om det är tekniskt, ekonomiskt och miljömässigt möjligt.
- Parker för vindbruk i havet bör utformas så att en övergripande ordning kan uppfattas från särskilt viktiga platser på land (exempelvis platser där många människor frekvent vistas) eller att vindkraftverken placeras så att den planerade parken upplevs, mer eller mindre, likvärdigt från alla riktningar.

Havsplaner

Havs- och vattenmyndigheten har i uppdrag från regeringen att förbereda och genomföra svensk statlig havsplanering och havsplanerna ska visa statens samlade syn på hur havet ska användas. Havs- och vattenmyndighetens förslag på havsplaner lämnades till regeringen under 2019 och antogs den 10 februari 2022. Enligt de antagna havsplanerna ligger vindpark Aurora inom området Sydväst Gotland, i havsområde Sydöstra Östersjön och inom havsplan Östersjön. I havsplanens beskrivning av havsområde Sydöstra Östersjön ingår bland annat en redogörelse för förekommande kulturintressen.

Av redogörelsen i havsplanen framgår att kusten längs Öland omfattas av riksintresse obruten kust och att Gotlands kust omfattas av riksintesse

högexploaterad kust. Vidare framgår att Södra Ölands odlingslandskap är ett världsarv, vilket även till stor del omfattas av landskapsbildsskydd. Det konstateras att det i kustområdena kring Gotland och Öland förekommer flera områden som omfattas av riksintresseanspråk, men som ligger utanför själva havsplaneområdet, samt att de kulturhistoriska värdekärnor som identifierats av Riksantikvarieämbetet huvudsakligen ligger utanför havsplaneområdet. Slutligen anges att av de identifierade värdekärnorna så sträcker sig en mindre del in i den del av havsplaneområdet som är belägen omedelbart utanför Ölands östkust och omfattas i havsplanen av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden, där hänsynsavstånd till värdekärnorna behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Öland

Landskapsbeskrivning

Öland är ca 137 km långt och ca 18 km brett. Berggrunden består av kalksten vilket också gör att landskapet skiljer sig mycket från övriga Sverige. Ölands landformer är knutna till den geologiska uppbyggnaden och dess utveckling över miljontals år. Öland utgörs av en flack låg platå som sluttar svagt mot öster och norr. Detta beror på att de berggrundslager från kambrium och ordovicium som bygger upp ön har en svag stupning mot öster. Den mest framträdande landformen på Öland är Västra landborgen, en klint som kan följas, ganska obruten från Byxelkrok till Ottenby men är högst (20-40m) mellan Borgholm och Degerhamn.

Utmed Ölands östkust mellan Köping och södra spetsen finns ett komplex av strandvallar, som utgör Östra landborgen. Dessa har bildats i samband med öns höjning över vattenytan (Engström, Christer & Marklund, Kari 1996).

Landskapet är generellt väldigt flackt på Öland och den högsta punkten är 55 m.ö.h. Kusterna är relativt skarpa och raka. En viss skillnad syns på öns östkust, norr om Borgholm, där kustlandskapet är något mer flikigt än på övriga ön.

På Öland finns olika typer av karakteristiska landskapsdrag som skiljer olika områden från varandra. I norr finns tex Bödabukten. Den nästan två mil långa sandstranden kallas för Ölands Riviera och är en av Sveriges populäraste stränder. Den vita sanden finns där tack vare den nordgående strömmen som ständigt fyller på bukten med vit sand (Öland 2021).

På den västra siden finns den s.k. Stenkusten Vägen som går från Byrum, via Alvedsjö bodar och ner till Äleklinta, kallas allmänt för Stenkusten. Här passerar du flera stenbrott från en svunnen industriepok och här upplever du en storslagen utsikt över Kalmarsund. Vid Horns udde har stenbrytning pågått sedan medeltiden. Den röda kalkstenen, "Ölandsmarmorn", har varit mycket efterfrågad vid byggandet av slott och kyrkor (ibid).

På mellersta Öland ligger Mittlandsskogen, ett av Europas största sammanhängande lövskogsområden som erbjuder en mängd fina vandringsleder och mycket höga naturvärden. Området består av lövskog, betade gräs-, åker- och våtmarker. Ädellövskogen utgör nästan hälften av Mittlandet och består i huvudsak av hasselrik ekskog, avenbokskog samt ask och alm. Området är ett stort mosaiklandskap med kultur- och naturvärden och saknar motstycke i Europa (ibid).

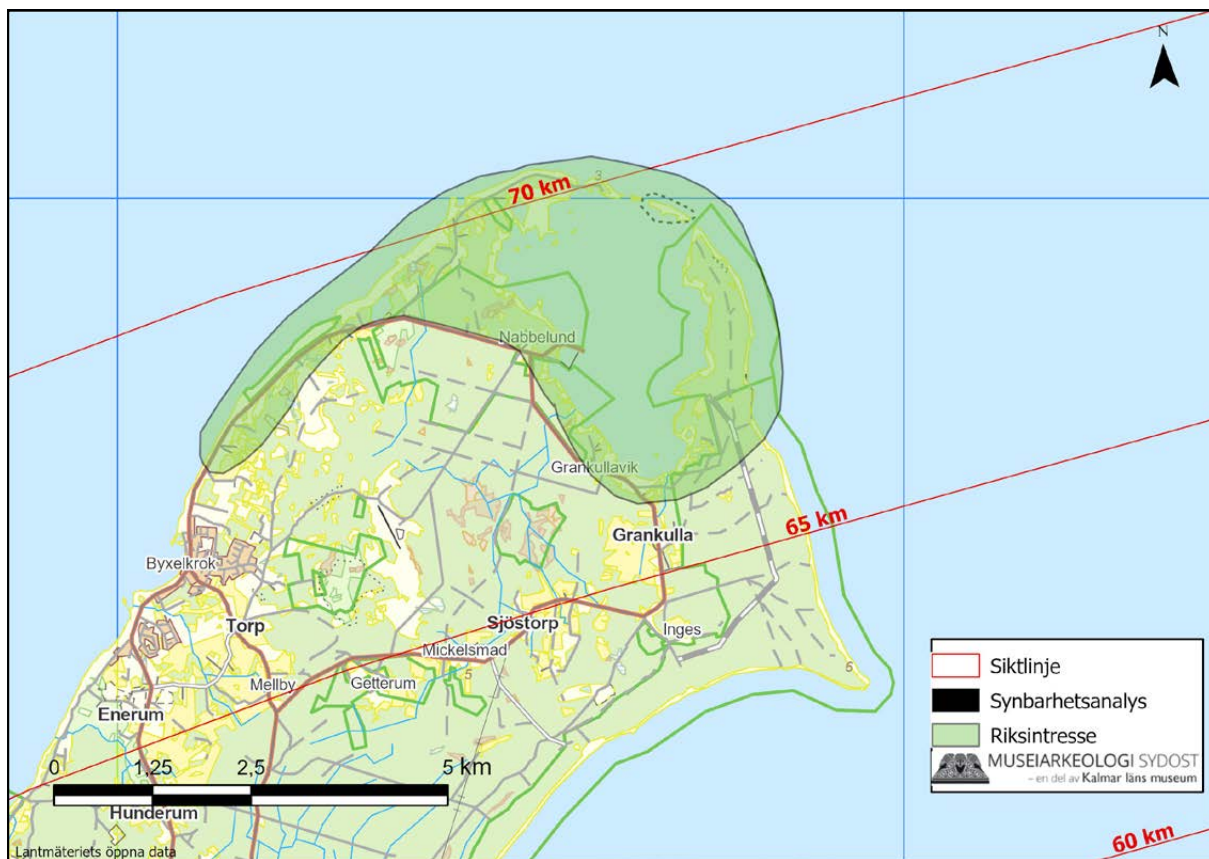
Längre söderut på den västra sidan ligger Mörbylångadalen, ett av Sveriges bördigaste odlingsområden. Dalen, som tidigare var sjöbottnen, har gett lantbrukarna en naturlig förutsättning för spannmålsodling och odling av andra grödor som potatis, lök och jordgubbar (ibid).

Nästan hela den södra delen av Öland består av Världsarvet, södra Ölands odlingslandskap. Från Karlevi i väster till Gårdby i öster och sedan hela vägen ner till Ölands sydspets sträcker sig ett underskönt landskap och en unik kulturbygd. Radbyarna, den odlade marken, sjömarkerna och Stora alvaret bildar tillsammans världsarvet Södra Ölands odlingslandskap. På Öland har

det bedrivits jordbruk i tusentals år. På grund av de speciella förutsättningarna går bara en del av ön att odla på. Stora alvaret och sjömarkerna vid Östersjön har inte kunnat odlas utan har främst fungerat som betesmark. Detta gör att det idag går att uppleva något så unikt som ett medeltida odlingslandskap som brukas med moderna maskiner. Mycket som på södra Öland kan

upplevas som naturens orörda skönhet är i själva verket ett lyckat samspel mellan människa och natur. Odlingslandskapet är sedan 2000 med på Unescos världsarvslista som en av världens mest unika platser(ibid).

Nedan redovisas alla riksintressen på Öland från norr till söder.



Figur 3a. Riksintresset vid Ölands norra udde.

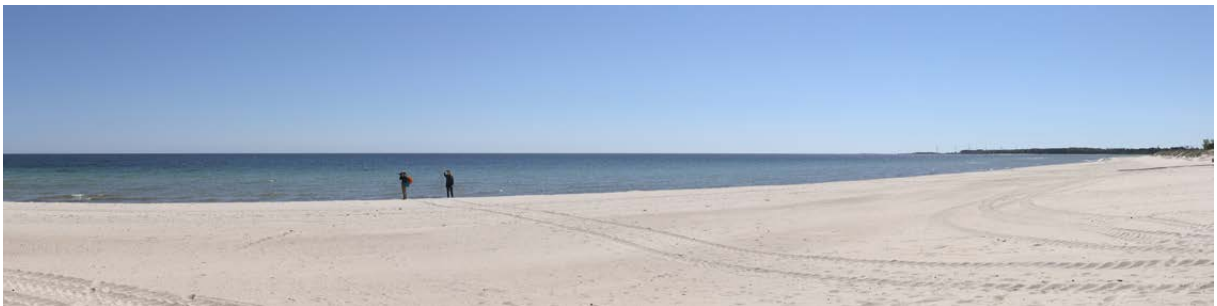
RIK H38 Ölands norra udde**Områdeskod:** 88 513 038**Kommun:** Borgholm**Avstånd:** 65-70 km**Avståndszon:** Icke synbar zon**Ytmässig påverkan:** 0,04%**Beskrivning**

Kommunikationsmiljö från 1800- och 1900-talen framvuxen kring den naturliga hamnen i Grankullavik som med utskeppningshamn, färjeläge, lämningar efter medeltida örlogsbas och det visuella sambandet med fyren Långe Erik tillsammans visar på Norra uddens betydelse för Ölands sjöfart (Riksantikvarieämbetet, 2018:54). Området omfattar en ca 7x4 km stor yta. Fornlämningar kring Grankullaviken med gravfält och rösen från järnålder samt medeltida skyttevärn med tydliga visuella samband med

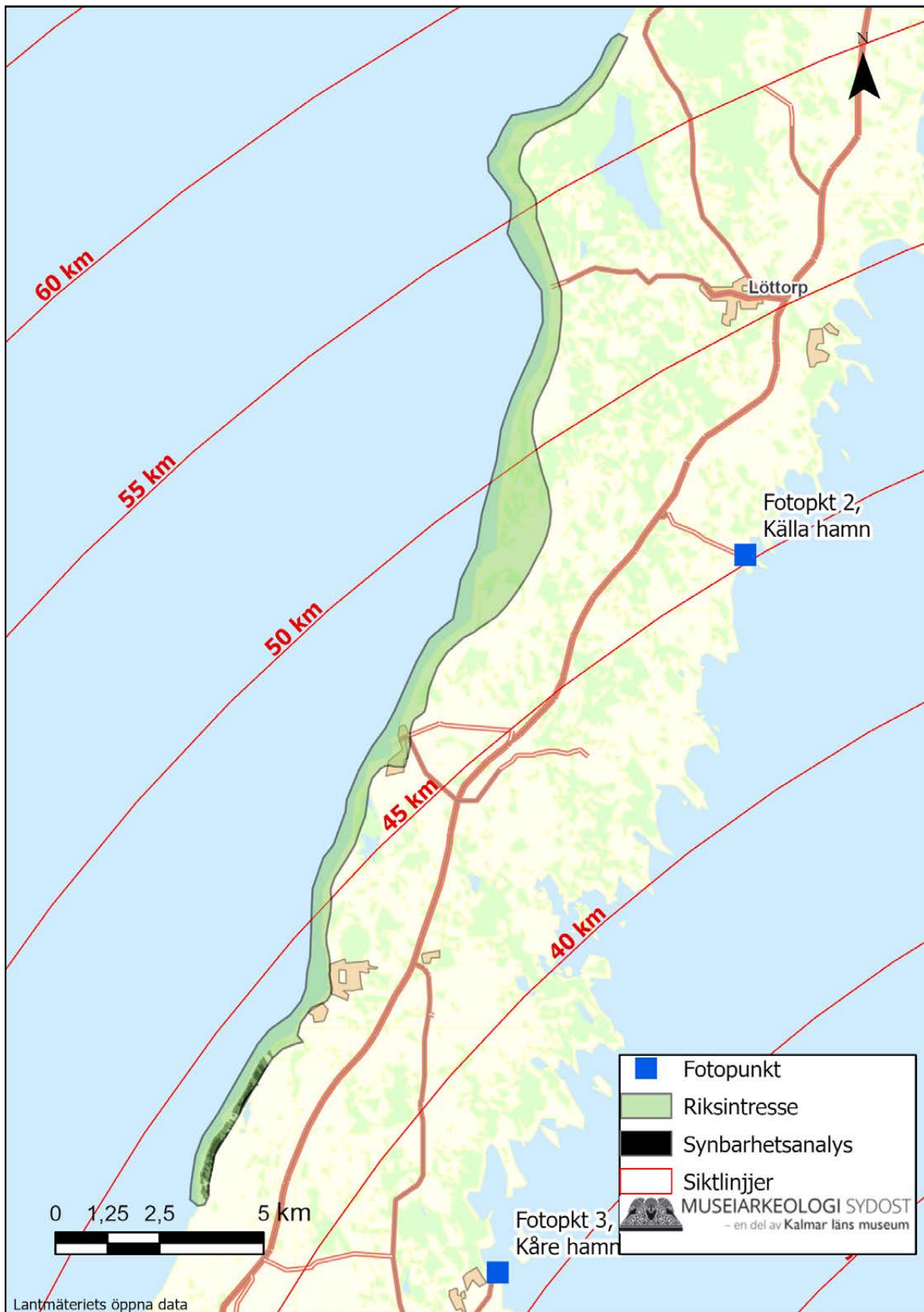
viken och Östersjön, vilka tillsammans framhäver områdets långvariga strategiska betydelse. Fyren Långe Erik med tillhörande fyrmiljö från 1800- och 1900-tal och dess betydelse som ett vida synligt landmärke. Grankullavik med pirar och kajer som visar på vikens stora betydelse som utskeppningshamn för virke från Bödaskogen och som färjeläge för förbindelsen över till Gotland (ibid s54). På samtliga sidor av den naturliga hamnen finns även förhistoriska gravar och i Trollskogen i öster finns spår av medeltida skyttevärn samt Johan III:s jaktmur.

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att endast en mycket liten zon längs stranden påverkas av vindparken. Riksintresset ligger dock inom den *Icke synbara zonen* vilket således innebär att ingen påverkan sker.



Figur 3b. Fotomontage från fotopunkt 1, Böda sand. De vindkraftverk som syns tydligt vid kustremsan till höger på bilden är landbaserade och tillhör redan existerande verk.



Figur 4a. Riksintresset Ölands stenkust.

RIK H31 Ölands stenkust

Områdeskod: 88514031

Kommun: Borgholm

Avstånd: ca 43-57 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 11%

Beskrivning

Kust- och industrimiljö, känd som Stenkusten, vilken präglas av den omfattande stembrytning som förekommit här sedan medeltiden, men även av övriga näringar som fiske, sjöfart och boskapsskötsel (Riksantikvarieämbetet, 2018:31). Området ligger på Ölands västkust och omfattar en ca 30x1,6 km stor yta.

Längs kusten återfinns också fornlämningar i form av bland annat stensättningar och rösen men även andra typer av fornlämningar finns också tex treuddar, skurkvarnar mm. Stenbrott av olika storlekar tillkomna från medeltid fram till 1900-talet är karaktäristiskt och syns med sina högar av delvis bearbetade stenar eller skrotsten. Skurkvarnar och kalkugnar för förädling av den

råvara som bröts i stenbrotten är vanliga element i landskapet samt deras tydliga samband sinsemellan. Sandviks utskeppningshamn anlades vid slutet av 1800-talet och består av pirar och hamnbebyggelse som visar på ortens roll som centrum för den lokala stenindustrin. Sjöbodbebyggelsen från 1700- till 1900-tal visar på fiskets betydelse. De är vanligtvis byggda i sten, vilket är utmärkande för västra kusten, men förekommer ibland även i rödmålat skiftesverk.

Den naturanpassade kustvägen, känd sedan mitten av 1600-talet, understöder upplevelsen av sambandet mellan de näringar som präglar området. Det visuella samband mellan stenbrottsmiljöer, sjöbodar, närliggande odlingsbygder och vattnet är påtagligt, vilket förstärker upplevelsen av de näringar som präglar Stenkusten (ibid s31).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en liten påverkan och riksintresset ligger också inom den *Icke synbara zonen* vilket innebär ingen påverkan.



Figur 4b. Fotomontage från fotopunkt 2, Källa hamn.



Figur 4c. Fotomontage från fotopunkt 2, Kåre hamn.



Figur 5a. Riksintresset Källa-Persnäs kust- och odlingsbygder.

RIK H32 Källa–Persnäs kust- och odlingsbygder

Områdeskod: 88515032

Kommun: Borgholm

Avstånd: ca 40–47,5 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 13 %

Beskrivning

Kust- och odlingslandskap där sambandet mellan medeltida sockencentrum, byar med odlade inägor och betade sjömarker samt sjöbodar och utskeppningshamn visar på den samlade betydelsen av odling, fiske, stenbrytning och sjöfart för kulturlandskapets utveckling från medeltid fram till 2000-talet (Riksantikvarieämbetet, 2018:39). Området omfattar en ca 10x5 km stor yta på Ölands östra kust. Området kännetecknas av ett öppet landskap med endast enstaka skogsområden.

Tydliga spår av järnålderns bebyggelse finns i form av husgrunder och stensträngar. De medeltida kyrkorna i Persnäs och Källa utgör landmärken i landskapet, framför allt Källa ödekyrka har utgjort ett landmärke både till lands och till sjöss då den ligger endast 500 meter från kusten, (ibid s 41).

Området präglas av odling som i vissa fall går ända ner till kusen tack vare de låglänta bördiga

jordar som förekommer längs den östra kusten. Strandängarna har också utnyttjats för bete. Detta har i vissa fall bidragit till att bebyggelsen återfinns närmare kusten än vad som brukligt på andra ställen (ibid s 42).

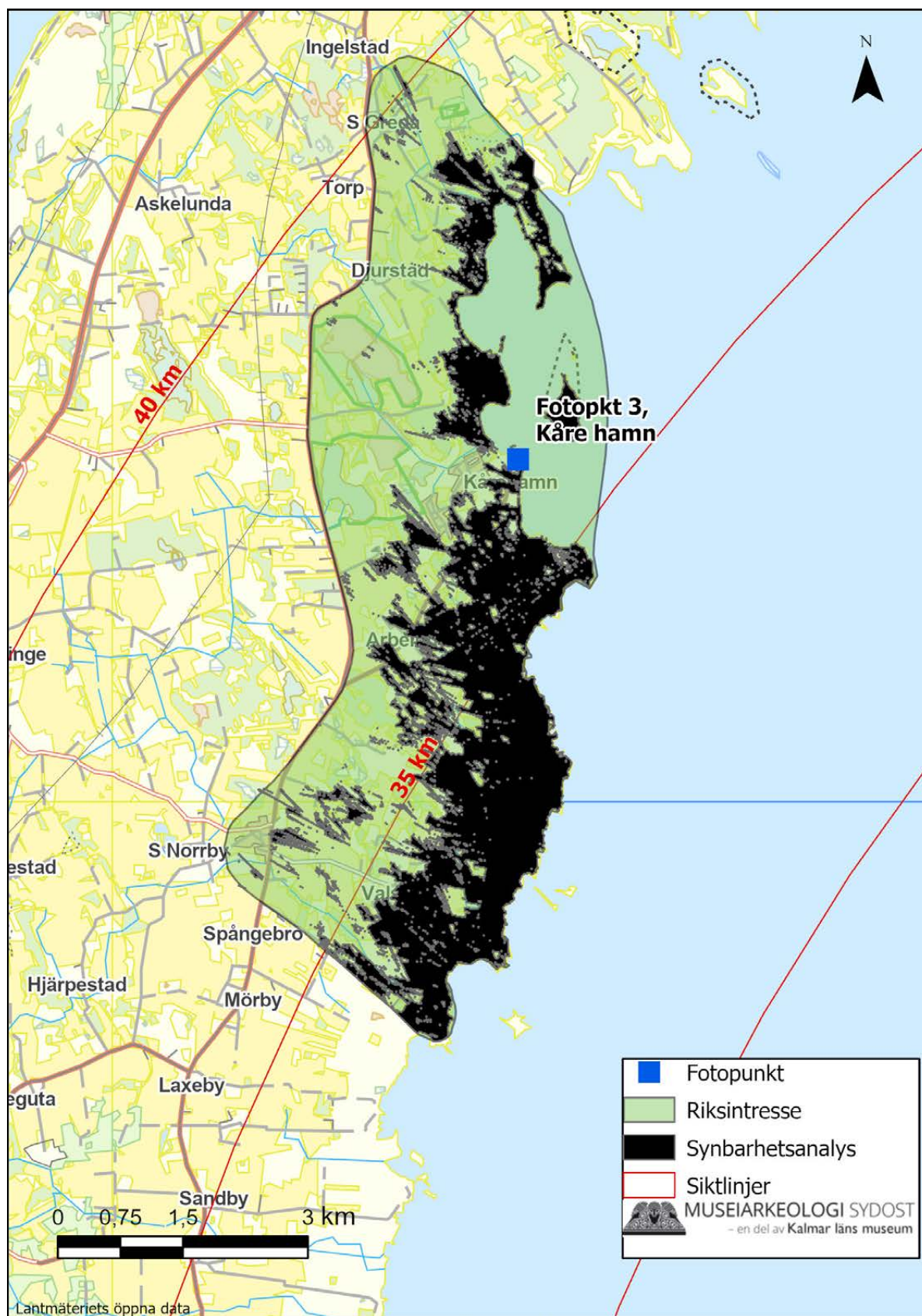
Fisket utgjorde ett komplement till jordbruket och fiskerätten var kopplad till jordägande. Till varje gård förekom ofta en sjöbod vid kusten. Dessa sjöbodar kom att bilda långa räckor och byggnadstekniken var oftast skiftesverk men även bodar i kalksten förekommer (ibid s 43). Sjöbodarna är en viktig del av det öländska landskapet och bör ses som lika typiska som öns väderkvarnar och radbyar. Ofta ligger sjöbodarna samlade i grupper byggda enligt samma ordning som gårdarna hade i byn. Fiskelägena kom att se ut som små radbyar. Källa hamn var länge en mycket viktig plats för utskeppning av kalksten från de många kalkbrotten låt längre in från kusten. Från denna hamn skeppades också varor till och från Gotland (ibid s 43).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att det är främst kustlandskapet som berörs i detta riksintresse. Avståndet till vindparken gör att riksintresset hamnar inom *Fjärrzonen* vilket innebär att påverkan blir liten då vindparken kommer att synas men ha en liten påverkan.



Figur 5b. Fotomontage från fotopunkt 2, Källa hamn.



Figur 6a. Riksintresset Greda-Valsnäs.

RIK H27 S Greda–Valsnäs**Områdeskod:** 88504027**Kommun:** Borgholm**Avstånd:** ca 33–40 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 43 %**Beskrivning**

Odlings- och kustlandskap där fornlämningsmiljöer, bymiljöer med odlade inägojordar och betade sjömarker samt tillhörande fiskelägen med sjöbodar och ålbroar vilka tillsammans visar på den betydelse som både jordbruk och fiske haft här från järnålder fram till 2000-talet (Riksantikvarieämbetet, 2018:21). Lämningar efter fornborg och byar från tidig järnålder är bundna till strandnära marker och deras visuella och historiska samband med kusten och dagens byar. Området omfattar en ca 12x3,5 km stor yta längs Ölands östra kust.

Radbyar och klungbyar som Arbelunda och Djurstad med visar på bebyggelse från 1700- till 1900-tal.

Stenmurar och brukningsvägar av skiftande ålder karaktäriserar odlingslandskapet och berättar

om dess utveckling från medeltid till 1900-tal. Odlingslandskapet utgörs av den tydliga indelningen med inägor och utmarker av medeltida karaktär och kännetecknas av öppna och betade sjömarker. Fiskelägena består av karakteristiska rader av låga sjöbodar i sten och trä med tillhörande nätgårdar, båtkåsor och ålbroar samt deras nära samband med tillhörande bondbyar som S Greda, Djurstad, Arbelunda och Valsnäs.

Kårehamn och dess karaktär av fiskehamn, med anor åtminstone sedan 1600-talet, förstärker bilden av fiskenäringens betydelse här.

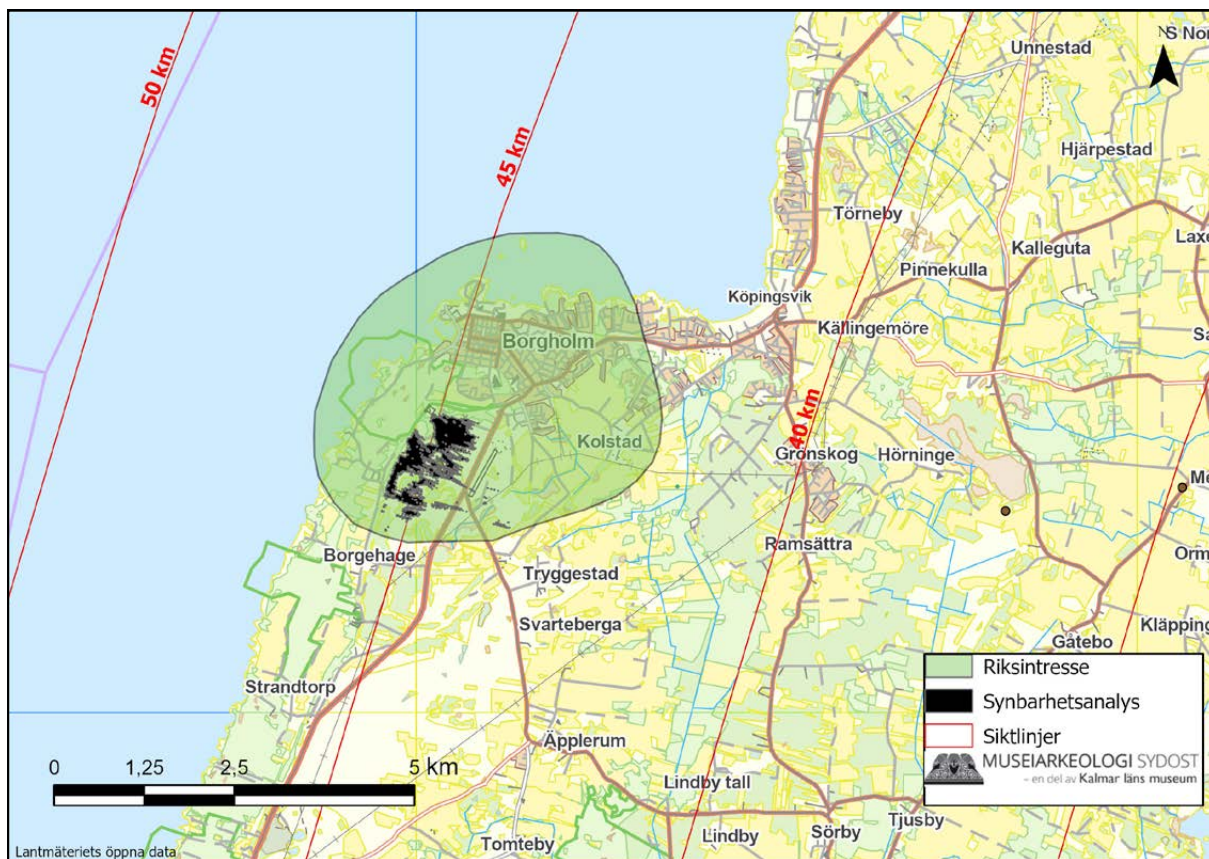
Det visuella sambandet mellan byarna, det öppna odlingslandskapet och den närliggande Östersjön är mycket påtaglig (ibid s21).

Påverkan

Kustområdet är flackt och öppet och i stort sett hela kuststräckan är riktad mot vindparken vilket gör att den visuella påverkan kan bli stor. Synbarhetsanalysen visar en ytmässig påverkan på 43 %. Riksintresset hamnar dock inom *fjärrzonen* vilket innebär att påverkan trots allt blir låg då vindparken kommer att synas men i liten omfattning.



Figur 6b. Fotomontage från fotopunkt 3 Kåre hamn.



Figur 7. Riksintresset Borgholm.

RIK H23 Borgholm**Områdeskod:** 88508023**Kommun:** Borgholm**Avstånd:** ca 42–46 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 8%**Beskrivning**

Stads- och slottsmiljöer i ett kustlandskap där Borgholms medeltida slott präglar landskapsbilden och uttrycker de långvariga kungliga intressena på platsen. I slottets omedelbara närhet har småstaden och badorten Borgholms utvecklats med sin träbebyggelse från 1800–1900-tal (Riksantikvarieämbetet, 2018:11). Området omfattar en ca 5x5 km stor yta.

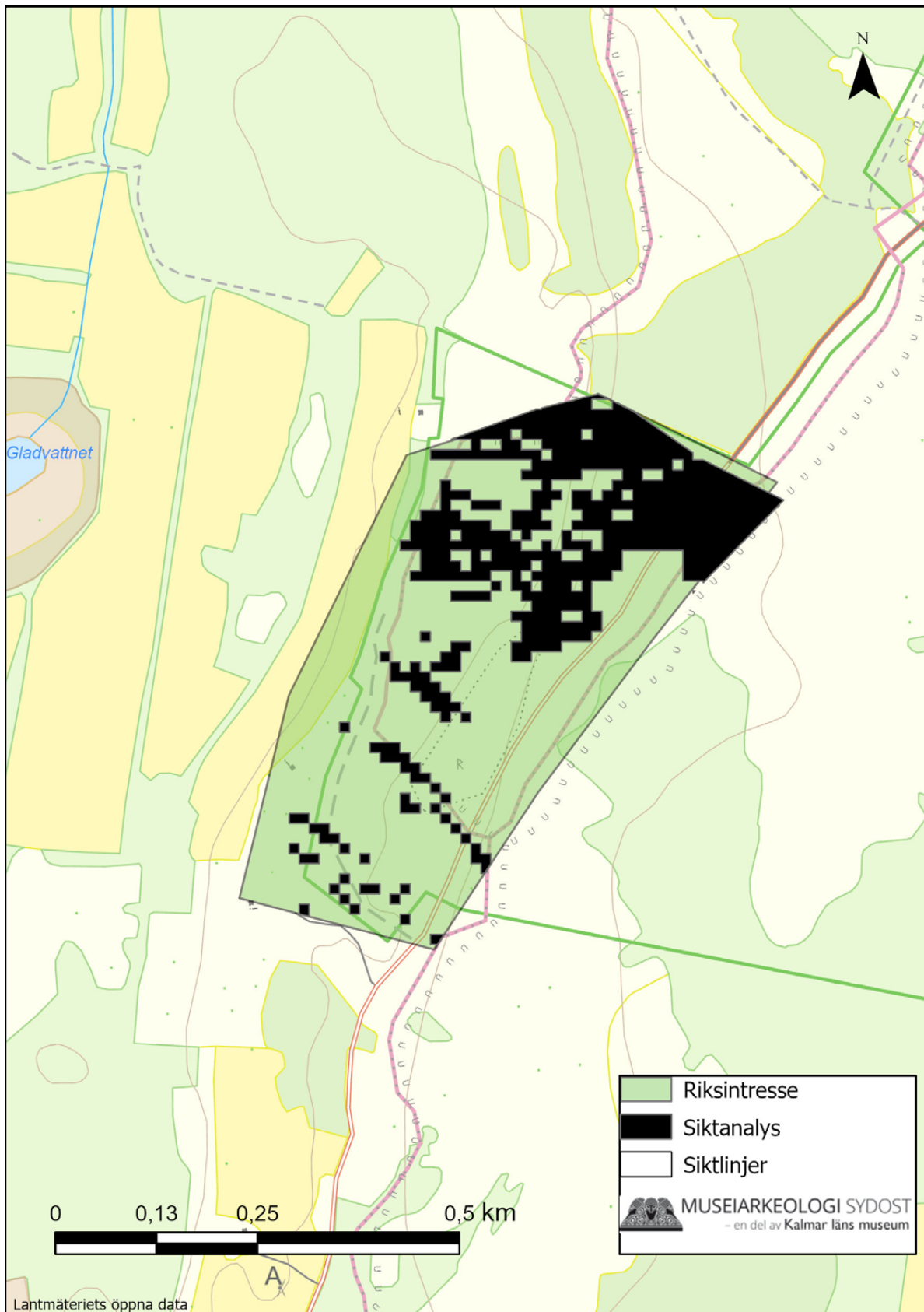
Borgholms slottsruin med anor från 1200-tal har en karakteristisk siluett som tydligt kan upplevas långväga ifrån, både från land och hav. Den långvariga kungliga närvaron i området uttrycks genom Borgholms kungsgård och Sollidens slott

från 1800- och tidigt 1900-tal och deras nära samband med Borgholms stad.

Borgholms stad har en rutnätsplan från 1817 med regelbunden tomtstruktur samt ett stort inslag av trädplanteringar och återkommande utblickar mot Kalmarsund. Borgholms centrala delar präglas av en låg och tät trähusbebyggelse från 1800–1900-tal med villor och köpmansgårdar med stora trädgårdstomter samt offentliga byggnader väl anpassade till den lilla staden. Borgholms betydelse som kommunikationscentrum uttrycks i hamnen men också genom stationsbyggnaden i tegel som visar på stadens knutpunkt i det tidigare öländska järnvägsnätet (Riksantikvarieämbetet 2018:11).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att påverkan endast berör de södra delarna av riksintresset, framför allt området söder om slottsruinen. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men ha en liten påverkan.



Figur 8a. Riksintresset Karums alvar.

RIK K21 Karums alvar**Områdeskod:** 88509021**Kommun:** Borgholm**Avstånd:** ca 42,5–43 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 37%**Beskrivning**

Området ligger söder om Borgholm på öns inland och omfattar en ca 0,7x0,3 km stor yta. I riksintresset ingår en radby i inlandsläge med gården omgivna av lövskog och betad hag- och alvarmark. Omedelbart väster om landsvägen Högsrum-Gärdslösa, ligger på Karums alvar, ett gravfält från äldre järnålder med ett 70-tal synliga lämningar. Särskilt intressanta är de rektangulära

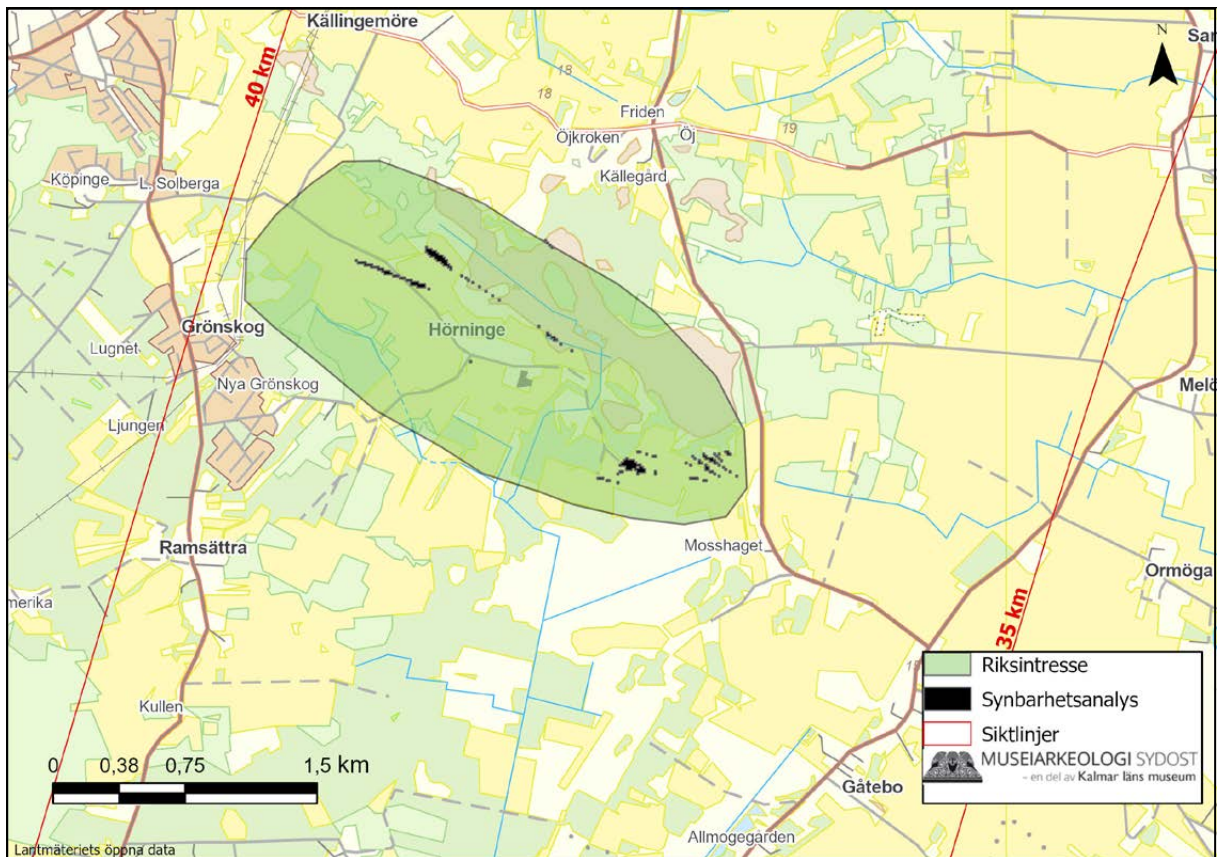
stensättningarna med resta hörnstenar. En 26 meter lång skeppssättning är markerad med lig-gande stenar och spantindelning tvärsöver skro-vet. Denna kallas Noaks ark. I skeppssättningens mitt finns en klumpsten som kan markera en mast (?). Denna gravform kan antingen tillhöra yngre bronsålder eller yngre järnålder (register-blad - Karums alvar).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en relativt stor del av området påverkas visuellt av vindparken, framför allt de nordliga delarna. Riksintresset ligger dock inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men har en liten påverkan.



Figur 8b. Fotomontage från fotopunkt 4, Kapelludden.



Figur 9. Riksintresset Hörninge.

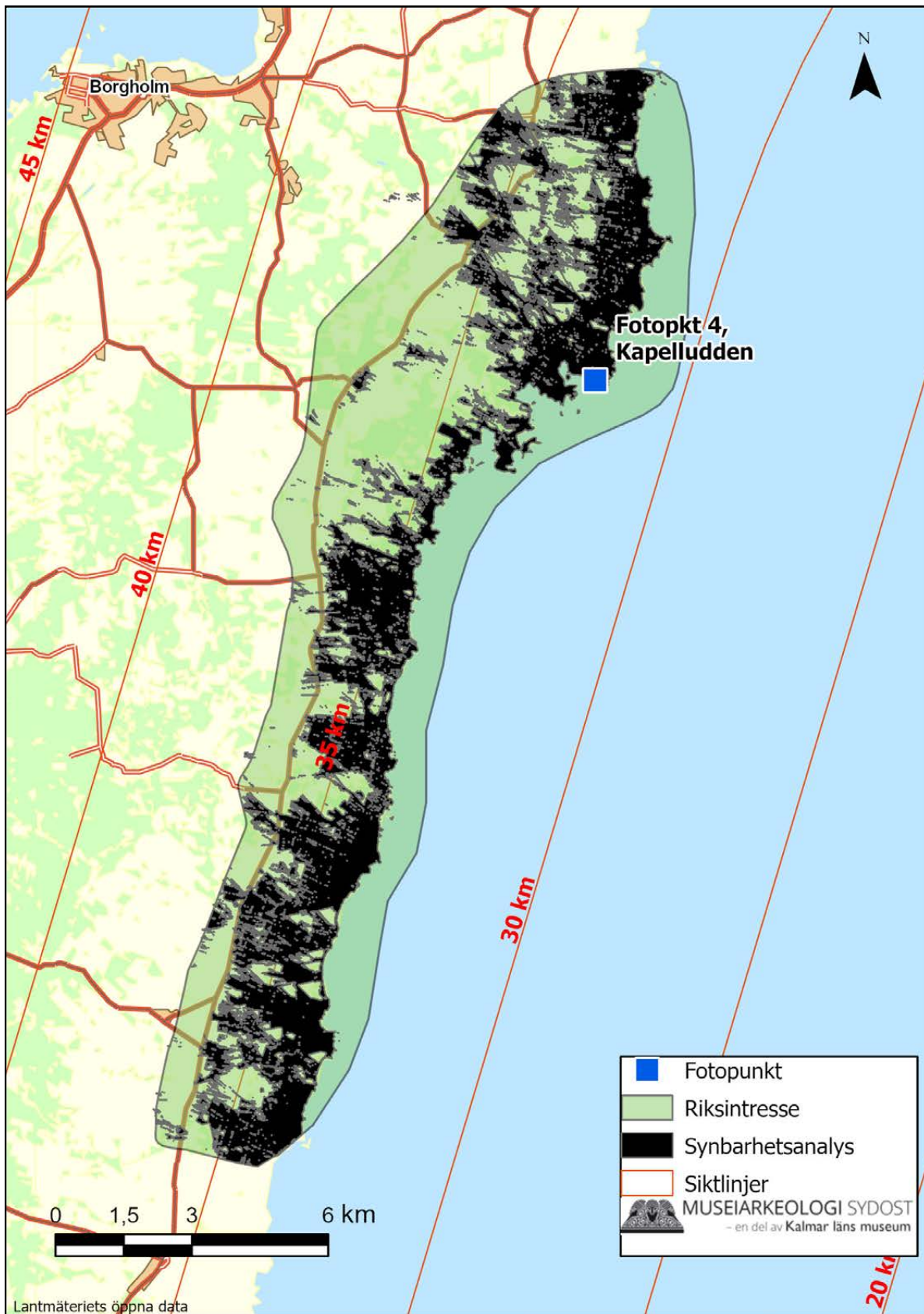
RIK H25 Hörninge**Områdeskod:** 88507025**Kommun:** Borgholm**Avstånd:** ca 37–40 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 2%**Beskrivning**

Bymiljö och odlingslandskap med en sedan medeltiden bibehållen markindelning där Hörninge radby präglat utvecklingen av kulturlandskapet med odlade inägojordar på höjden närmast byn och beten på de fuktigare mossmarkerna (Riksantikvarieämbetet 2018:17). Området omfattar en ca 3x1 km stor yta på den mellersta delen av ön. Radbyn ligger på medeltida lägen med

bebyggelse från 1700- till 1900-tal. Det finns en medeltida bygata och den tidigare landsvägen mellan Köpingsvik och Sikvarp passerar här. Odlingslandskapet har en indelning med inägor och utmarker av medeltida karaktär. Bebyggelsen är från 1700-tal till 1900-tal med rödmålade ladugårdslängor i skiftesverk som delvis är sammanbyggda mot bygatan. De visuella sambanden berör byn och det omgivande landskapet (ibid s 17).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att det endast är liten och sporadisk påverkan på området. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men har en liten påverkan.



Figur 10a. Östra Ölands kust- och odlingsbygder.

RIK H19 Östra Ölands kust- och odlingsbygder

Områdeskod: 88512019

Kommun: Borgholm

Avstånd: ca 30–38 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 38%

Beskrivning

Det kustnära landskapet på Ölands östra sida, och öster om den sammanhängande skogsbygden i Mittlandet, präglas av ett till största delar öppet odlingslandskap. Området binds samman av den genomgående landsvägen som följer en gammal strandvall. Landsvägen har troligen följt samma sträckning sedan byarna flyttades hit vid början av medeltiden. I stort sett följer den i alla fall samma sträckning som på 1690 års länskarta. Det öppna landskapet tillsammans med vägens relativa höjdläge gör att man från vägen har en god överblick över detta och väl kan uppleva närheten till Östersjön. Detta kulturlandskap med sina radbyar, sjöbodar, odlade marker, fornlämningar samt det påtagliga sambandet med Östersjön, visar här därför särskilt tydligt på hur det öländska odlingslandskapet utvecklats (Riksantikvarieämbetet 2018:3).

Området kännetecknas av odlings- och kustlandskap med en sedan medeltiden bibehållen markindelning där fornlämningsmiljöer från järnålderns bondesamhällen, bymiljöer formade som radbyar, odlade inägojordar, betade sjömarker, samt sjöbodar och säsongsmässiga fiskelägen tillsammans väl uttrycker utvecklingen av kulturlandskapet (ibid s 3).

Området omfattar en ca 25x7 km stor yta på Ölands mellersta östkust. Fornlämningsmiljöerna från främst äldre järnåldern har tydliga samband till sentida

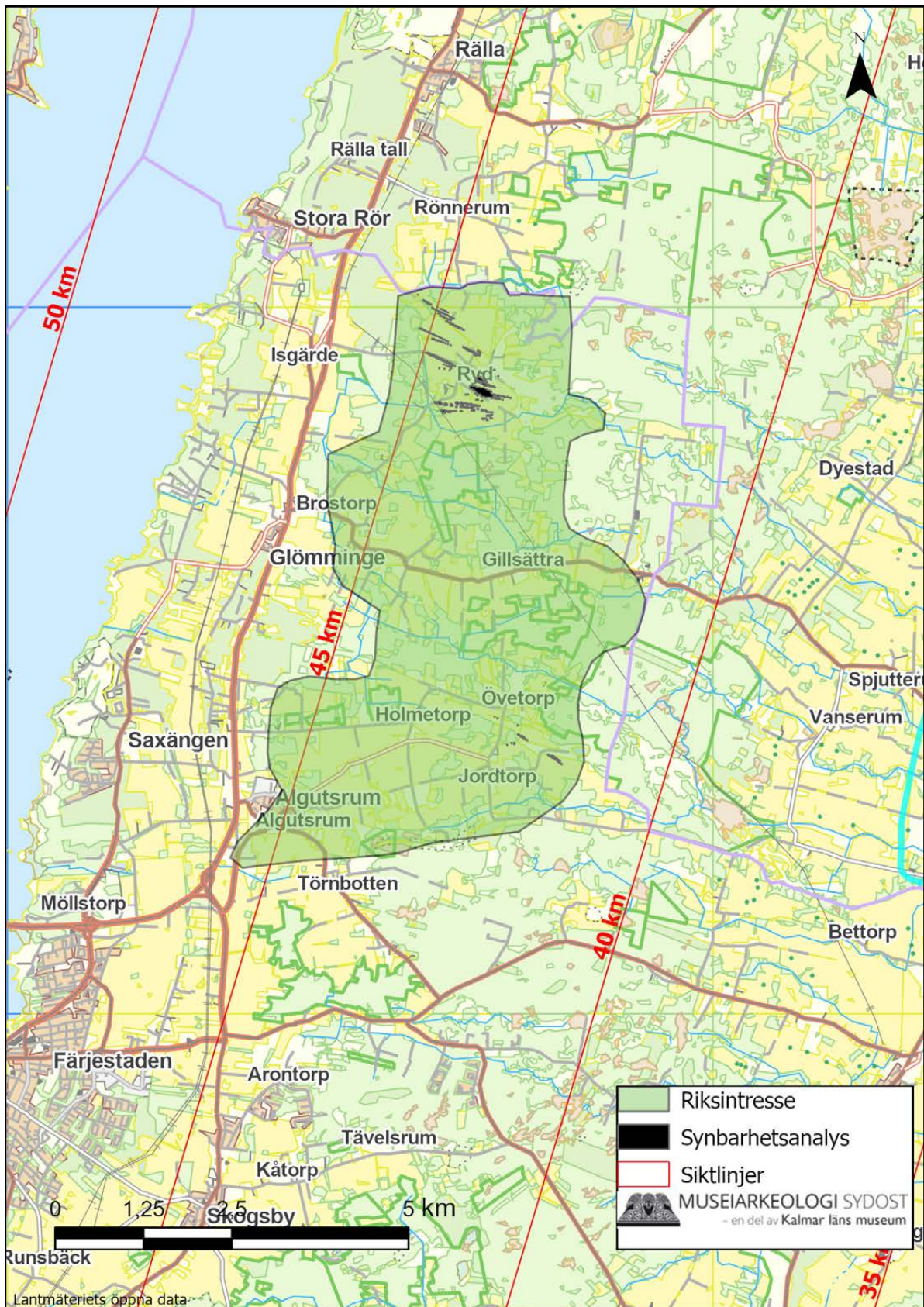
gården och byar. Odlingslandskapet har tydlig indelning med inägor och utmarker av medeltida karaktär med öppna och betade sjömarker. Gärdesmurar, skiftesmurar och utmarksmurar berättar tillsammans om odlingslandskapets utveckling från medeltid till 1900-tal. Radbyarna ligger på medeltida lägen med bebyggelse från 1700- till 1900-tal och med nära koppling till kringliggande odlingsmarker. En småskalig malmbebyggelse ifrån 1700-tal till 1900-tal är karakteristiskt placerad i byarnas utkanter. De medeltida kyrkorna med tillhörande sockencentrum har ett visuellt samband med kringliggande kulturlandskap. Det finns hamnar, en fyrplats samt säsongsmässiga fiskelägen med låga, ofta rödmålade, sjöbodar från 1800- och 1900-tal. Dessa element har tydliga samband med byar och kringliggande landskap. Kvarnarna framträder i landskapet utifrån sin placering på höjdlägen. Kapelluddens fyr och kapellruin utgör karakteristiska siluetter i landskapet. Det finns tydliga visuella samband mellan byarna, det kringliggande landskapet och Östersjön (ibid s 3).

Påverkan

Denna del av Ölands östkust vänder hela sidan mot vindparken vilket innebär att denna blir synlig från kusten. Detta område är också ett av de som ligger närmast vindparken och som har den längsta kuststräckan. Synbarhetsanalysen visar att hela kustlinjen påverkas visuellt av vindparken. Hela detta område är ett samspel mellan fornlämningar, radbyar, fiskelägen och odlingslandskap som till stor del utgörs av ett öppet landskap. Det öppna landskapet gör också att det blir extra känsligt för visuell påverkan vilket kommer att bli fallet med vindparken. Riksintresset ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men har inte en dominerande påverkan.



Figur 10b. Fotomontage från fotopunkt 4, Kapelludden.



Figur 11a. Riksintresset Algutsrum–Ryd.

RIK Algutsrum–Ryd

Områdeskod: 84014017

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 41–46 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 1%

Beskrivning

Odlingslandskap med lång kontinuitet. Har också utgjort sockencentrum. Området omfattar en ca 8x5,5 km stor yta. Riksintresset omfattar ett odlingslandskap i Mittlandet med välbevarade byar och fornlämningsmiljöer. Algutsrum kyrkby

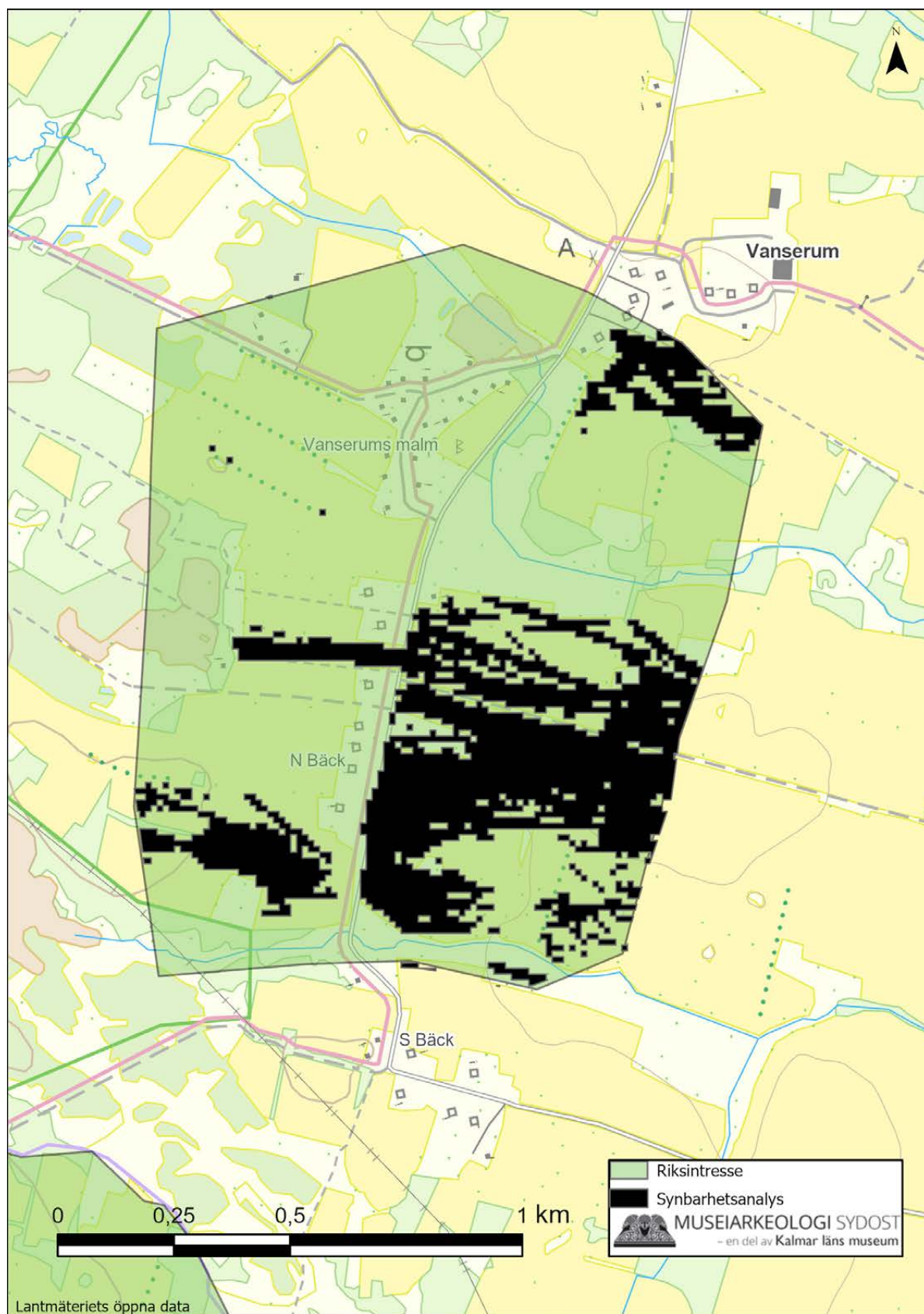
består av marknadsplats och bevarade marknadsbodar. Radbyarna Jordtorp, Övetorp, Gillsättra och Ryd består av öppna gården i tät lövskog. Inom området finns också spår av äldre vägnät. Här finns också flera gravfält och ett par monumentala rösen och stora boplatssområden med husgrunder och stensträngssystem från järnålder.

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området påverkas mycket lite av vindparken. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men har en liten påverkan.



Figur 11b. Fotomontage från fotopunkt 5 Bläsingehamn.



Figur 12a. Riksintresset Vanserums malm - Norra Bäck.

RIK Vanserums malm –Norra Bäck

Områdeskod: 8 85 12 018

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 41–46 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 25%

Beskrivning

Vanserums malm är en av Ölands bäst bevarade malmmiljöer med bebyggelse från 1800-talet. Området omfattar en ca 1,5x1 km stor yta. Av speciellt intresse är Norra Bäckes välbevarade radby med intressant mangårdsbebyggelse. En äldre vägsträckning löper genom malmen. Området är beläget i mittlandsskogens östra utkanter. Det omgivande landskapet består av öppen åker- och betesmark med viss lövträdsvegetation kring själva bebyggelsen och efter malmen, där också en äldre pilplantering finns i behåll. Vanserums malm är delvis gemensam med Norra Bäckes. Strax öster om malmbebyggelsen har vägen fått

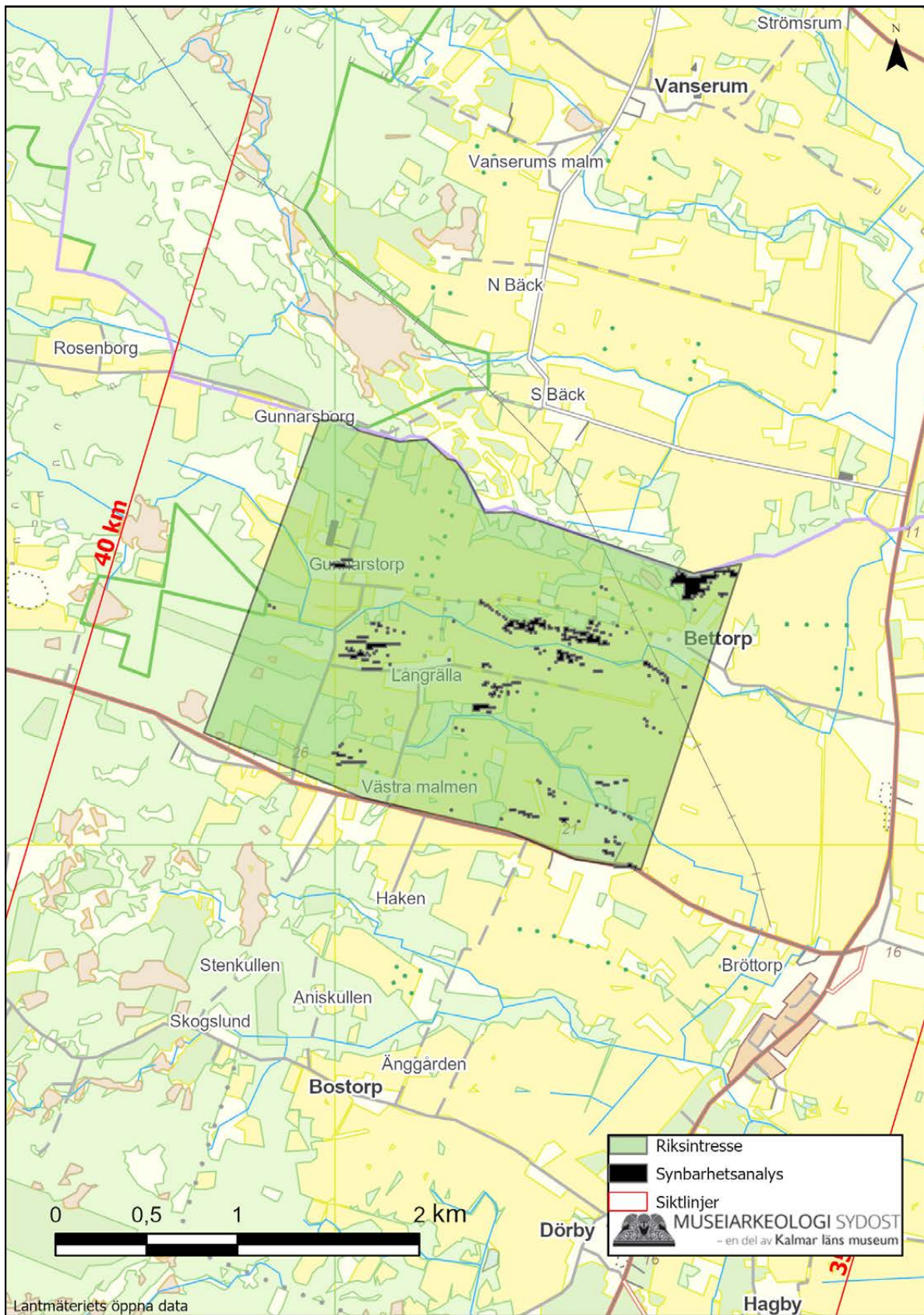
en ny, rak vägsträckning. Vägen genom malmen har kvar sin gamla sträckning. I Norra Bäckes by finns flera välbevarade gårdsanläggningar. Framför allt mangårdsbebyggelsen är av intresse med bland annat ett par salsbyggnader på hög stenfot ("Borgholmsstil") under brutet tak. På Vanserums malm är de små fastigheterna bebyggde med välbevarade stugor och småskalig ekonomibebyggelse, huvudsakligen i trä, från 1800-talets mitt och slut (registerblad Vanserums malm - Norra Bäck).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar en 25%-ig påverkan på riksintresset men detta ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men har en liten påverkan. Synbarhetsanalyspåverkan är en rent matematisk beräkning av den ytmässiga påverkan utifrån synbarhetsanalysen och riksintressets yta. Trots en relativt hög ytmässig påverkan blir den synliga påverkan liten.



Figur 12b. Fotomontage från fotopunkt 5 Blälinge hamn.



Figur 13. Riksintresset Långrälla.

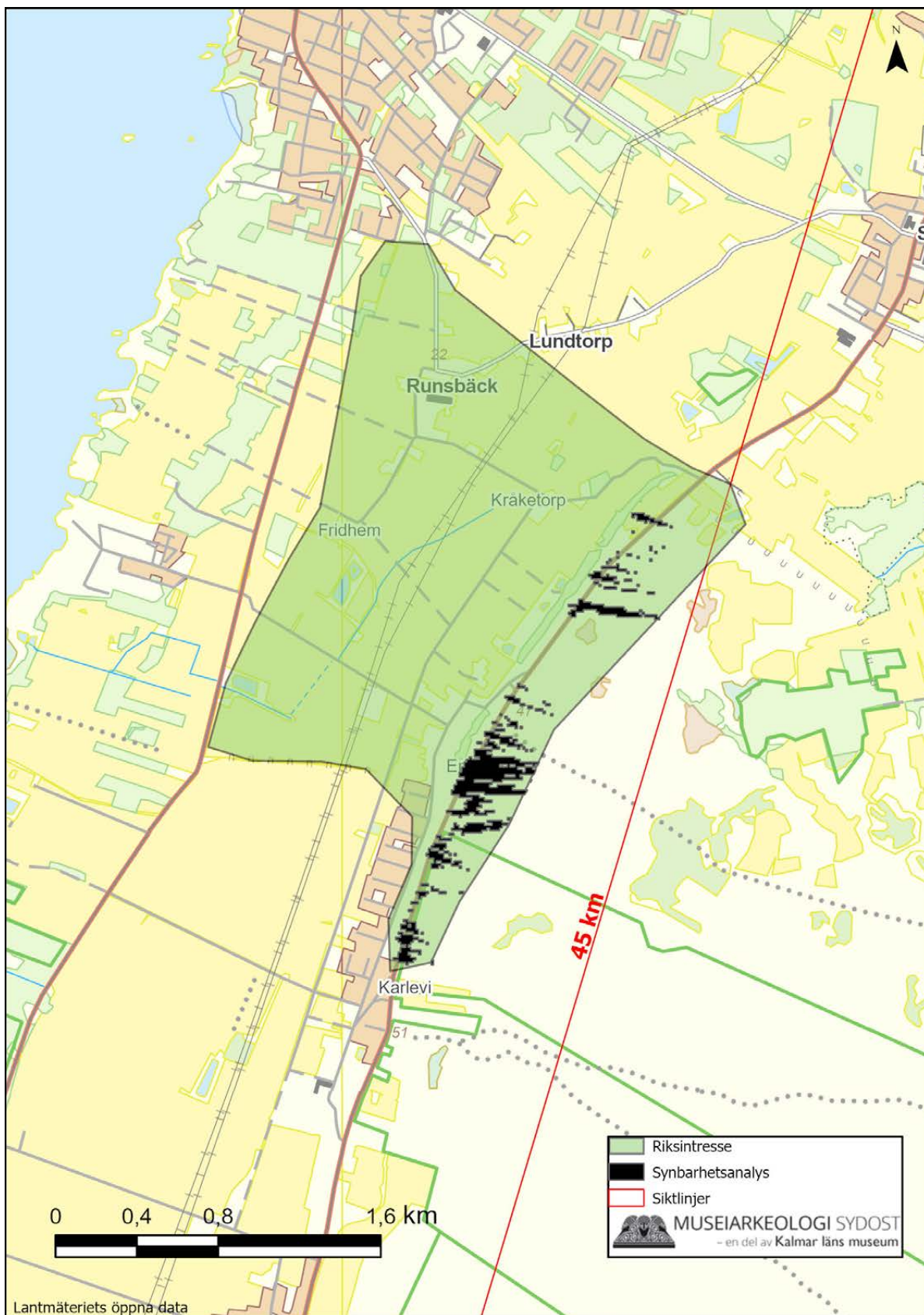
RIK Långträlla**Områdeskod:** 84017015**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 37–39 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 4%**Beskrivning**

Byn är belägen inne i mittlandsskogen och omges av öppen åkermark med lövträd och buskar i ägo gränserna. Bakom denna vidtar lövskogen. Bygatorna i byns östra del kantas av bland annat hamlade lindar och lönnar. Cirka en halv kilometer nordöst om byn finns två förhistoriska gravfält, belägna på gammal betesmark. Fornlämningarna utgörs av ett 20-tal runda stensättningar, en domarring samt ett antal kullfallna och resta

bautastenar. Byn har en västlig och en östlig del. I byns östra del finns ett par välbevarade gårdsanläggningar, bland annat en parstuga under brutet tak samt en ålderdomlig ryggåsstuga. Dessutom finns ladulängor, i kalksten och skiftesverk, uppförda mot bygatan. Ekonomibyggnaderna i byns västra del är relativt sent uppförda. Byn har på senare år bebyggts med moderna villor (registerblad Långträlla).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en mycket liten visuell påverkan. Område ligger inte heller närmast kusten och undgår då en mer markant påverkan. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men att påverkan är liten.



Figur 14. Riksintresset Eriksöre.

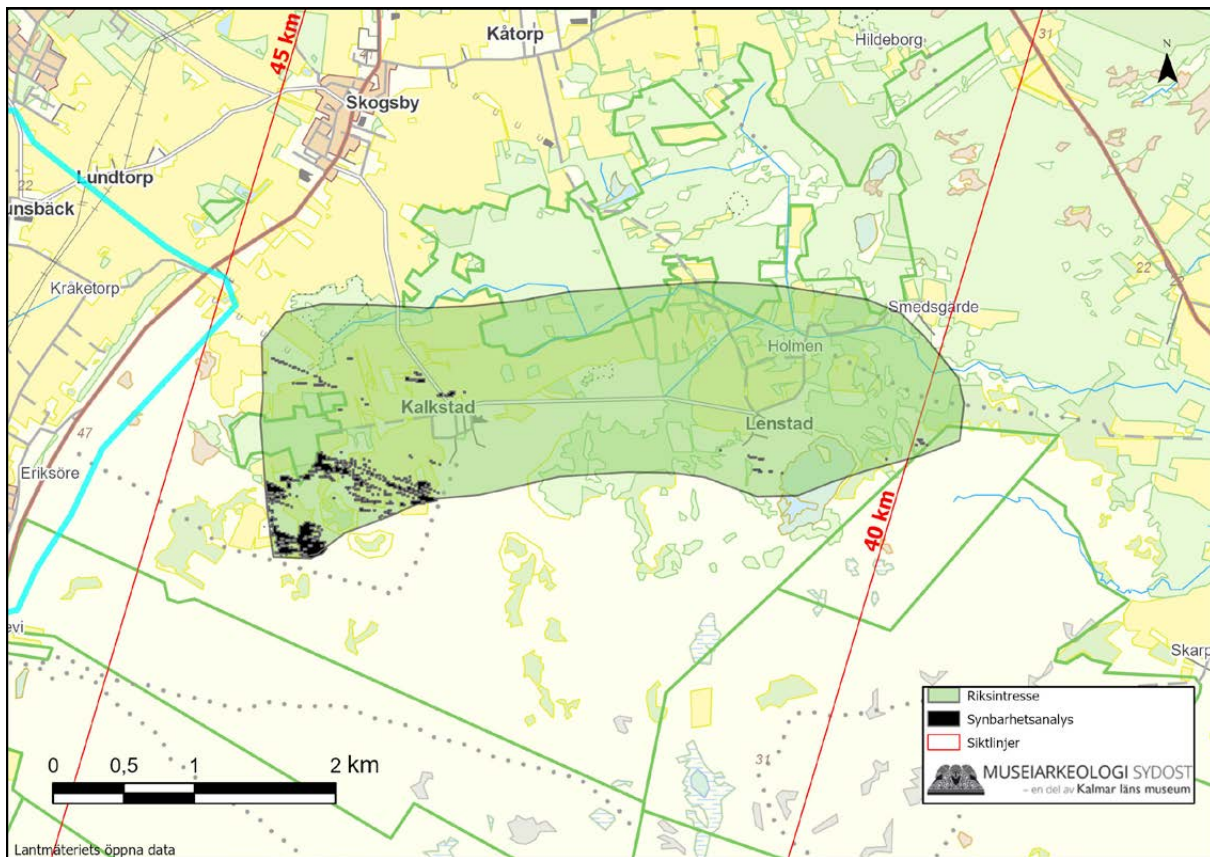
RIK Eriksöre**Områdeskod:** 84015010**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 45–47 km**Avståndszon:** Icke synbar zon**Ytmässig påverkan:** 7%**Beskrivning**

Riksintresset ligger på landborgskrönet i öppen åkermark. Busk- och lövträdsvegetation finns närmast Eriksöre by och utmed bygatan. På landborgen väster om vägen finns ett stråk av fornlämningar som består av fyra gravfält om sammanlagt 50 fornlämningar. På gravfälten och mellan dessa ligger ett tiotal stora gravhögar, 14–25 meter i diameter. I stråket finns talrika resta stenar samt några domarringar, 15–24 meter i diameter.

Eriksöre by är belägen alldeles nedanför landborgskrönet, vilket gör den knappt synlig från västra landsvägen. I byn finns flera mycket välbevarade gårdsanläggningar och enskilda byggnader. Ett par av manbyggnaderna är uppförda under brutet tak. Flertalet gårdar ligger öppna mot bygatan med ladulängornas gavlar mot gatan. Delvis mycket välbevarad malmbebyggelse finns söder och norr om byn utmed uppfartsvägen mot västra landsvägen (registerblad Eriksöre).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en liten inverkan. Riksintressets kärna ligger neddraget nedanför landborgskanten vilket innebär att det inte påverkas alls. Området ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att det inte påverkas alls.



Figur 15. Riksintresset Kalkstad-Lenstad.

RIK Kalkstad–Lenstad

Områdeskod: 84015011

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 40–45 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 5%

Beskrivning

Området ligger mellan Stora Alvaret och mittlandsskogen. Det omgivande kulturlandskapet är

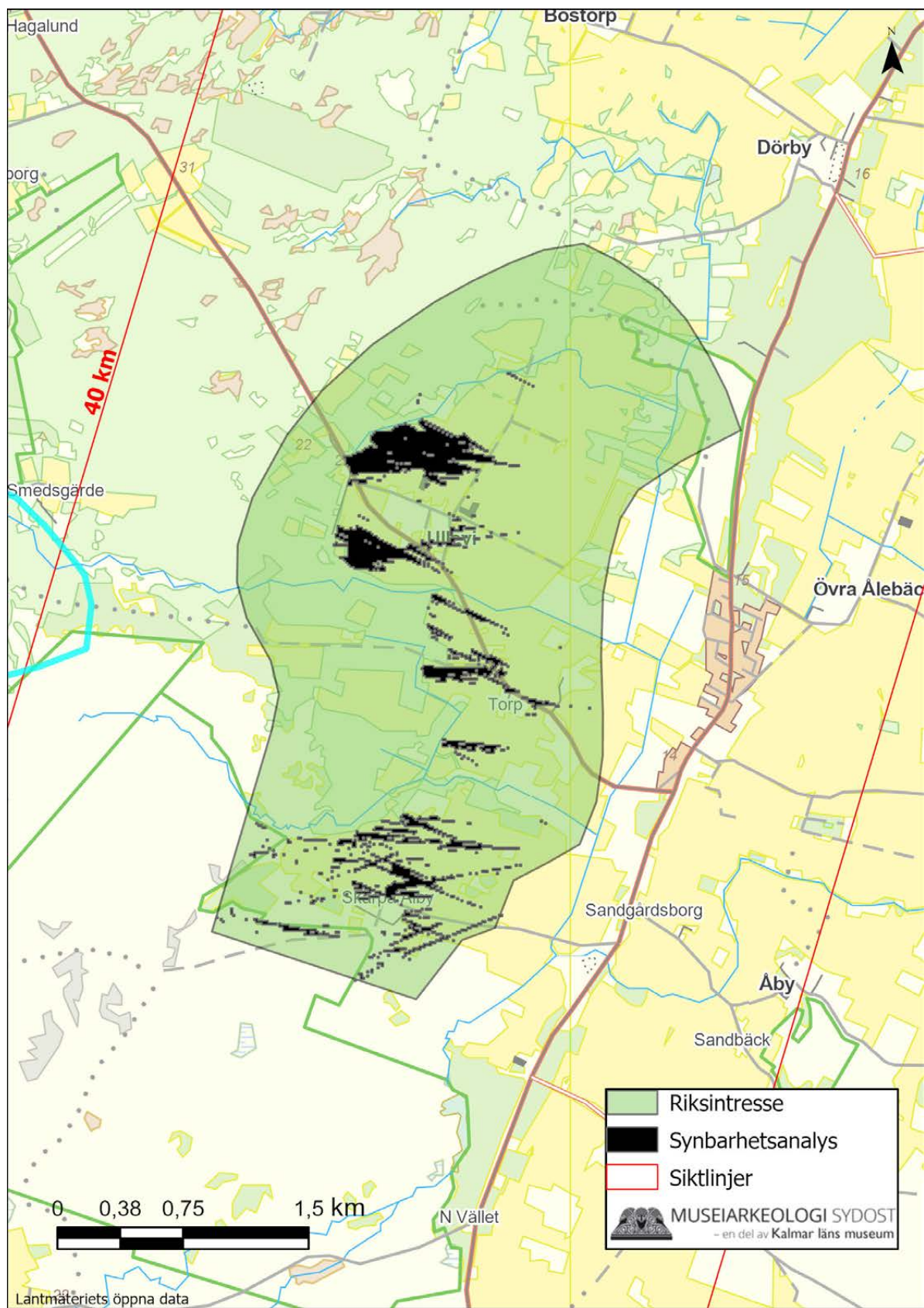
ålderdomligt med öppen, betad alvarmark. I södra delen av Torslunda socken finns ett större komplex av husgrunder och stensträngar. Det mest utpräglade är ”Gamla Skogsby”, strax söder om Kalkstad, som utan tvekan bildat en by i förhistorisk tid. Inom ett begränsat område ligger 19 husgrunder samt stensträngar bildande fällor och fägator. Stensträngssystemet begränsas i öster och väster av odlad mark. Sannolikt har stora delar av de tillhörande stensträngarna odlats bort. Spår av detta syns som oregelbundna mönster i den nuvarande regelbundna ägostrukturen. Gamla Skogsby ansluter naturgeografiskt till det av husgrunder och stensträngar relativt sammanhängande område, som från västra delarna av Norra

Möckleby socken sträcker sig upp mot sydvästra delen av Köpings socken. Längre österut, intill byn Lenstad, finns ett område med omfattande stensträngar samt ett tiotal husgrunder. Intill ligger ett gravfält med ca 100 gravar. Troligen finns här en förhistorisk by med detta tillhörande gravfält.

Kalkstad är en vinklad radby med flera gårdsanläggningar och enskilda byggnader av stort intresse. Små kalkstensmursomgärdade åkrar finns närmast byn. Malmen, belägen på alvarkan-ten alldeles söder om byn består av flera välbevarade stugor. Stugorna ligger koncentrerade kring en öppen byallmänning som närmast fått karaktären av bytorg (registerblad Kalkstad-Lenstad).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en mycket liten visuell påverkan. Området ligger på den mellersta delen av ön med en något närmare dragning åt den västra delen. Gamla Skogsby ligger inbäddat i trädvegetation vilket gör att påverkan blir minimal på detta område. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men har liten påverkan.



Figur 16a. Gårdby.

RIK Gårdby**Områdeskod:** 84017014**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 36–39 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 12%**Beskrivning**

Området ligger på båda sidor om östra landsvägen på gränsen mellan Stora Alvaret, mittlandsskogens sydöstra del och Östersjön. Området är ca 4,5x2,5 km stort. Inom området finns sex stora husgrunder, stensträngar, stora högar ”Kycklinghögen” och ett stort röse ”Grå Rör”. Detta har ibland uppfattats som fornborg och kallats ”Gårdby borg”. Husgrundsområdet är utparat som ett impediment i åkern. Troligen har det tidigare funnits betydligt fler stensträngar. I sjömarken ligger flera odlingsrösen koncentrerade på gränsen mellan odlad och betad mark. Skarpa Alby är beläget ute på Stora Alvaret, ca 1,5 kilometer väster om östra landsvägen. Den odlade jorden är koncentrerad norr om byn. Intill bebyggelsen finns lövträds- och buskvegetation. Söder om byn vidtar öppen alvarmark. I byn finns gårdsanläggningar och enskilda byggnader av kulturhistoriskt intresse. Ladulängorna är uppförda i kalksten och skiftesverk och vätter

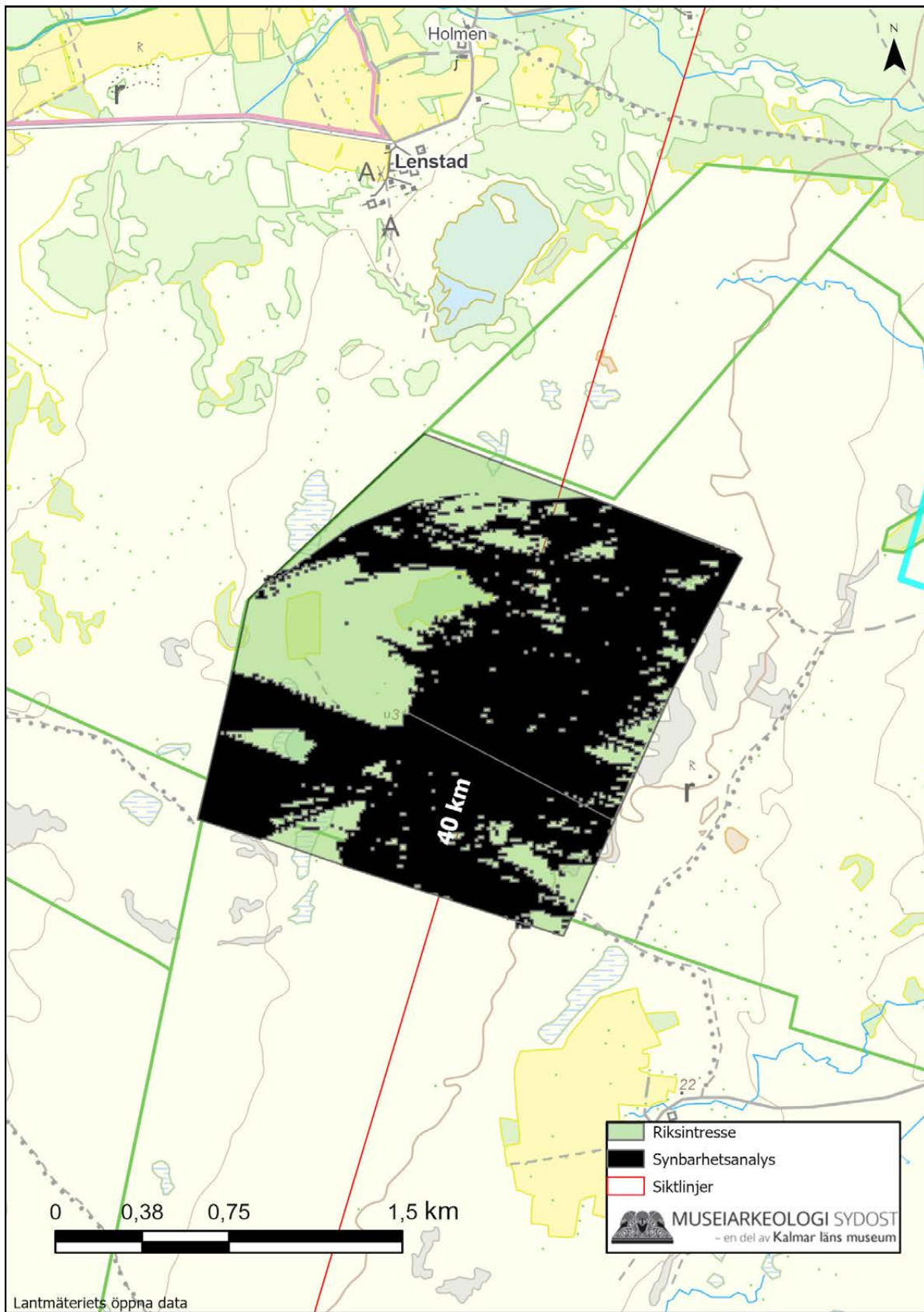
mot bygatan. Strax väster om byn ligger malmen med delvis välbevarad småbebyggelse. Byarna Södra och Norra Näsby är belägna ca tre kilometer väster om östra landsvägen och ca en kilometer från Östersjön. Inägorna ligger koncentrerade runt byn. Landskapet är öppet med inslag av lövträdvegetation. Åkrar och bygator inhägnas av kalkstensmurar. Byarna kan karaktäriseras som klungbyar med koncentrationer av gårdar i grupper. I byarna finns flera välbevarade gårdsanläggningar och enskilda byggnader av intresse. Söder om Södra Näsby ligger malmen med bevarad småbebyggelse från 1800-talet. Gårdby kyrka uppfördes 1841 efter ritningar av Th Edberg. Den ersatte en liten absidkyrka med försvarstorn från ca 1200. En kristen runsten på kyrkogården antyder en träkyrka under 1000-talet (registerblad Gårdby).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar en ganska liten visuell påverkan. Sporadisk påverkan förekommer i de centrala delarna av området i nord-sydlig riktning. I ett öppet landskap blir påverkan mer påtaglig men området ligger ca 3 km från kusen vilket minskar påverkan. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men har liten påverkan.



Figur 16b. Fotomontage från fotopunkt 5 Blälinge hamn.



Figur 17a. Riksintresset Dröstorps.

RIK Dröstorps

Områdeskod: 84018012

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 39–41 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 97%

Beskrivning

Övergivna alvarby bestående av knappt meterhöga husgrunder, utgörande rester efter den bebyggelse som tidigare funnits här. Strax söder om byn står två inrasade stenkällare. Byn anlades i slutet eller i början av 1700-talet intill Dröstorps mosse och övergavs under slutet av 1800-talet.

Två bostadshus finns bevarade. Båda är enkeltugor uppförda i skiftesverk. Byggnaderna står i grannbyarna Smedsgärde och Skarpa Alby. Inom

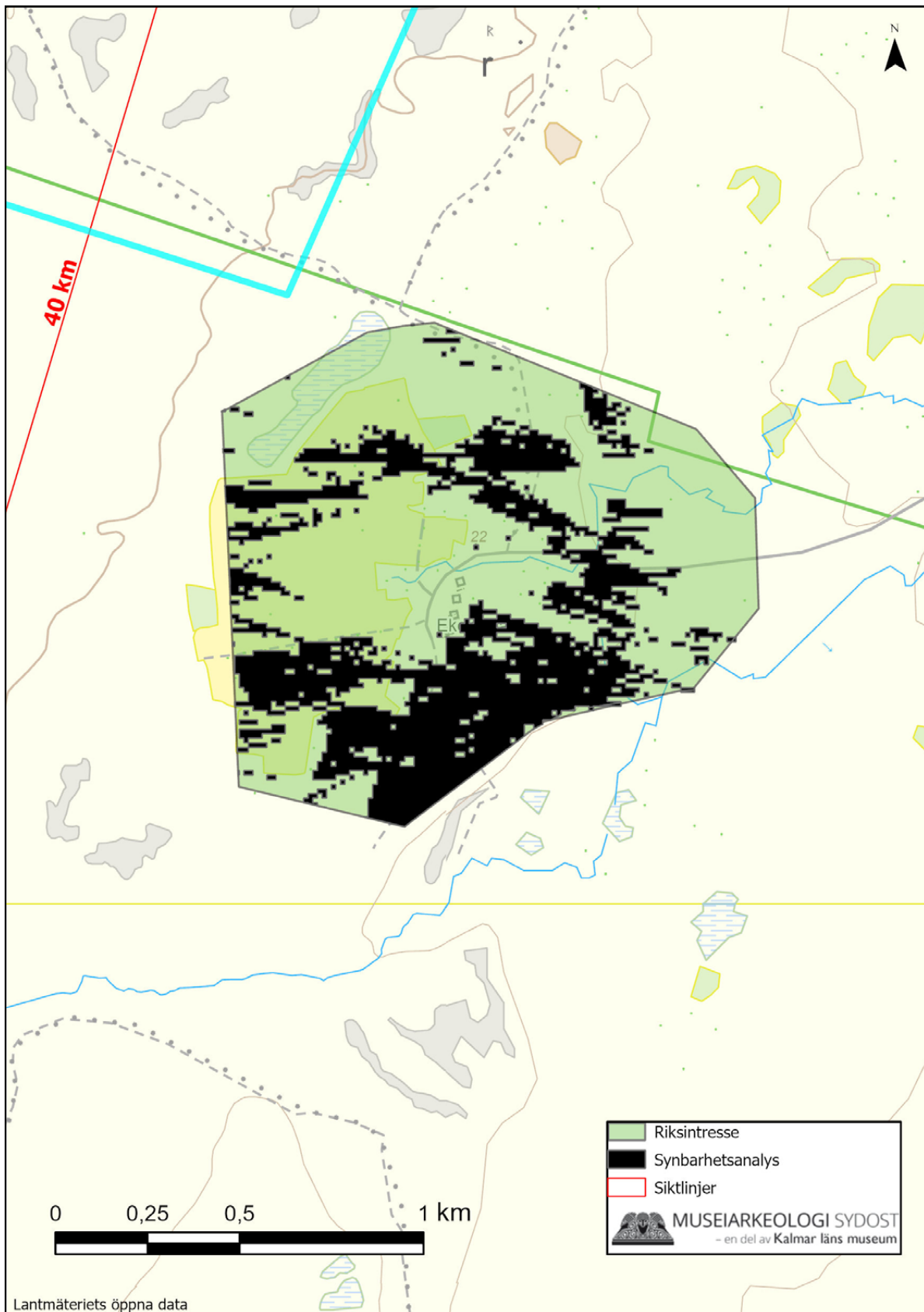
området finns även gravhögar, stensättningar och en 1 meter hög runsten, "Björnflisan", den enda runstenen på Öland med vertikal runskrift (registerblad Dröstorps). Området omfattar en ca 1,8x1,8 km stor yta.

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att i stort sett hela området, ytmässigt, påverkas av vindparken. Detta beror till stor del på att landskapet är mycket flackt och öppet. Området ligger även inom världsarvet "Södra Ölands odlingslandskap". En förmildrande omständighet är att området inte ligger direkt vid kusten utan en bit in i landet. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men har en liten påverkan trots den höga ytmässiga påverkan.



Figur 17a. Fotomontage från fotopunkt 6 Sandby borg.



Figur 18a. Ekelunda.

RIK Ekelunda

Områdeskod: 84018013

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 38–39,5 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 44%

Beskrivning

Ekelunda by är belägen ute på Stora Alvaret med inägorna väl koncentrerade väster om byn. Området omfattar en ca 1,4x1,6 km stort område. I övrigt omges byn av öppen alvarmark. Ägolotter och fågator inhägnas av kalkstensmurar. Byns

ladulängor, uppförda i trä och kalksten, ligger delvis sammanbyggda mot bygatan. I byn finns gårdsanläggningar och enskild bebyggelse av intresse (registerblad Ekelunda).

Påverkan

Synbarhetsanalysen indikerar att nästan halva området påverkas visuellt av vindparken. Eftersom området ligger i öppen alvarsmark blir det extra känsligt för yttre påverkan. Riksintresset ligger dock inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men har en liten påverkan.



Figur 18b. Fotomontage från fotopunkt 6 Sandby borg.



Figur 19. Riksintresset Albrunna–Vickleby.

RIK Albrunna–Vickleby**Områdeskod:** 84008005**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 45–50 km**Avståndszon:** Icke synbar zon**Ytmässig påverkan:** 20%**Beskrivning**

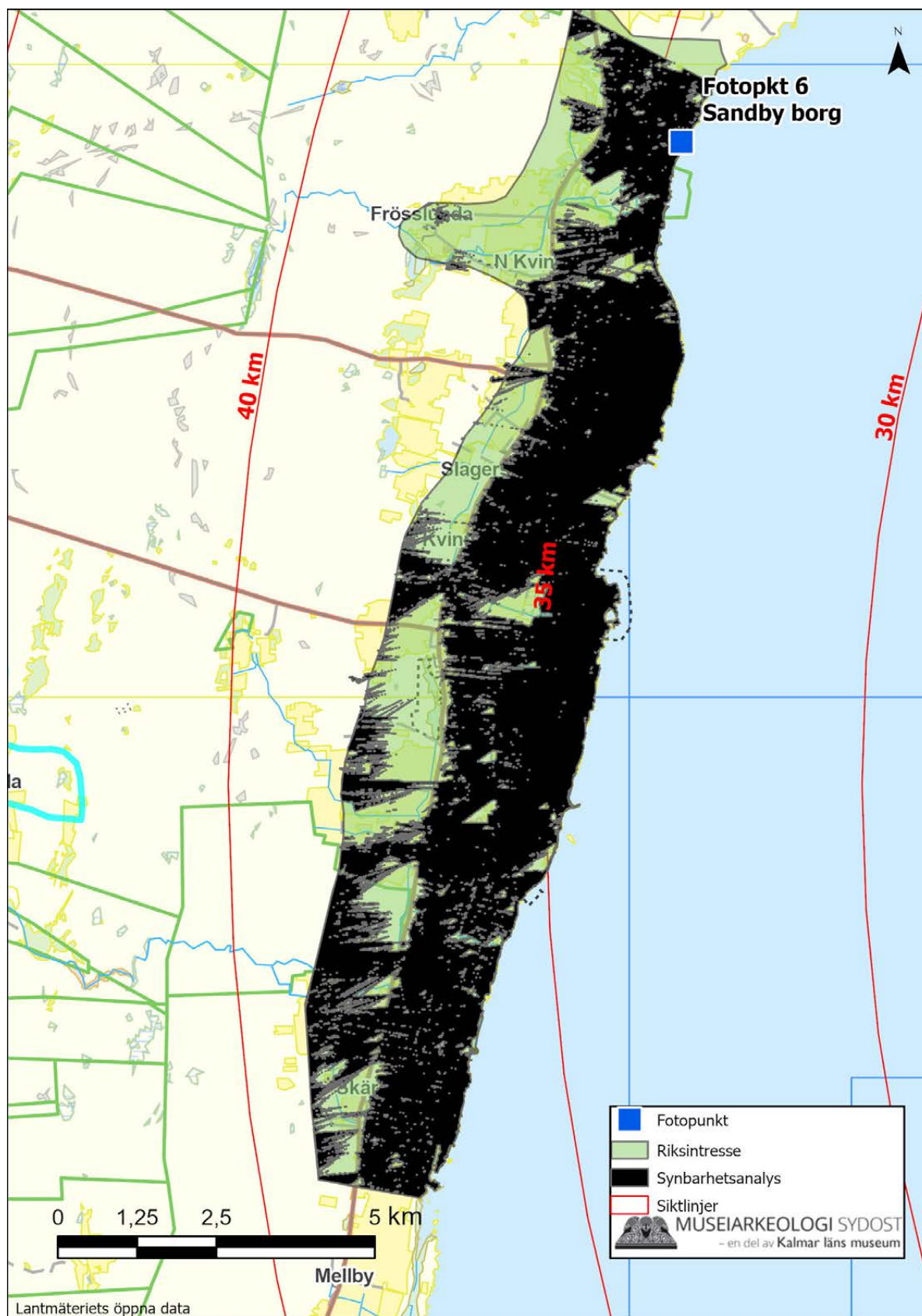
Området omfattar en mycket stor yta som ligger utsträckt i nord-sydlig riktning på Ölands västra sida. Området omfattar en ca 31x5,5 km stor yta. Nedan sammanfattas riksintressets alla delar.

Det består av öppet odlingslandskap med lång kontinuitet och differentierat näringsfång längs västra landborgen med fornlämningsmiljöer och radbyar med malmbebyggelse från 1800- och 1900-talen. Det finns också sockencentrum med medeltida kyrkor. Bland närmare 550 fornlämningar märks främst gånggrifter vid Resmo, stora högar och röse från bronsålder vid bl. a Mysinge

respektive öns enda klintborg i Bårby, stora och varierade gravfält vid Gettlinge och Stora Dalby, husgrundskoncentrationer i Södra Möckleby och Stora Dalby med stora stensträngssystem. Ett tiotal välbevarade radbyar finns inom området. Gårdsbebyggelse i Kastlösa by och Stora Dalby samt Smedby sockenscentrum med bla före detta skola och det herrgårdspräglade Stora Smedby. Lämningar efter Ölands alunbruk, grundlagt 1804, finns vid Albrunna. Detta utgörs av ursprunglig bruksmiljö med fabriksruiner samt lämningar efter alunbrytning i form av dagbrott och stora slagghögar. Här finns också en naturhamn för fisket och utskeppning av alun (registerblad Albrunna-Vickleby).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en mindre visuell påverkan av vindparken. Riksintresset ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att det inte påverkas alls.



Figur 20a. Riksintresset Hulterstad-Stenåsa.

RIK Hulterstad–Stenåsa

Områdeskod: 84005008

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 33,5–39 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 70%

Beskrivning

Riksintresset omfattar ett större område i nord-sydlig riktning på Ölands östra sida och innefattar en ca 18,5x4,5 km stor yta.

Området präglas av ett öppet odlingslandskap med många radbyar med malmbebyggelse och betade sjömarker samt fornlämningsmiljöer. Vid Hulterstad finns ett av öns största järnåldersgravfält. Vid Sandby och Triberga finns ringformiga flatmarksfornborgar, där den förstnämnda är

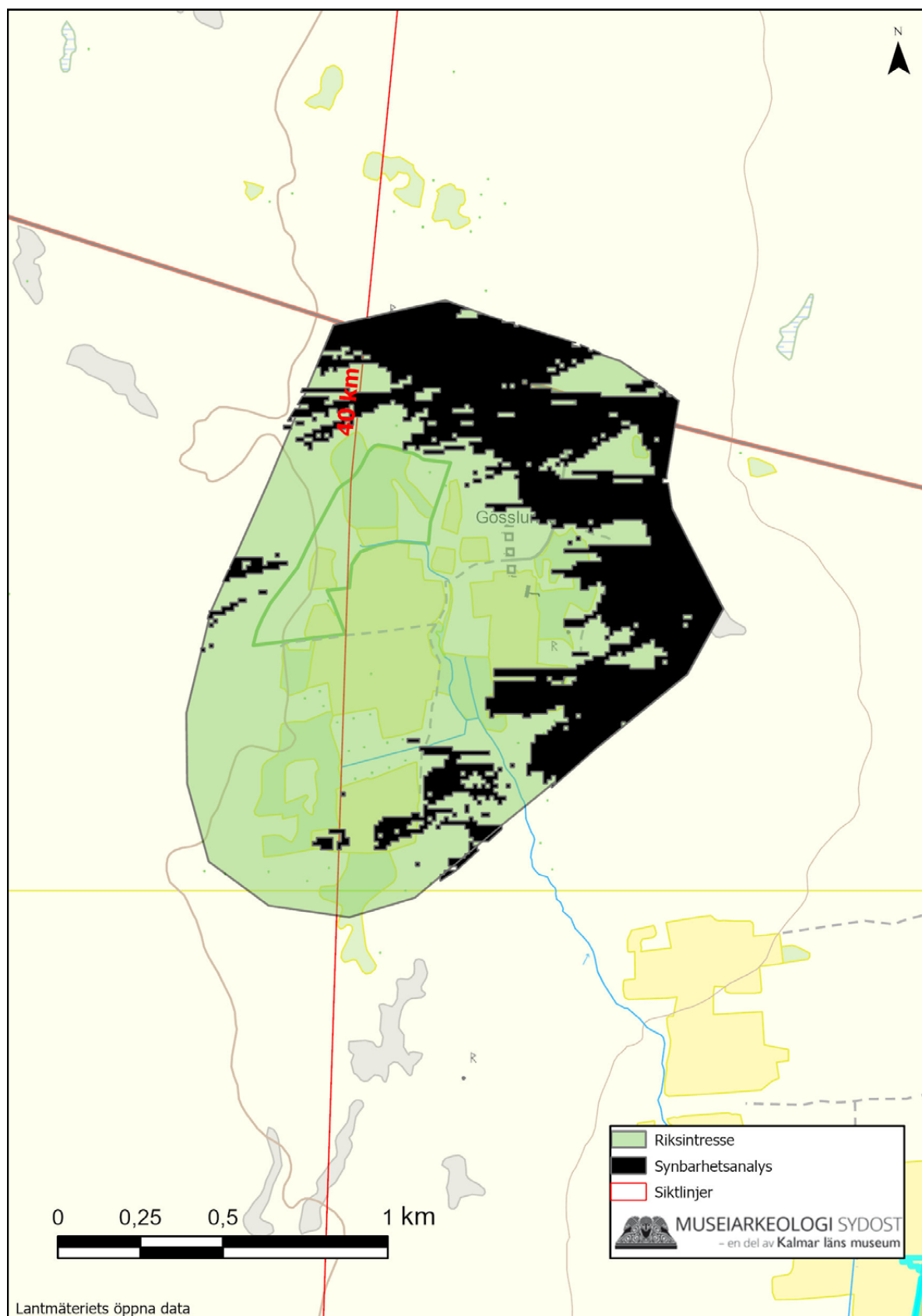
Ölands enda fornborg med strandläge. Dessutom finns spridda husgrunder, gravfält och gravar. Det finns också ett flertal stora radbyar i laga läge med almbebyggelse. En av Ölands största och bäst bevarade malmar ligger vid Hulterstads kyrkby, som också innehåller ett sockencentrum. I Frösslunda alvarby finns gårdsbyggnader från 1700- och 1800-talen (registerblad Hulterstad-Stenåsa).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en mycket stor del av området påverkas av vindparken. Kontakten mot Östersjön utgör en stor del av upplevelsevärdet för detta riksintresse. Riksintresset ligger dock inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men har trots allt en mindre påverkan.



Figur 20b. Fotomontage från fotopunkt 6 Sandby borg.



Figur 21a. Riksintresset Gösslunda.

RIK Gösslunda**Områdeskod:** 84005007**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 39–40,5 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 35%**Beskrivning**

Området är beläget ute på Stora Alvaret och omfattar en ca 1,8x1,5 km stor yta. I områdets sydöstra del finns ett husgrundsområde (kämpagravar) omgivna av ett mindre stensträngssystem. Strax norr om landsvägen ligger bronsåldersröset Gösslunda rör. Gösslunda by består av fyra gårdar. Mot öster är ladulängorna uppförda i putsad kalksten och skiftesverk och är delvis

sammanbyggda. Ett par välbevarade gårdsanläggningar finns i byn. Alvarby är en liten radby ute på Stora Alvaret med bebyggelseämningar och gravar från främst bronsålder och äldre järnålder (registerblad, Gösslunda).

Påverkan

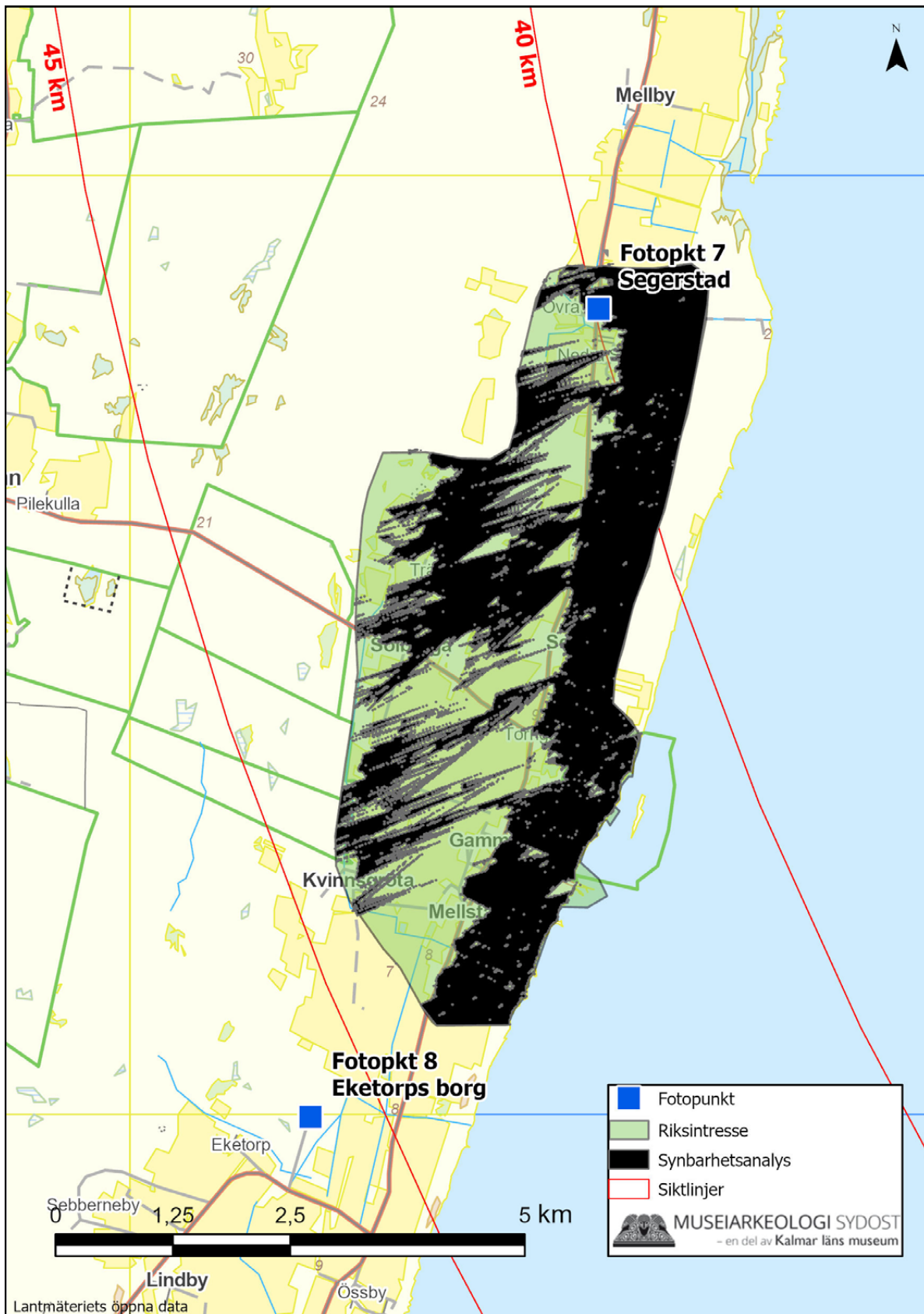
Fotomontagen från de närmast belägna fotopunkterna 6 och 7 ger en bild av den synliga påverkan. Synbarhetsanalysen visar att merparten av området inte visuellt påverkas av vindparken. Det är framför allt de norra och östliga delarna som berörs. Eftersom landskapet till stor del är öppet blir påverkan då större. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken kommer att synas men påverkan är låg.



Figur 21b. Fotomontage från fotopunkt 6 Sandby borg.



Figur 21c. Fotomontage från fotopunkt 7 Segerstad.



Figur 22a. Riksintresset Gräsgård– Segerstad.

RIK Gräsgård–Segerstad

Områdeskod: 84010004

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 38,5–44,5 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 62%

Beskrivning

Öppet odlingslandskap med bebyggelse och odling från förhistorisk tid till nutid. Området omfattar en ca 8,5x3 km stor yta i nord-sydlig riktning på öns östra sida. Riksintresset består av radbyar i laga läge och med järnåldersgravfält i anslutning. Det finns också en del malmbebyggelse. Kring Gräsgårds kyrka finns en

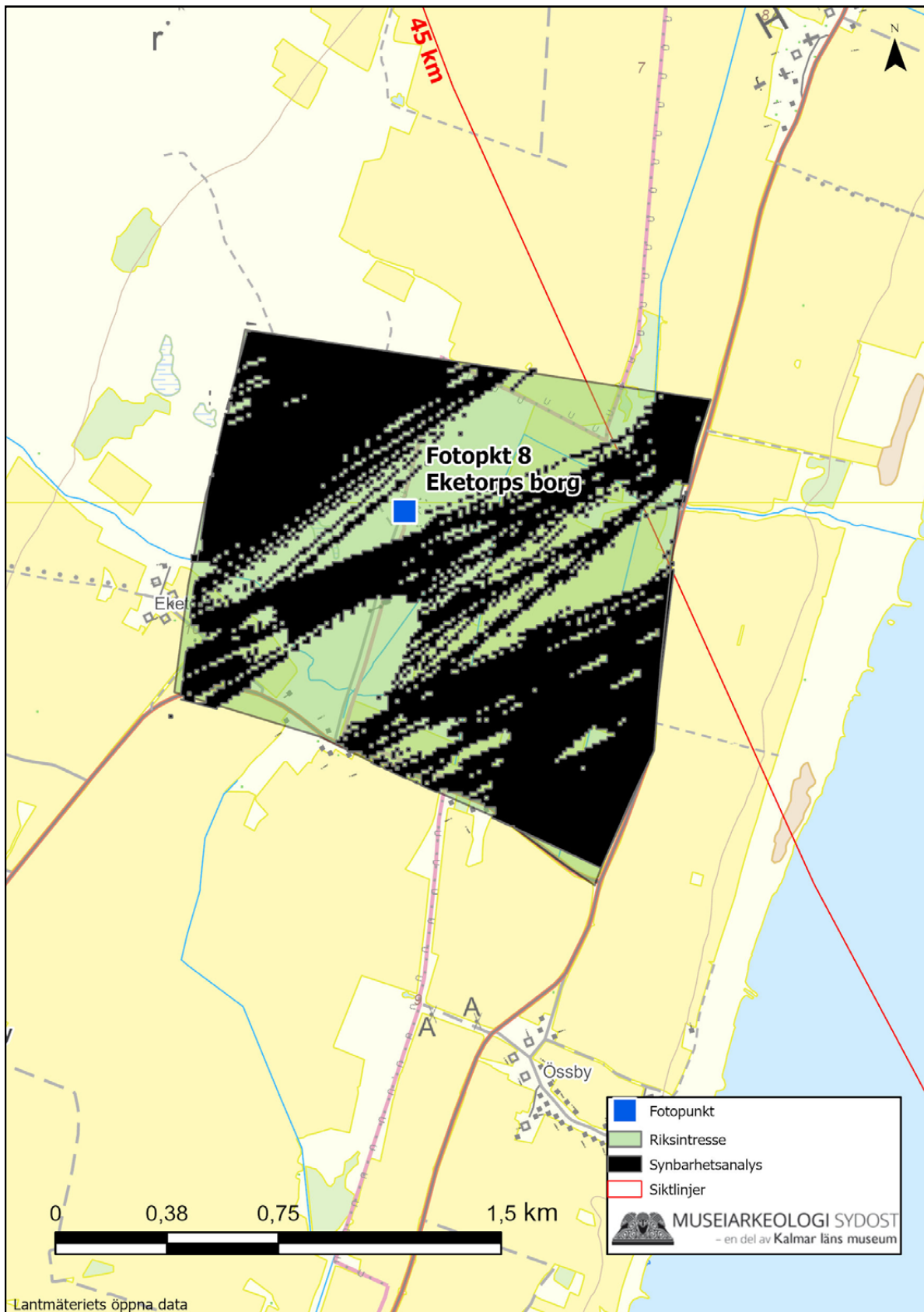
sammanhållen bebyggelsemiljö med sockencentrum. Ett av landskapets största gravfält från järnåldern med runda stensättningar och ett stort antal resta gravflisor återfinns här. Genomförda skiften kan avläsas genom den struktur stenmurarna ger landskapet (registerblad Gräsgård-Segerstad).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att lite över hälften av området berörs av vindparken. Kustområdet är flackt vilket gör att det är mer känsligt för visuell påverkan från havet. Riksintresset ligger dock inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men trots allt har en relativt liten påverkan.



Figur 22b. Fotomontage från fotopunkt 7 Segerstad.



Figur 23a. Riksintresset Eketorps borg.

RIK Eketorps borg**Områdeskod:** 84012003**Kommun:** Mörbylånga**Avstånd:** ca 45–46,5 km**Avståndszon:** Icke synbar zon**Ytmässig påverkan:** 65%**Beskrivning**

Borgen ligger på Alvaret, 1700 m från Östersjön och riksintresset omfattar en ca 1,5X1,5 km stor yta. Borgen är delvis rekonstruerad och utgör en ringformig flatmarksborg i strategiskt läge vid Östersjön. Anläggningen var ianspråktagen under tre olika perioder, 300–1200 e Kr. Sannolikt har den rika järnåldersbosättningen vid det närbelägna Sebbebymiljön ett samband med någon av borgens olika funktioner. Ytterligare

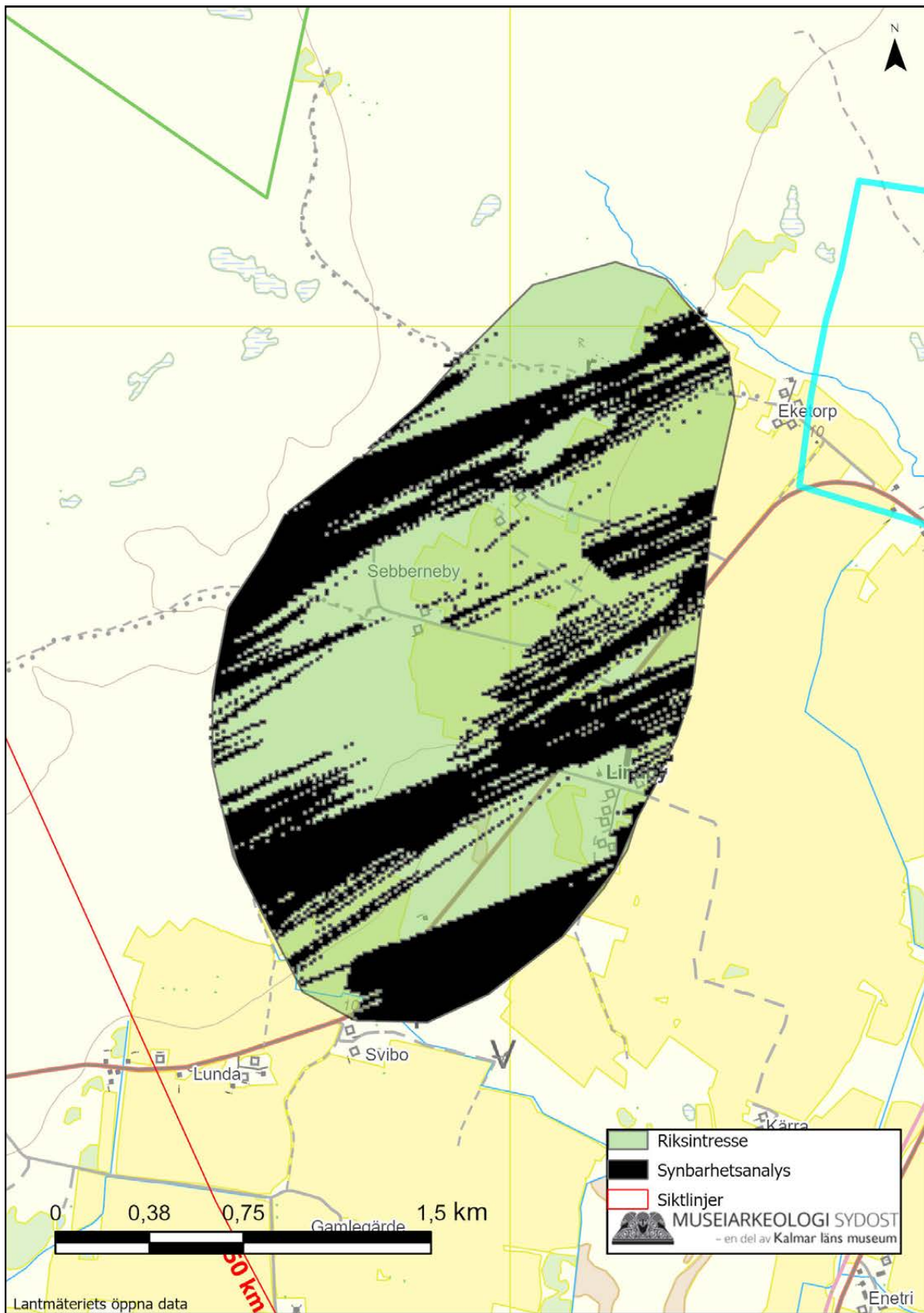
ett samband har ett rikt stråk norr om borgen med såväl talrika gravar på Alvaret som delvis borttagna järnåldersbosättningar i åkermarken. Fornborgsmiljön har högt vetenskapligt och pedagogiskt värde. På strandvallen i öster ligger stensättningen Vårdbötet på vilken sannolikt en vårdkase har varit uppförd (registerblad Eketorps borg).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en stor del av borgområdet påverkas av vindparken. Riksintresset ligger dock inom *ffärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men kommer att ha en liten påverkan. Står man uppe på borgens murkrön kan dock vindparken komma att upplevas något mer.



Figur 23b. Fotomontage från fotopunkt 8 Eketorps borg.



Figur 24a. Riksintresset Sebbeby.

RIK Sebberneby

Områdeskod: 84012002

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 46,7–49,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 47%

Beskrivning

Husgrundsområde beläget på alvaret. Området är 3 x 1 km och omfattar ca 30 husgrunder, 10 gravfält (sammanlagt 110 gravar) samt talrika stensträngar ibland uppdelade i fällor. Området torde ha utgjort en betydande bygd under äldre

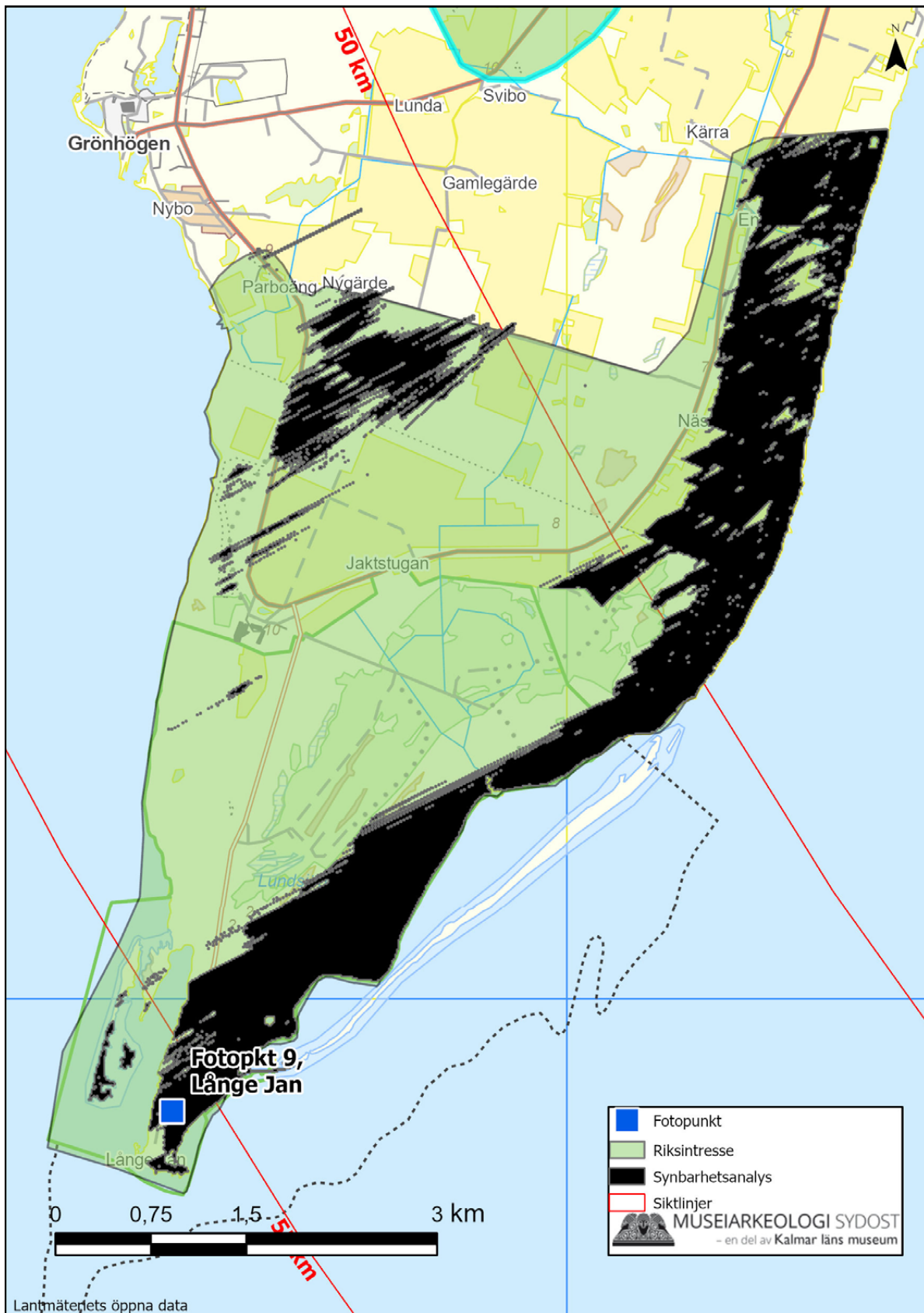
järnåldern och ha haft ett nära samband med Eketorps borg. En av de mest fullständiga fornlämningsmiljöerna i landet och har varit av stor betydelse under främst äldre järnålder (registerblad Sebberneby).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att ungefär halva området berörs visuellt av vindparken. Riksintresset ligger dock inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att vindparken syns men att påverkan trots allt kommer att bli liten.



Figur 24b. Fotomontage från fotopunkt 8 Eketorps borg.



Figur 25a. Riksdagsområdet Ås.

RIK Ås

Områdeskod: 84 012 001

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 46,5–56,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 35%

Beskrivning

Alvarmark med vidsträckta strand- och betesängar i väster som är bevuxna med främst enbuskar och ölandstök, i öster och söder är markerna endast gräsbevuxna. Området är ca 10x5 km stort och ligger på Ölands södra spets. Områdets centrala del domineras av Ottenbylund, en större ek-björkskog. Ett mycket stort gravfältskomplex sträcker sig norrut från Ottenby gård. Ett av gravfälten hör till de största på Öland och består av ca 250 fornlämningar. Detta gravfält omfattar talrika högar och bildar genom sitt läge vid stranden av Kalmarsund en av öns magnifikaste utsikter. Ås kyrka är uppförd under 1100-talet och försvarstornet omkring 1280. Kyrkan är Ölands enda bevarade östtornskyrka. Riksintresset är ett gott exempel på statens etablering i ett rikspolitiskt gränsområde. Sydöländskt odlingslandskap

präglad av lång kontinuitet och differentierat näringsfång. Lämningar av Kyrkhamns fiske- och handelsplats med kapell-ruin från tidig medeltid till 1600-talets början, Omfattande och skiftande forn-lämningsmiljöer med mycket omfattande gravfältskomplex och husgrunder från järnålder. Ottenby kungsgård har medeltida anor och bebyggelsen är från 1700- och 1800-talen samt Karl X Gustafs mur. Ett riktmärke i området är Sveriges högsta fyrtorn "Långe Jan" från slutet av 1700-talet med tillhörande fyrplatsbebyggelse. Ås sockenkyrka har ett östtorn från 1100-talet och till hemmanet Prästtorpet finns fossil åkermark. Byarna Näsby med malm och vägallé och Enetri har väl bevarad bebyggelse från 1906 med salsbyggnader och ladulängor i kalksten. I sydöst ligger naturreservatet Ottenbylund med ädellövskog och viltreservat (registerblad Ås).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att den visuella påverkan är relativt låg. Riksintresset ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att vindparken inte kommer att påverka området alls.



Figur 25b. Fotomontage från fotopunkt 9 Långe Jan.



Figur 26a. Världsarvet Södra Ölands odlingslandskap.

Ölands världsarv, Södra Ölands odlingslandskap

Kommun: Mörbylånga

Avstånd: ca 31,5–57,5 km

Avståndszon: Mellanzon-icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 45%

Beskrivning

Världsarvet ligger på södra Öland inom Mörbylånga kommun. Det omfattar en ca 52x18 km stor yta. Sedan år 2000 är odlingslandskapet på södra Öland uppfört på UNESCO:s världsarvslista. Det öländska världsarvet är ett kulturarv inom kategorin levande kulturlandskap där lantbruket är en förutsättning för att det unika odlingslandskapet ska kunna bevaras och fortleva. (Moreau, 2015:7). Världsarvet beskrivs på följande sätt: Södra Ölands landskap är präglad av dess långa kulturhistoria och anpassningen till de naturliga förutsättningarna i form av platsens geologi och topografi. Området är ett unikt exempel på mänsklig bosättning där de olika landskapstyperna på en enskild ö tas tillvara på ett optimalt sätt (<https://sodraoland.com/hela-sodra-oland-ar-ett-varldsarv/motivering-olands-varldsarv/>).

Odlingslandskapet på Södra Öland är en levande blandning av åkrar, radbyar, betesmarker och vattenområden. Området har en flertusenårig historia, vilket skapat ett kulturlandskap med spår från en mängd epoker och som än idag brukas av ölänningarna.

Jorden på Öland började brukas redan för 6000 år sedan, och flera områden som då var betesmark används fortfarande idag för precis samma syfte. Under medeltiden delades marken upp i tomter och radbyar uppfördes med gårdarna liggande tätt intill varandra i långa längor. Närmast byarna låg inägor, vilket var åkrar och ängar som försåg djuren med foder under vinterhalvåret. För att avgränsa byarnas inägor uppfördes långa murar i sten runt åkrarna. Längre från byarna låg utmarkerna, som användes som betesmark. Dessa utgjordes bland annat av alvar, kalkstensgrund

med ett tunt lager växtlighet som lämpar sig väl som betesmark. Stora Alvaret är 26 000 hektar stort och har betats under flera tusen år, där finns växter från hela världen såväl som arter unika för Öland.

Under 1800-talet ägde skiftesreformerna i Sverige rum, vilket innebar att gårdarnas mark omfördelades. Till skillnad från i stora delar av det övriga Europa satte det öländska landskapet stopp för att utmarkerna skulle användas primärt till skogsbruk, och den gamla indelningen av landskapet levde därmed kvar. På så vis bevarades det medeltida odlingslandskapet på södra Öland, tack vare att människan redan från början anpassat sig till öns unika förutsättningar. Idag är södra Ölands odlingslandskap en central näring, och genom att idag använda betesmarkerna på samma sätt som förr kan öns karaktär bibehållas till framtida generationer jordbrukare (<http://unesco.hemsida.eu/sodra-olands-odlingslandskap/>).

Påverkan

Världsarvet upptar en stor del av södra Öland och påverkan blir således olika beroende på vilken plats man befinner sig på. Fotomontagen nedan visar två platser inom världsarvet. Den första visar ett montage från fotopunkt 6 Sandby borg där man befinner sig inom mellanzonen och den andra från fotopunkt 9 Långe Jan där man befinner sig inom icke synbar zon. Gemensamt för hela området är dock att det är ett i stort sett öppet landskap med mindre vegetationsområden. Det är framför allt de östra delarna som påverkas mest då dessa vänder sig mot vindparken. Synbarhetsanalysen visar också i vilken omfattning som landskapet påverkas visuellt. Världsarvet sträcker sig över flera avståndszoner och berör *mellanzonen*, *fjärrzonen* och *den icke synbara zonen*. Det är svårt att ge ett entydigt svar på vilken påverkan vindparken kommer att göra men en påverkan blir fallet på framför allt de nordöstra och östra delarna medan stora delar i väster och söder inte påverkas alls.



Figur 26b. Fotomontage från fotopunkt 6 Sandby borg.



Figur 26c. Fotomontage från fotopunkt 9 Långe Jan.

Tabell 2. Ölands riksintressen samt världsarv och deras påverkan.

OBJECTID	ORIGINALID	NAMN	Ri area	Synbarhetspåverkan (area)	% påverkan	Avstånd (km)	Avståndszon
241	88513038	Ölands norra udde	16 858 633,85 kvm	6 562,50 kvm	0,0389%	65-70	Icke synbar zon
245	88504027	S Greda - Valsnäs	31 110 469,52 kvm	13 337 692,39 kvm	42,8720%	33-40	Fjärrzon
246	88507025	Hörninge	3 402 480,66 kvm	67 812,50 kvm	1,9930%	37-40	Fjärrzon
247	88514031	Ölands stenkust	20 027 967,86 kvm	2 182 404,21 kvm	10,8968%	43-57	Icke synbar zon
248	88515032	Källa-Persnäs odlings- och kustbygder	44 019 582,51 kvm	5 832 696,70 kvm	13,2502%	40-47,5	Fjärrzon
249	88508023	Borgholms slott och stad	16 188 657,13 kvm	1 312 500,00 kvm	8,1075%	42-46	Fjärrzon
250	88512019	Östra Ölands odlingsbygder	114 200 399,45 kvm	43 542 195,01 kvm	38,1279%	30-38	Mellanzon
251	84015010	Eriksöre	4 261 696,68 kvm	307 416,06 kvm	7,2135%	45-47	Icke synbar zon
252	84017014	Gårdby	8 463 677,68 kvm	1 038 437,50 kvm	12,2693%	36-39	Fjärrzon
253	84015011	Kalkstad-Lenstad	6 655 171,12 kvm	316 133,08 kvm	4,7502%	40-45	Fjärrzon
254	84018012	Drörestorp	3 139 340,91 kvm	3 043 323,47 kvm	96,9415%	39-41	Fjärrzon
255	84008005	Albrunna-Vickleby	58 942 938,26 kvm	11 599 724,90 kvm	19,6796%	45-50	Icke synbar zon
256	84018013	Ekelunda	1 441 615,63 kvm	629 734,18 kvm	43,6825%	38-39,5	Fjärrzon
257	84005008	Hulterstad-Stenåsa	53 770 578,84 kvm	37 512 795,25 kvm	69,7645%	33,5-39	Fjärrzon
258	84005007	Gösslunda	2 074 076,88 kvm	722 960,96 kvm	34,8570%	39-40,5	Fjärrzon
259	84010004	Gräsgård-Segerstad	19 731 296,82 kvm	12 338 578,47 kvm	62,5330%	38,5-44,5	Fjärrzon
260	84012003	Eketorp	2 243 113,19 kvm	1 464 510,48 kvm	65,2892%	45-46,5	Icke synbar zon
261	84012002	Sebberneby	4 288 349,12 kvm	2 005 843,96 kvm	46,7743%	46,7-49,5	Icke synbar zon
262	84012001	Ås	23 661 108,79 kvm	8 357 968,33 kvm	35,3237%	46,5-56,5	Icke synbar zon
263	88509021	Karums alvar	238 118,17 kvm	87 406,79 kvm	36,7073%	42,5-43	Fjärrzon
265	88512018	Vanserums malm-Norra Bäck	1 735 055,29 kvm	439 143,57 kvm	25,3101%	41-46	Fjärrzon
266	84014017	Algutsrum-Ryd	28 058 920,80 kvm	242 500,00 kvm	0,8643%	41-46	Fjärrzon
268	84017015	Långgrälla	4 407 055,25 kvm	182 031,81 kvm	4,1305%	37-39	Fjärrzon
Södra Ölands odlingslandskap			562 868 377,98 kvm	252 581 643,17 kvm	44,8740%	31,5-57,5	Mellanzon-Icke synbar zon

Gotland

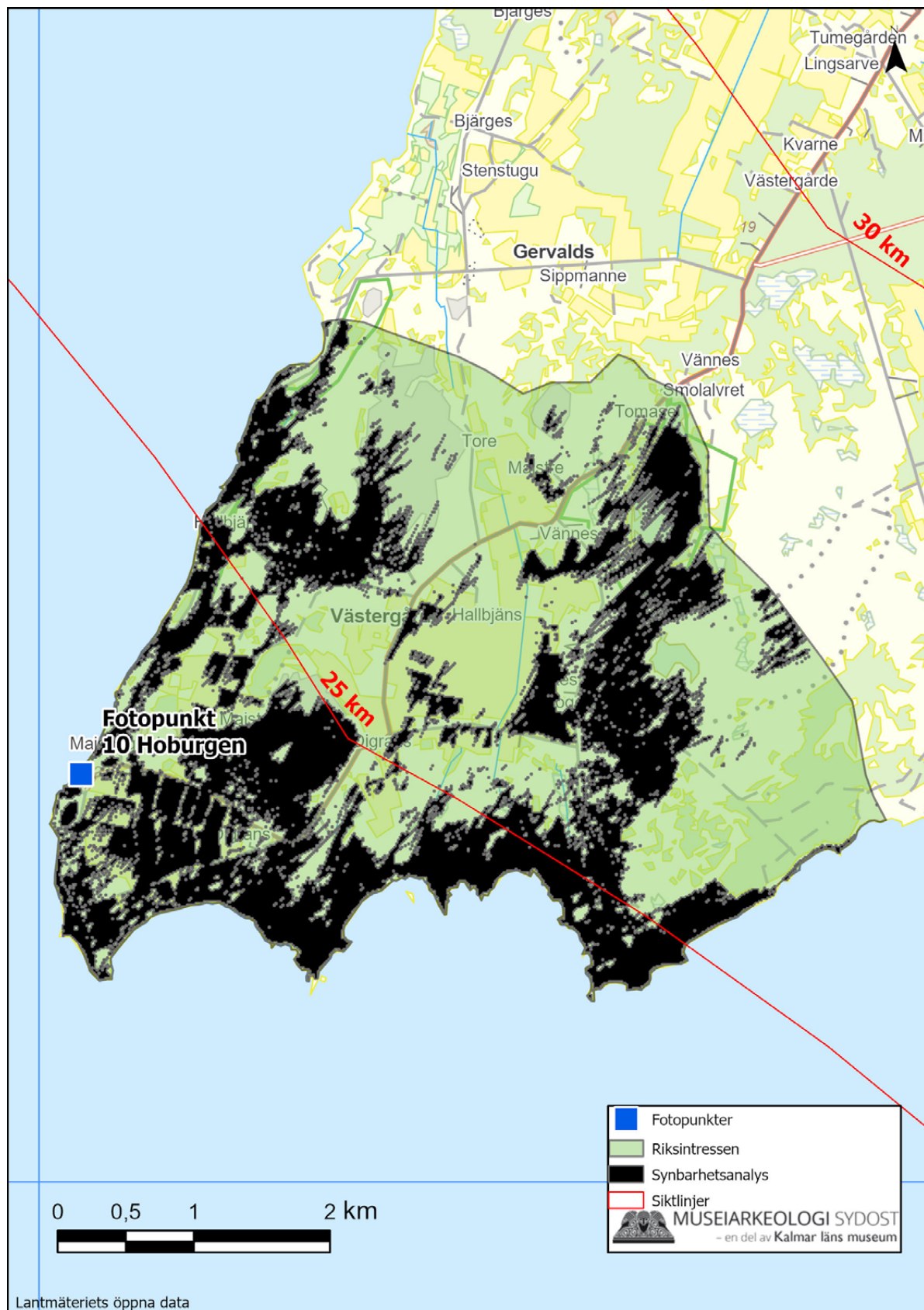
Landskapsbeskrivning

Förutom huvudön består Gotland av Fårö, Gotska sandön, stora och lilla Karlsö samt en del mindre öar. Landskapet (ex Gotska Sandön) mäter från norr till söder 125 km och är som bredast 52 km. Gotlands form i både horisontal- och vertikalled samt enskilda landformer, till exempel kustens utformning, präglas av öns berggrundsförhållanden. Det innebär att landskapet med sin speciella geologiska uppbyggnad får en för Sverige unik topografi. Gotlands landyta är flack och så låg att större delen är under 30 m ö.h. Den plåtåartade ytan lutar svagt åt sydöst, en följd av berggrundslagrens stupning, de mot sydöst allt yngre lagren framträder som breda stråk med nordöst-sydvästlig strykning. Berggrunden sätter på många sätt sin prägel på det gotländska landskapet. En flack topografi, en sparsam förekomst av vattendrag och betesmarker av alvarskaraktär karakteriserar det öppna jordbrukslandskapet (Engström, Christer & Marklund, Kari 1992).

Naturen skiljer sig avsevärt från övriga Sverige och dels beror det på att ön ligger isolerat men även en senare rationalisering av jord- och skogsbruket är en grundande orsak. Den viktigaste faktorn beror dock på den karga kalkstensgrunden som

också skapat förutsättningar för en unik artflora. Historien sträcker sig 400 miljoner år tillbaka till en period som kallas för silur. Under denna tid låg Sverige nära ekvatorn och Gotland var en tropisk miljö omtyckt av korallrev att leva kring. Det varma havet gjorde ön rik på många djurarter som sjöiljor, trilobiter och armfotingar. Det lagrades under många miljoner år döda organismer och slam som tillsammans med korallrevet byggde en berggrund av kalksten och mangelsten, det är anledningen till att den gotländska berggrunden är rik på fossiler. Ön växlar mellan alvar, hållmark, lågväxande tallskog, lövängar, odlings- samt betesmark. Tidigare var ön starkt präglad av myrar som under 1700–1800-talet dikades ur för att ta sitt anspråk till jordbruket. Ett antal insjöar finns dock fortfarande kvar som bland annat Tingstäde träsk och Bäste träsk. Havsstränderna utgörs av klapperstensfält, raukar och strandvallar. Stränderna är omväxlande med långa sträckor och mycket populära att besöka ([Fakta om Gotland \(visbyhandelstorg.se\)](https://visbyhandelstorg.se)).

Genomgången börjar längst i söder och går sedan igenom de olika riksintressena successivt mot norr. Från Gotland finns endast tre fotopunkter vilka ligger på öns västra kust.



Figur 27a. Riksintresset Sundre.

RI Sundre

Områdeskod: 48

Kommun: Gotland

Avstånd: 22,5–28,5 km

Avståndszon: Närzon

Ytmässig påverkan: 40%

Beskrivning

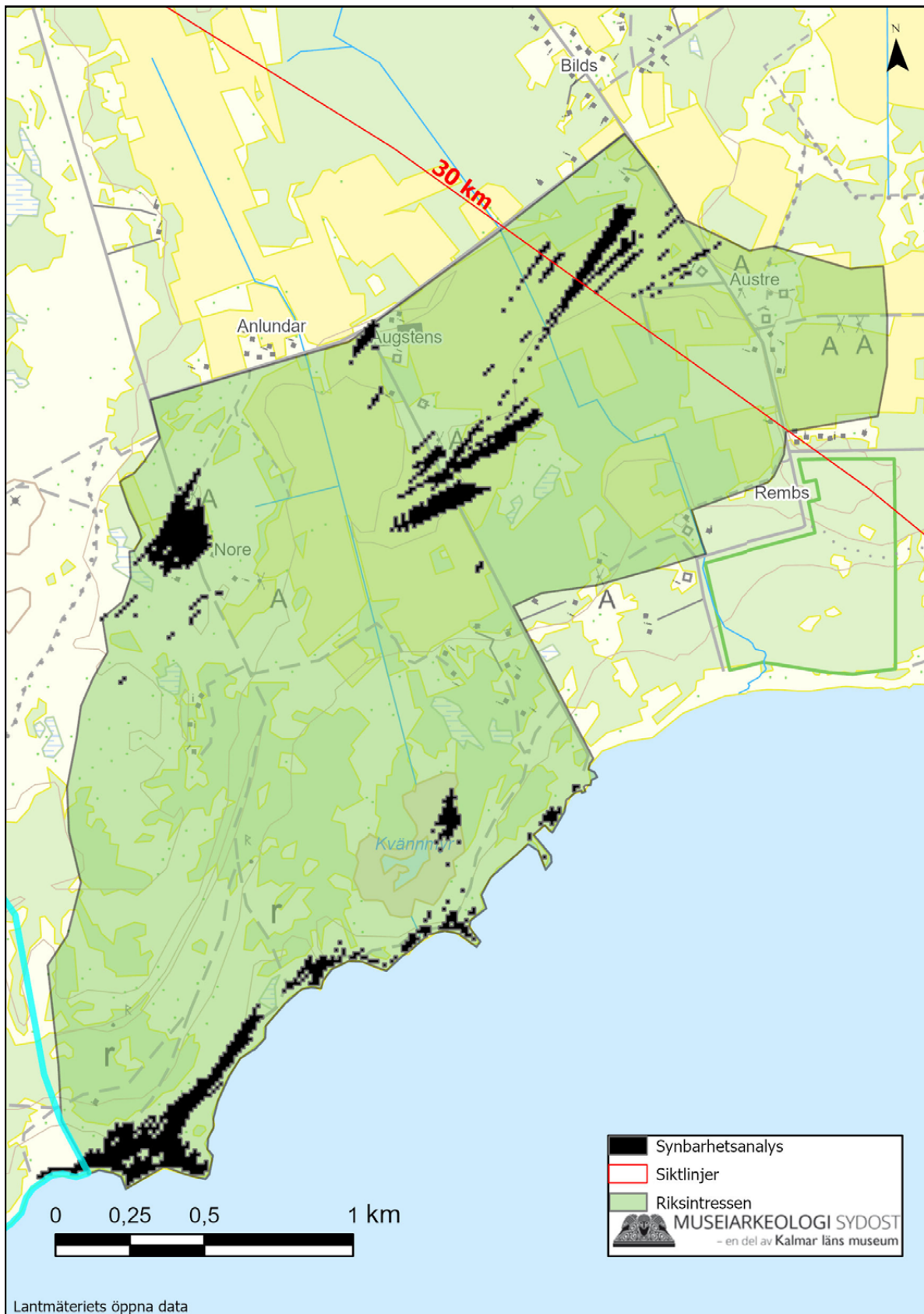
Längst ned på den södra spetten av Gotland finns detta område som omfattar en ca 6x5,5 km stor yta. Den utgörs av en perifert belägen socken med ett för Gotland säreget och storslaget kustnära odlingslandskap som är öppet, kuperat och med stora delar välhävade alvarmarker. Landskapet har ålderdomlig prägel med få förändringar i markanvändning efter 1700-talet och är rikt på forn lämningar och välbevarade hägnader. Centralt i socknen finns ett mindre sockencentrum med medeltida kyrka, kastal, före detta skola och fattigstuga. Utmed kusten fiskelägen, fyrplats och stenbrott med anknytning till jordbrukets binärningar. Gårdsmiljöer från främst 1800-talet präglad av lokala byggnadsmaterial som sten, kalk och tak av sandsten eller ag (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:21).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en relativt omfattande visuell påverkan från vindparken. Detta område är det som ligger närmast vindparken av alla områden på både Öland och Gotland. Dess kustnära läge och öppna landskap gör att påverkan blir väldigt påtaglig. Synbarhetsanalysen visar att stora delar påverkas visuellt men visar också att stora delar inte påverkas. Detta beror delvis på att landskapet är kuperat vilket gör att vissa områden inte berörs lika mycket som andra delar. De berörda delarna består till stor del av alvarsmark vilket är karaktäristiskt för området. Mellan dessa finns områden med åkerlappar och gles bebyggelse. Området är välbesökt och tas upp som ett område med fantastisk utsikt över Storsudret och Östersjön ([Tio raukområden på Gotland - Gotlands officiella besöksplats](#)). Utsikten är således en faktor som berörs till mycket stor del av vindparken. Riksintresset ligger inom *närzonen* vilket innebär att vindparken syns mycket tydligt.



Figur 27b. Fotomontage från fotopunkt 10 Hoburgen.



Figur 28. Riksintresset Nore och Austreområdet.

RI Nore och Austreområdet

Områdeskod: 47

Kommun: Gotland

Avstånd: 26,5–30,5 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 5%

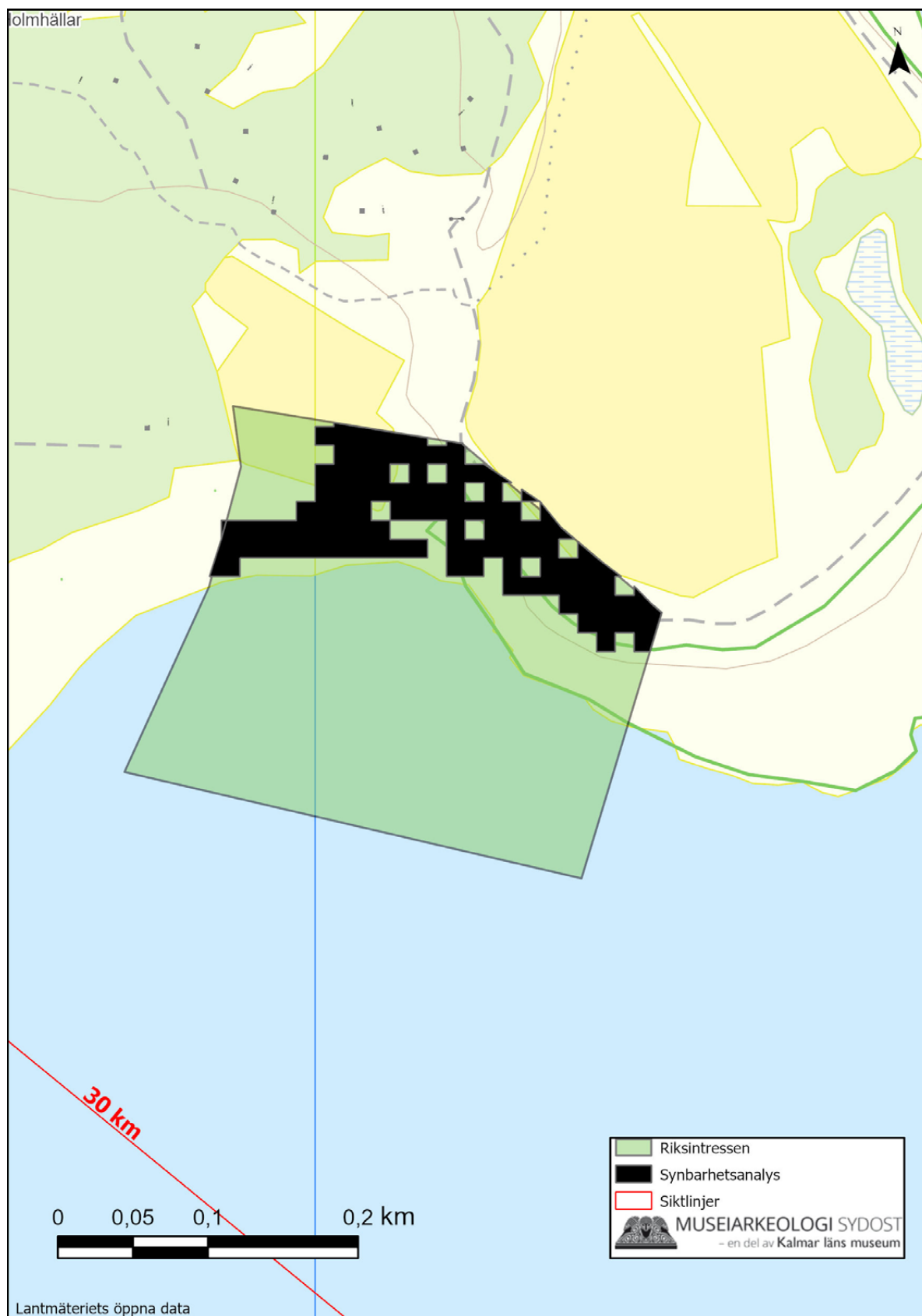
Beskrivning

Området ligger på den södra östkusten och omfattar en ca 4x2 km stor yta. I den sydvästra delen av området återfinns kustnära bronsåldersrösen, stensättningar och resta stenar. Bebyggelse från 1700- och 1800-talet, där gården Nore har ett vikingatida-medeltida ursprung. De fyra gårdarna har genom partsklyvning utvecklats till två-fyra gårdsparter vardera och återfinns grupperade i två områden. Gårdsbebyggelsen ligger i centrum av sina respektive odlings och betesmarker, som omges av ett hed- och skogslandskap. Vita en- och tvåvånings manbyggnader i

sand- och kalksten med tegeltak samt uthus och kvarnar i sten. Omfattande system av stenmurar. Det vidöppna hedlandskapet med fria siktlinjer och rumsliga samband mellan gårdar, inägor och utmark. Alvarliknande betesmarker och ett slutet skogsområde söder om gårdarna, mot stranden. Fiskeläget Norebod med putsade stenbodar från 1700- till 1900-talet placerade sida vid sida med gavlarna vända mot havet (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:18).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att den visuella påverkan på riksintresseområdet är liten men de delar som berörs, framför allt ängs kusten i sydväst, är känsliga. Dessa delar utgörs av lämningar som i det öppna landskapet påverkas upplevelsemässigt av vindparken. Riksintresset ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 29. Rikssintresset Holm - Gotländska fiskelägen.

RI Holm – Gotländska fiskelägen

Områdeskod: 60

Kommun: Gotland

Avstånd: 31,5-35 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 21%

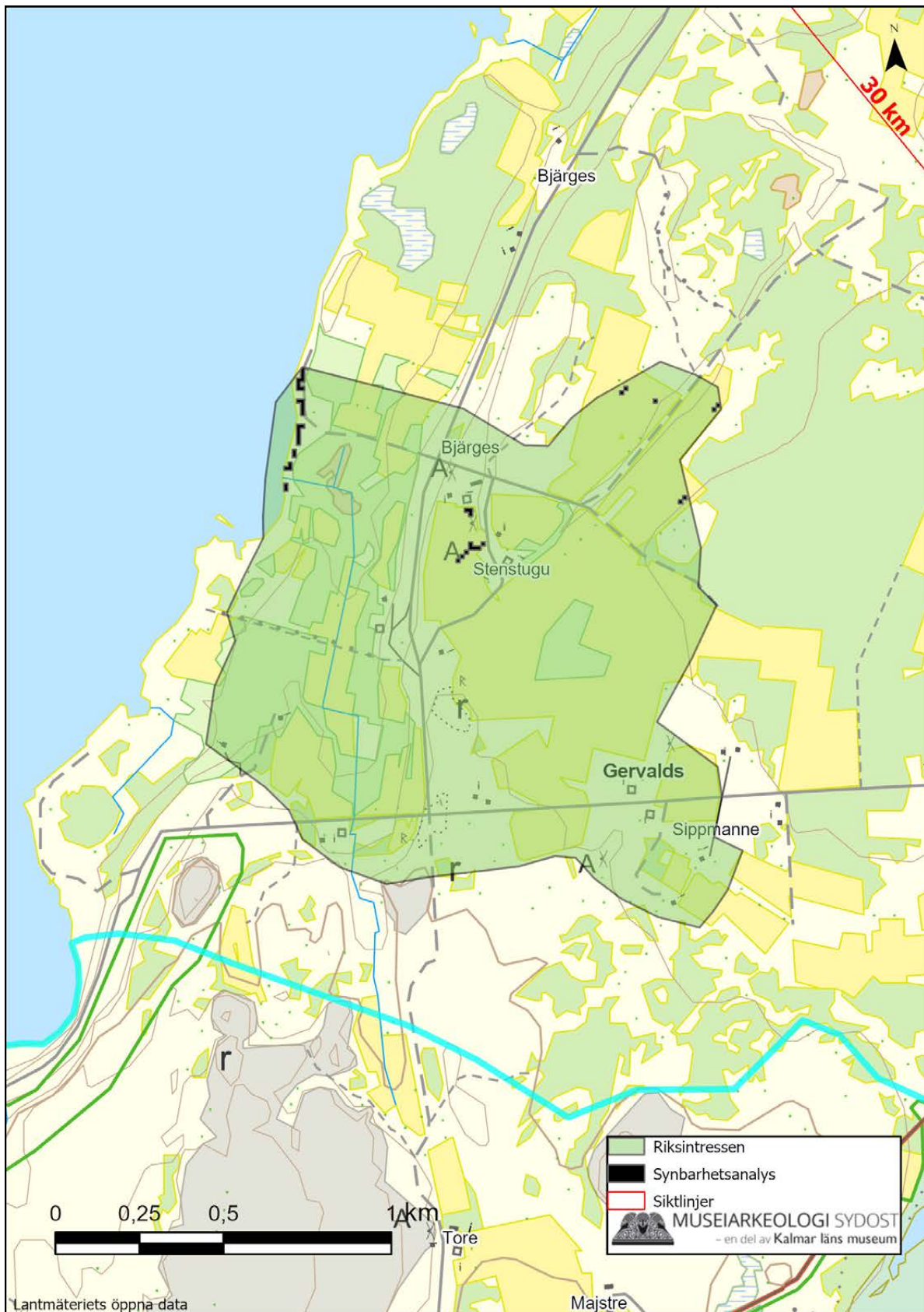
Beskrivning

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 0,2x0,2 km stor yta. Området innefattar fiskelägen i gotländsk tradition, ofta med rötter i förhistoriska hamnlägen, bestående av bodar från 1600- till 1900-talet, byggda för redskapsförvaring och tillfällig övernattning för det husbehovsfiske

som Gotlandsbönder fordom bedrev då alla hade tillgång till stranden (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:11).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området påverkas visuellt av vindparken. Hela den kuststräcka där sjöbodar finns påverkas visuellt. I detta område där det rör sig om ett kulturarv som riktar sig ut mot sjön kommer således vindparken att påverka upplevelsen. Riksintresset ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 30. Riksintresset Gervalds.

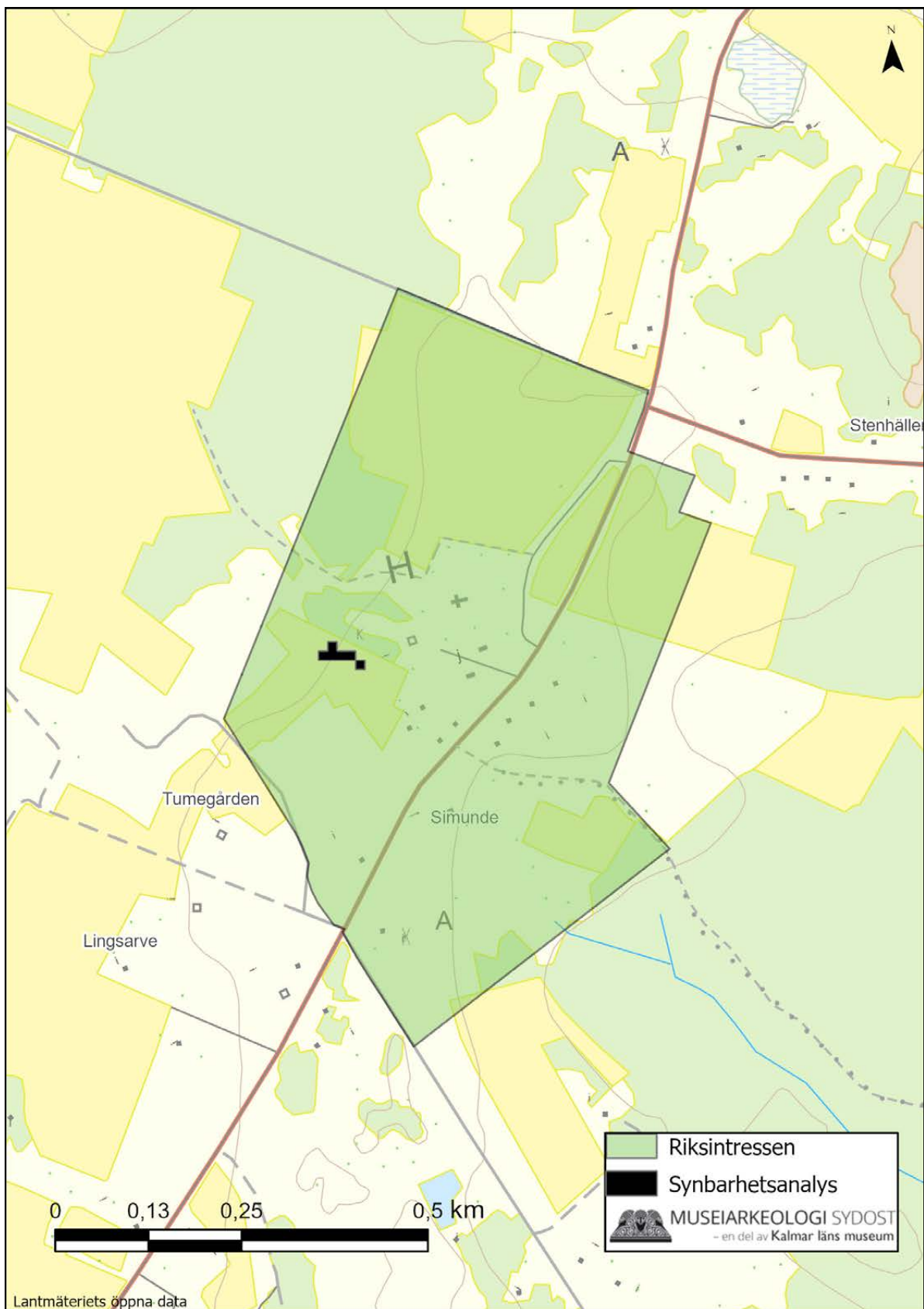
RI Gervalds**Områdeskod:** 44**Kommun:** Gotland**Avstånd:** 27-29 km**Avståndszon:** Mellanzon**Ytmässig påverkan:** 0,5%**Beskrivning**

Området ligger på västkusten och omfattar en ca 2x1,8 km stor yta. Inom området finns välbevarade ensamgårdar med tydliga spår av en kontinuerlig bosättning sedan järnålder. Ett småskaligt odlingslandskap med välavgränsade åkrar, ängen och betesmarker och omgärdade av stenmurar. Landskapet längs vägen förbi gårdarna Gervalds

och Sippmanne, är öppet och överskådligt och ramar in bebyggelsen med tillhörande inägo-landskap vilket ger en belysande bild av en typisk landskapsstruktur från 1700- och 1800-talen. Fiskeläge med rötter i vikingatid visar på fiskets stora betydelse för näringsfånget (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:11).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en mycket liten visuell påverkan. Det förefaller endast vara mycket små områden som kan beröras. Riksintresset ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 31. Riksintresset Vamlingbo - Gotlands medeltida kyrkomiljöer.

RI Vamlingbo – Gotlands medeltida kyrkomiljöer

Områdeskod: 59

Kommun: Gotland

Avstånd: 31-32 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 0,2%

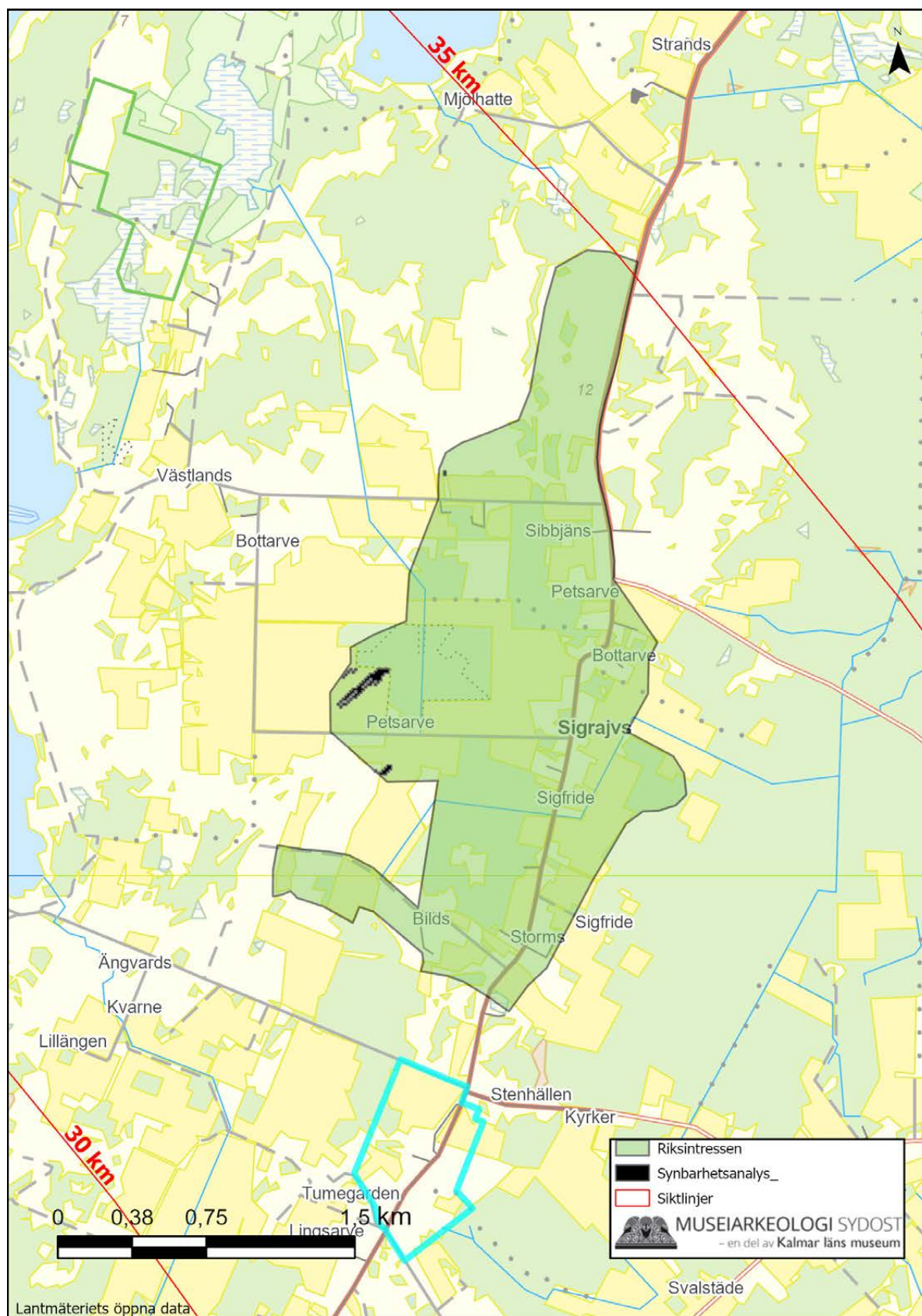
Beskrivning

Området ligger i det inre på ön och omfattar en ca 1x0,5 km stor yta. De 92 medeltida kyrkorna och fyra ödekyrkorna i sten från 1100-, 1200- och 1300-talen representerar romansk och gotisk byggnadskonst med såväl västliga som östliga influenser i ett komprimerat men påkostat

utförande sammanfört i en karaktäristisk gotländsk byggnadsstil där arkitektur, sten- och träskulptur, mural- och glasmåleri vittnar om mycket hög hantverksskicklighet. Denna beskrivning är gemensam för flera andra riksintressen som berör liknande miljöer med medeltida kyrkor. (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:12).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en närmast obefintlig visuell påyrkan. Riksintresset ligger dock inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 32. Riksintresset Norrbynområdet.

RI Norrbynområdet

Områdeskod: 45

Kommun: Gotland

Avstånd: 31,7-35 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 0,4%

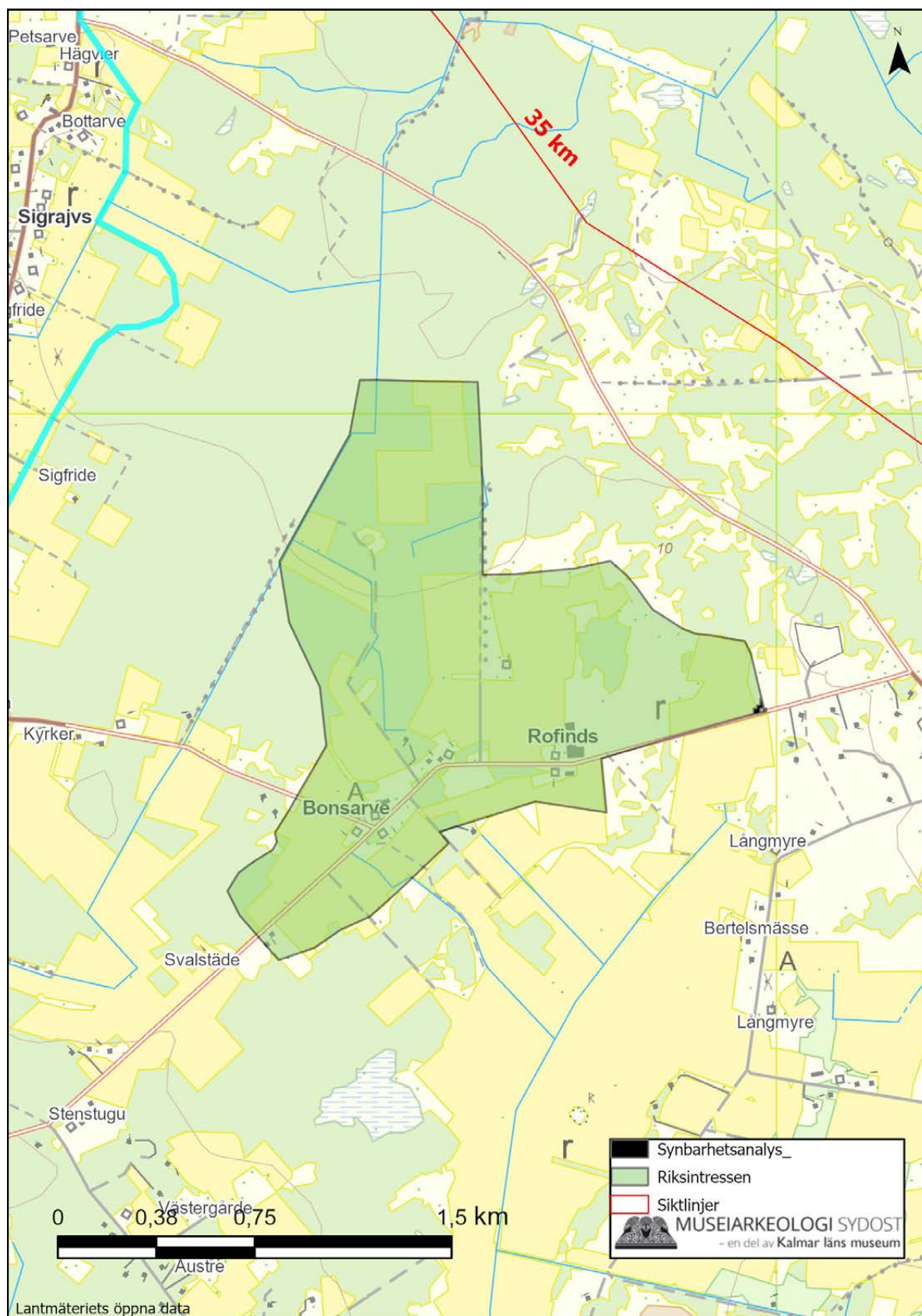
Beskrivning

Området ligger i det inre av ön och omfattar en ca 4x2 km stor yta. Bymiljö bestående av en tät samling av gårdar från 1700- och 1800-tal, belägna utmed vägen som löper genom området i nord-sydlig riktning i ursprunglig sträckning. Gårdarna ligger i sina ursprungliga lägen från medeltid och är rumsligt och funktionellt kopplade till omgivande fornlämningsmiljöer i form av fossil åkermark från äldre järnålder. I landskapet runt gårdarna och längs vägen finns många

välbevarade stenmurar som hägnar in skilda ytor på ett för området Sudret karaktäristiskt sätt. Norr om gårdarna finns en under historisk tid en gemensamt nyttjad betesmark dit även bygemensamma väderkvarnar lokaliserats. Detta samnyttjande i form av allmänningar i historisk tid är ett karaktäristiskt särdrag för Gotlands sydligaste socknar (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:18).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området i det närmaste inte alls berörs visuellt av vindparken. Endast i områdets västra del finns en mindre påverkan. Riksintresset ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 33. Riksintresse Fridarve-Rofinds-Bonsarve.

RI Fridarve–Rofinds–Bonsarve

Områdeskod: 46

Kommun: Gotland

Avstånd: 32-34 km

Avståndszon: Mellanzon

Ytmässig påverkan: 0,06%

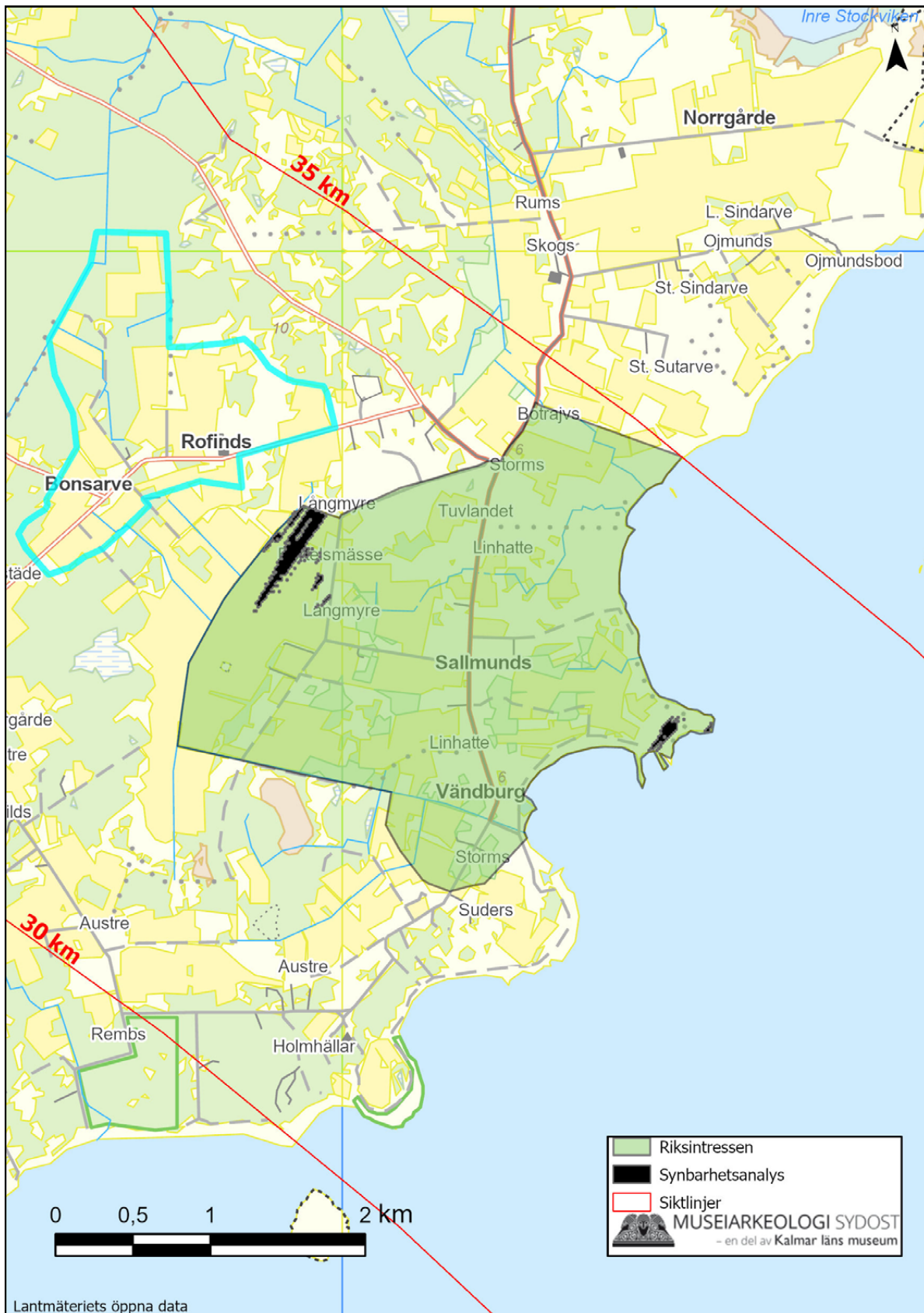
Beskrivning

Området ligger på öns inland och omfattar en ca 2,5x2 km stor yta. Ett väl sammanhållet och överblickbart odlings- och beteslandskap omgivet av skog. Bebyggelsestrukturen bär tydliga spår av

en kontinuerlig brukningstradition från äldre järnålder och medeltid och gårdarnas olika lägen över tid framgår tydligt. Även laga skiftets påverkan framgår tydligt genom utflyttad gård mitt i området samt det rätta vägnätet (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:9).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en näst intill obefintlig visuell påverkan. Riksintresset ligger dock inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 34. Riksintresse Hamra.

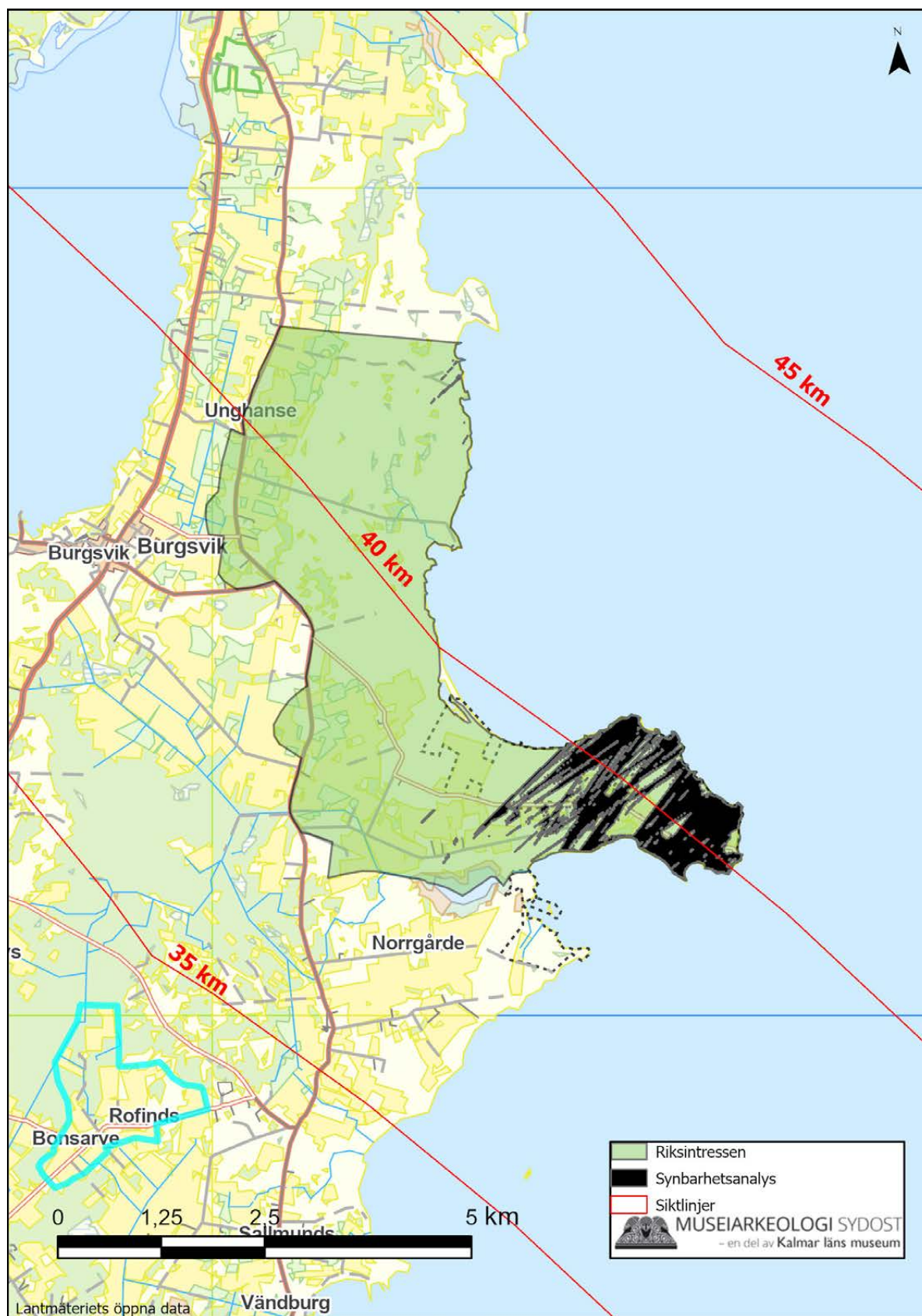
RI Hamra**Områdeskod:** 42**Kommun:** Gotland**Avstånd:** 31,5-35 km**Avståndszon:** Mellanzon**Ytmässig påverkan:** 1,5%**Beskrivning**

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 3x3 km stor yta. Kustnära odlingslandskap bestående av ett variationsrikt öppet landskap med åkrar, ängen och beteshagar, omgivna av långsträckta stenmurar belyser det extensiva bete som sedan lång tid präglar området. Ensamgårdar från 1700- och 1800-talet, i flera fall kopplade till

förhistoriska lämningar med bruks- och bosättningkontinuitet åtminstone sedan järnålder. Bygdens historiska anknytning till havet och fiske framträder väl i fiskelägen och i Vändburgs hamn (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:14).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området påverkas mycket lite av vindparken. Endast på ett fåtal platser i den västra respektive den östra delen förekommer visuell påverkan. Området ligger inom *mellanzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtagligt dominerande.



Figur 35. Riksintresse Öja.

RI Öja**Områdeskod:** 41**Kommun:** Gotland**Avstånd:** 37–42,5 km**Avståndszon:** Fjärrzon**Ytmässig påverkan:** 11,5%**Beskrivning**

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 7x5,5 km stor yta. Riksintresset omfattar ett kustanknutet välhävdat odlingslandskap med bosättnings- och brukningskontinuitet från äldre järnålder och med bebyggelse från 1700- och 1800-talen. Medeltida kyrka och omfattande stenmurssystem från framför allt sent 1800-tal

som tydligt framträder i det flacka och öppna landskapet. Vid kusten finns flertalet fiskelägen samt fyrplats (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:25).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en mindre del av området påverkas visuellt av vindparken. Det är framför allt udden i sydöst som påverkas. Avståndet och den landmassa av öns södra områden som kommer i blickfånget mellan riksintresset och vindparken gör att bedömningen ändå är att påverkan är liten. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtaglig.



Figur 36. Riksintresse Fide.

RI Fide

Områdeskod: 58

Kommun: Gotland

Avståndszon: 37–42,5 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 0,06%

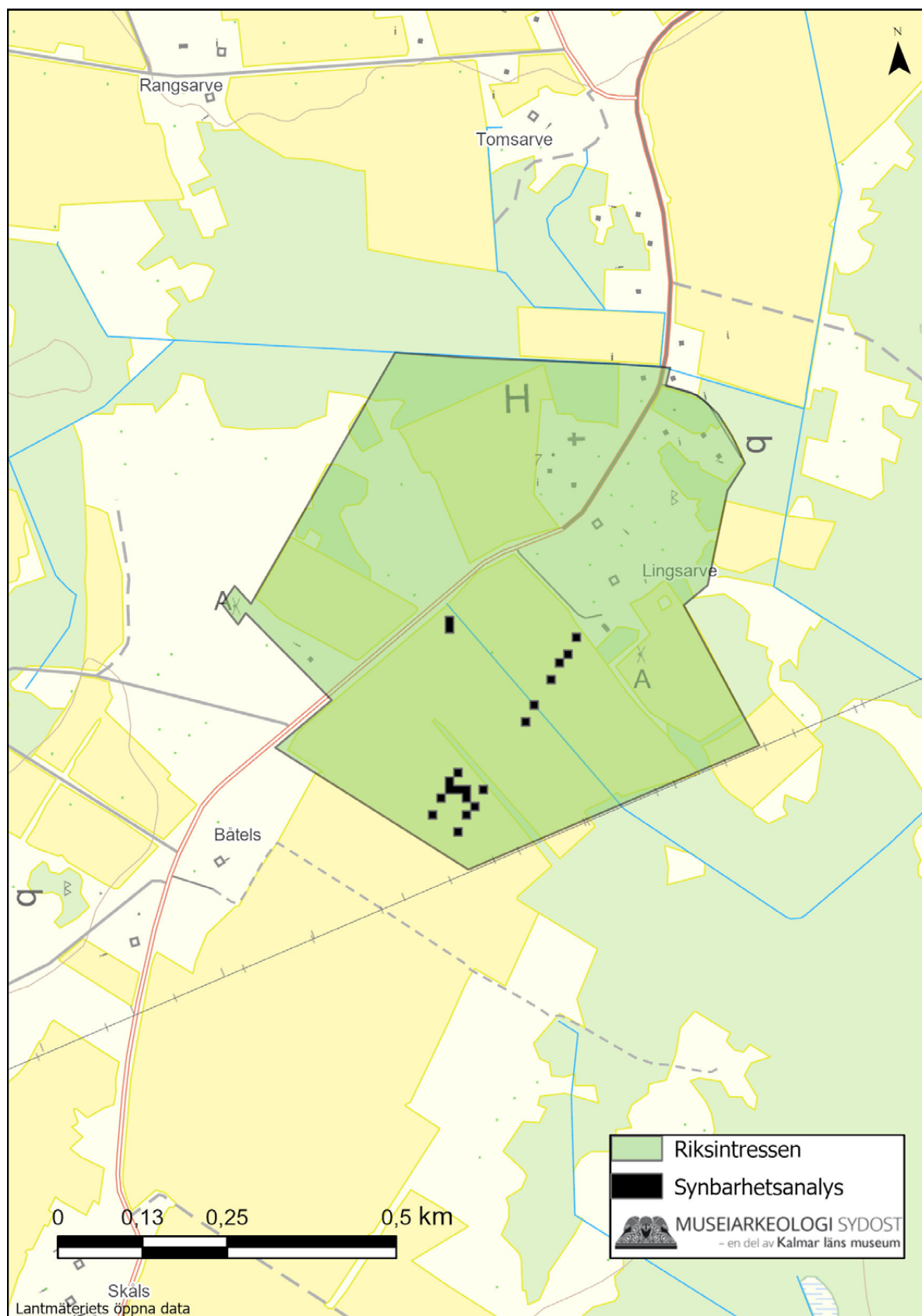
Beskrivning

Området ligger på öns södra del med kuststräcka åt öster och omfattar en ca 3x2 km stor yta. Riksintresset visar på småskaligt odlingslandskap

med kontinuitet i markanvändning och gårdslägen från äldre järnålder-medeltid (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:9).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området i det närmaste inte påverkas alls av vindparken. En ytterst liten del i den nordöstliga delen av riksintresset påverkas men i liten grad. Riksintresset ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtaglig.



Figur 37. Riksintresse Näs.

RI Näs

Områdeskod: 59D

Kommun: Gotland

Avståndszon: 43-44 km

Avståndszon: Fjärrzon

Ytmässig påverkan: 0,8%

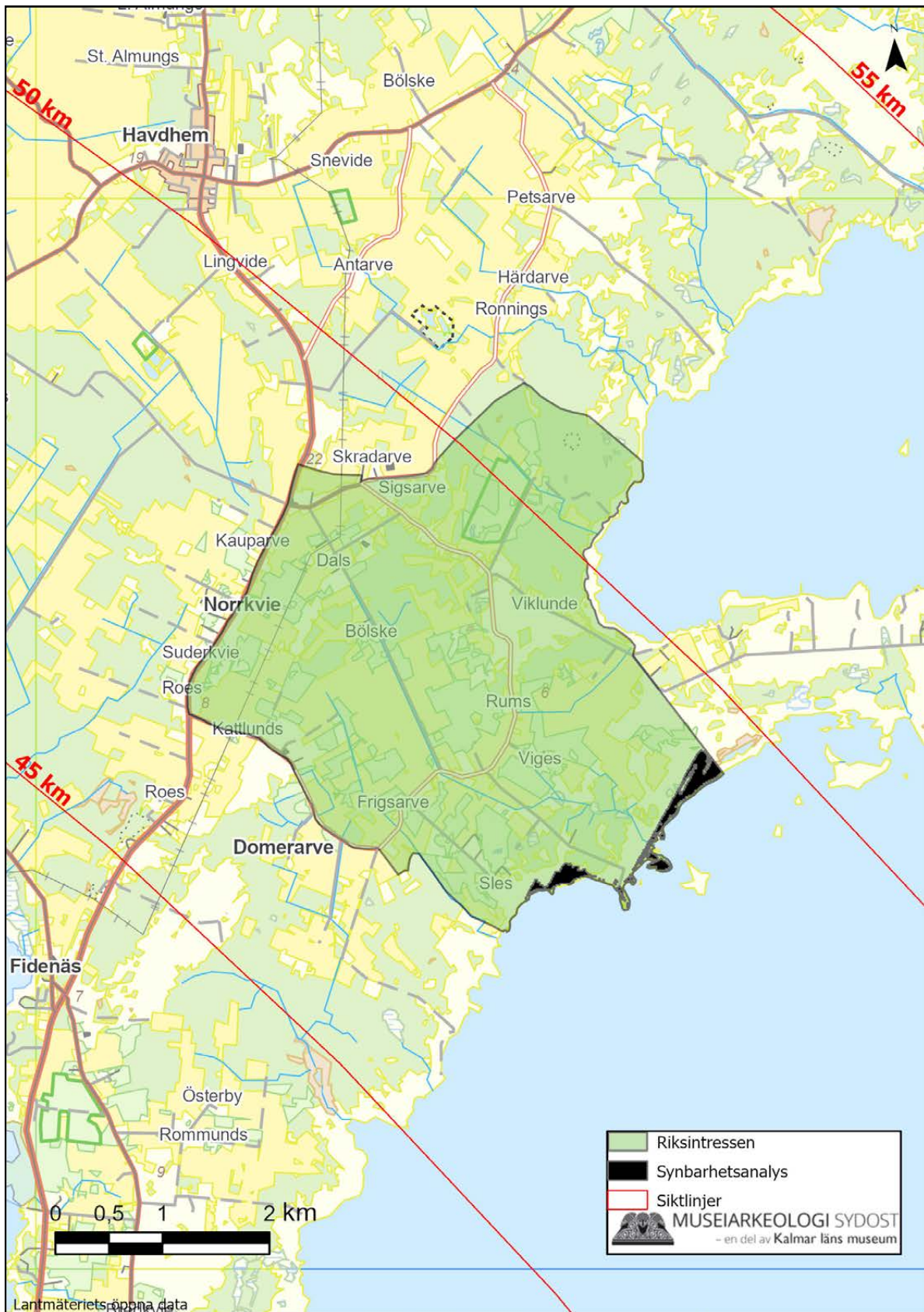
Beskrivning

Området ligger i öns inland och omfattar en ca 1x1 km stor yta. Riksintresset är uppdelat i flera områden och består av 92 medeltida kyrkorna och fyra ödekyrkorna i sten från 1100-, 1200- och 1300-talen representerar romansk och gotisk byggnadskonst med såväl västliga som östliga

influenser i ett komprimerat men påkostat utförande sammanfört i en karaktäristisk gotländsk byggnadsstil där arkitektur, sten- och träskulptur, mural- och glasmåleri vittnar om mycket hög hantverksskicklighet (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:12).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området berörs mycket lite. Bedömningen är att den lilla visuella påverkan som kan komma att föreligga inte påverkar riksintresset. Området ligger inom *fjärrzonen* vilket innebär att vindparken syns men är inte påtaglig.



Figur 38. Riksintresse Grötlingbo.

RI Grötlingbo

Områdeskod: 40

Kommun: Gotland

Avstånd: 46,5-51 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 1,3%

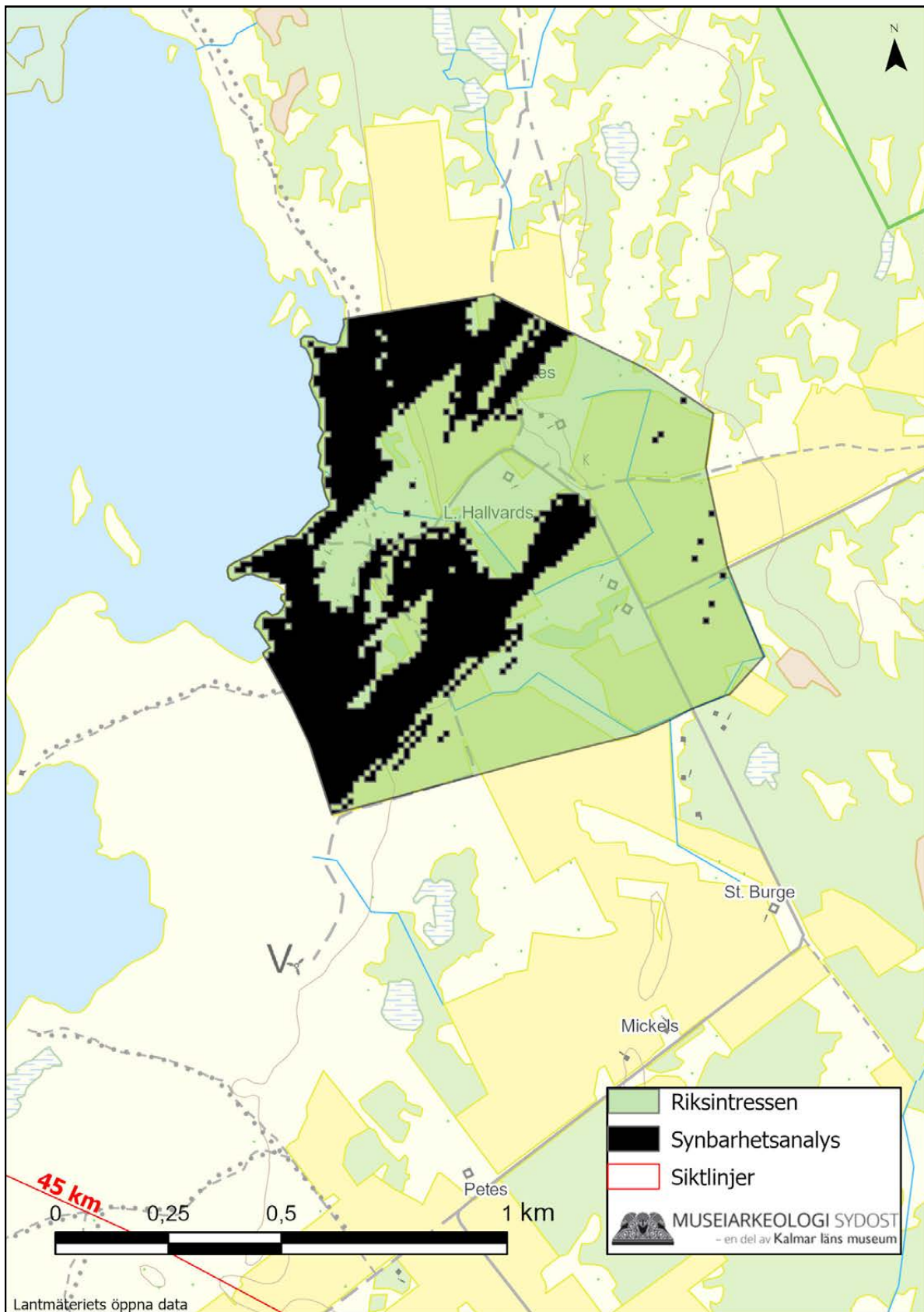
Beskrivning

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 5x5 km stor yta. Riksintresset utgörs av en centralbygd med ålderdomligt odlingslandskap med omfattande hägnadssystem. Landskapet

har ursprung i äldre järnålder och är brukat och bebott i kontinuitet. Vid kusten finns fiskelägen och på utmarken kvarnar som varit knutna till gårdarna (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:12).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en mycket liten påverkan av vindparken. Riksintresset ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att ingen påverkan föreligger.



Figur 39a. Riksintresse Petes.

RI Petes

Områdeskod: 27

Kommun: Gotland

Avstånd: 46-48 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 36%

Beskrivning

Området ligger på öns västkust och omfattar en ca 1x1 km stor yta. Riksintresset består av kustnära välbevarat odlingslandskap med tydlig uppdelning mellan inägor och utmark. Välbevarad

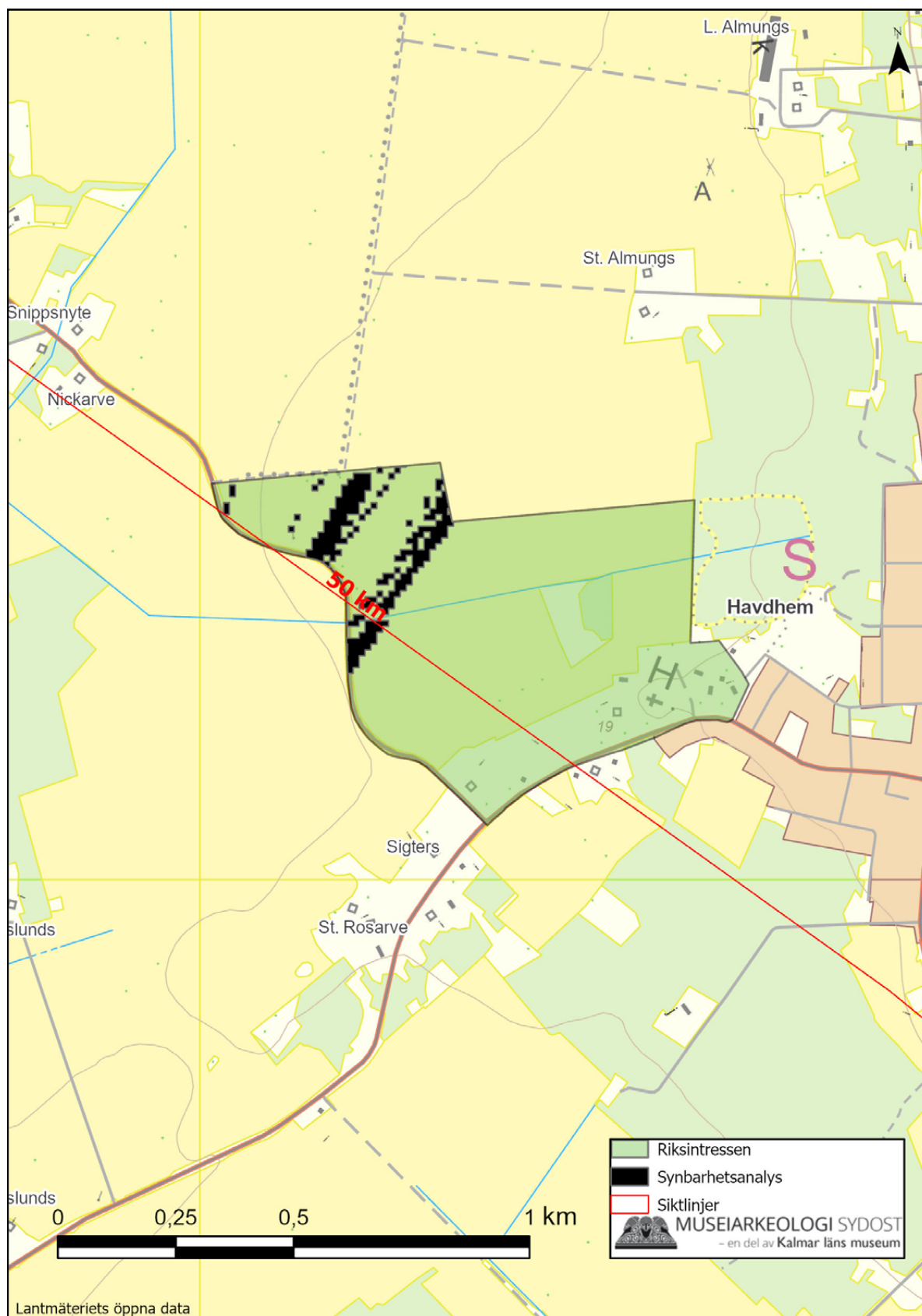
gårdsbebyggelse som speglar en gårdsmiljö från 1700- till 1900-tal (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:20).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att området i viss mån påverkas av vindparken. Området ligger vid kusten och Vänder sig delvis mot vindparken. Riksintresset ligger dock inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att någon påverkan inte bör förekomma.



Figur 39b. Fotomontage från fotopunkt 11 Holmuddarna.



Figur 40a. Riksintresse Havdhem.

RI Havdhem

Områdeskod: 59M

Kommun: Gotland

Avstånd: 50 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 6%

Beskrivning

Området ligger på öns inland och omfattar en ca 1x0,7 km stor yta. Riksintresset är uppdelat i flera områden och består av 92 medeltida kyrkorna och fyra ödekyrkorna i sten från 1100-, 1200- och 1300-talen representerar romansk och gotisk byggnadskonst med såväl västliga som östliga

inflenser i ett komprimerat men påkostat utförande sammanfört i en karaktäristisk gotländsk byggnadsstil där arkitektur, sten- och träskulptur, mural- och glasmåleri vittnar om mycket hög hantverksskicklighet (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:12).

Påverkan

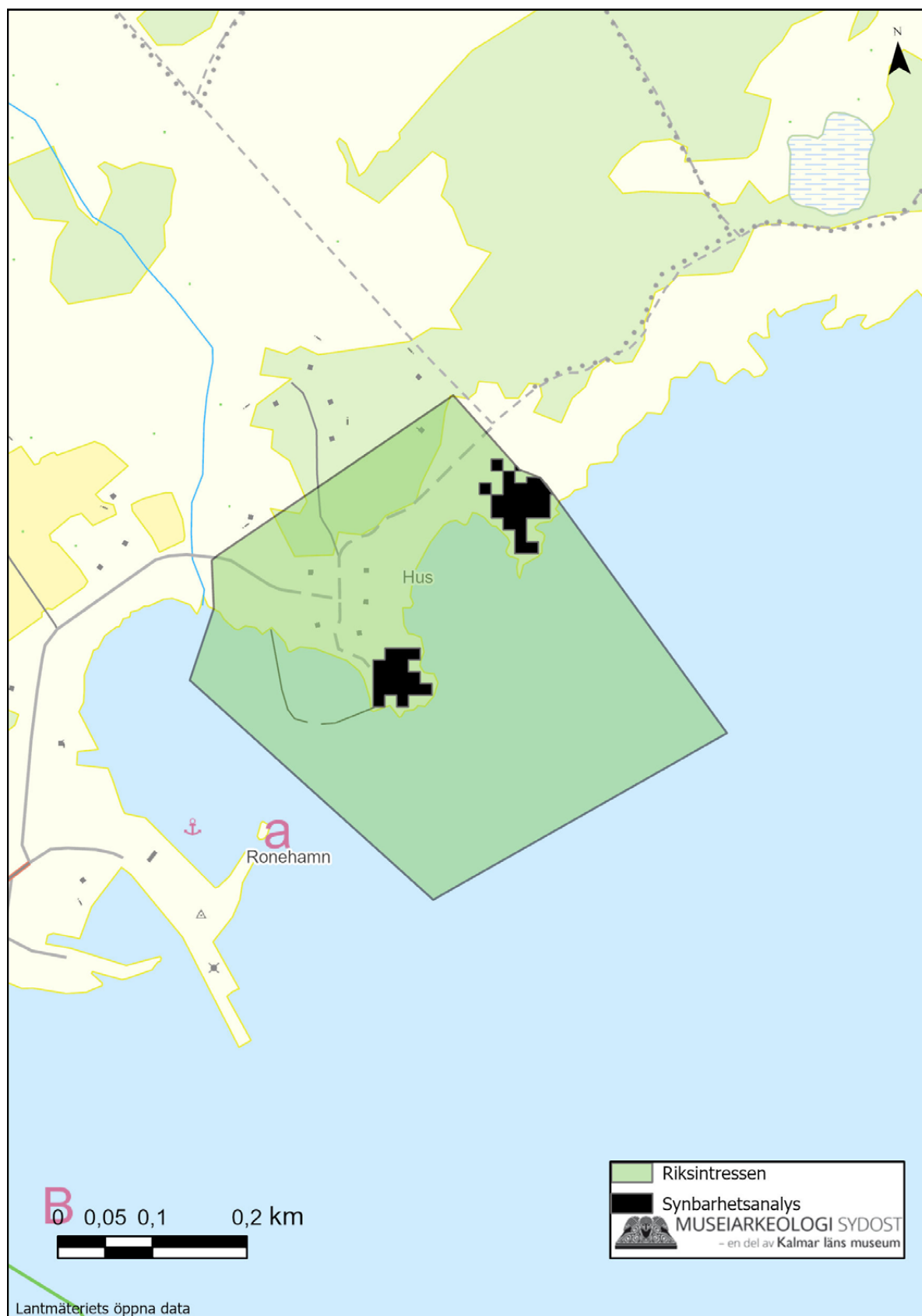
Synbarhetsanalysen visar att det är en mycket liten del av riksintresset som påverkas av vindparken. Trots att landskapet är öppet gör avståndet till vindparken att påverkan uteblir Riksintresset ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att ingen påverkan sker.



Figur 40b. Fotomontage från fotopunkt 11 Holmuddarna.



Figur 40c. Fotomontage från fotopunkt 12 Ekstakusten.



Figur 41. Riksintresse Hus – Gotländska fiskelägen.

RI Hus – Gotländska fiskelägen

Områdeskod: 601

Kommun: Gotland

Avstånd: 58,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 4%

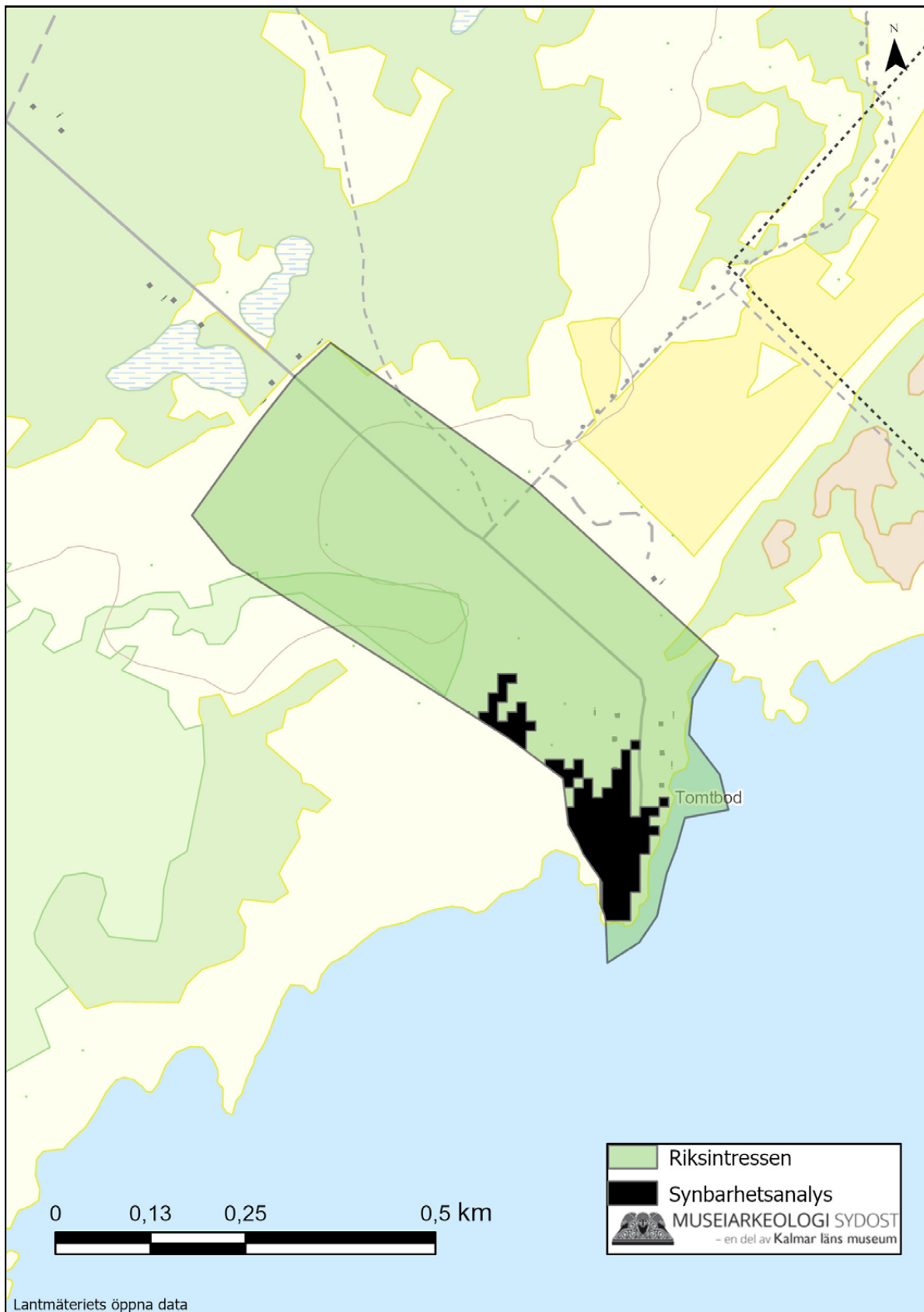
Beskrivning

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 0,5x0,5 km stor yta. Området innefattar fiskelägen i gotländsk tradition, ofta med rötter i förhistoriska hamnlägen, bestående av bodar

från 1600- till 1900-talet, byggda för redskapsförvaring och tillfällig övernattning för det husbehovsfiske som Gotlands bönder fordom bedrev då alla hade tillgång till stranden (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:11).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en mycket liten del av området berörs av vindparken. Riksintresset vänder sig österut och ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär ingen påverkan.



Figur 42. Riksintresse Tomtbod– Gotländska fiskelägen.

RI Tomtbod – Gotländska fiskelägen

Områdeskod: 60M

Kommun: Gotland

Avstånd: 61 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 8%

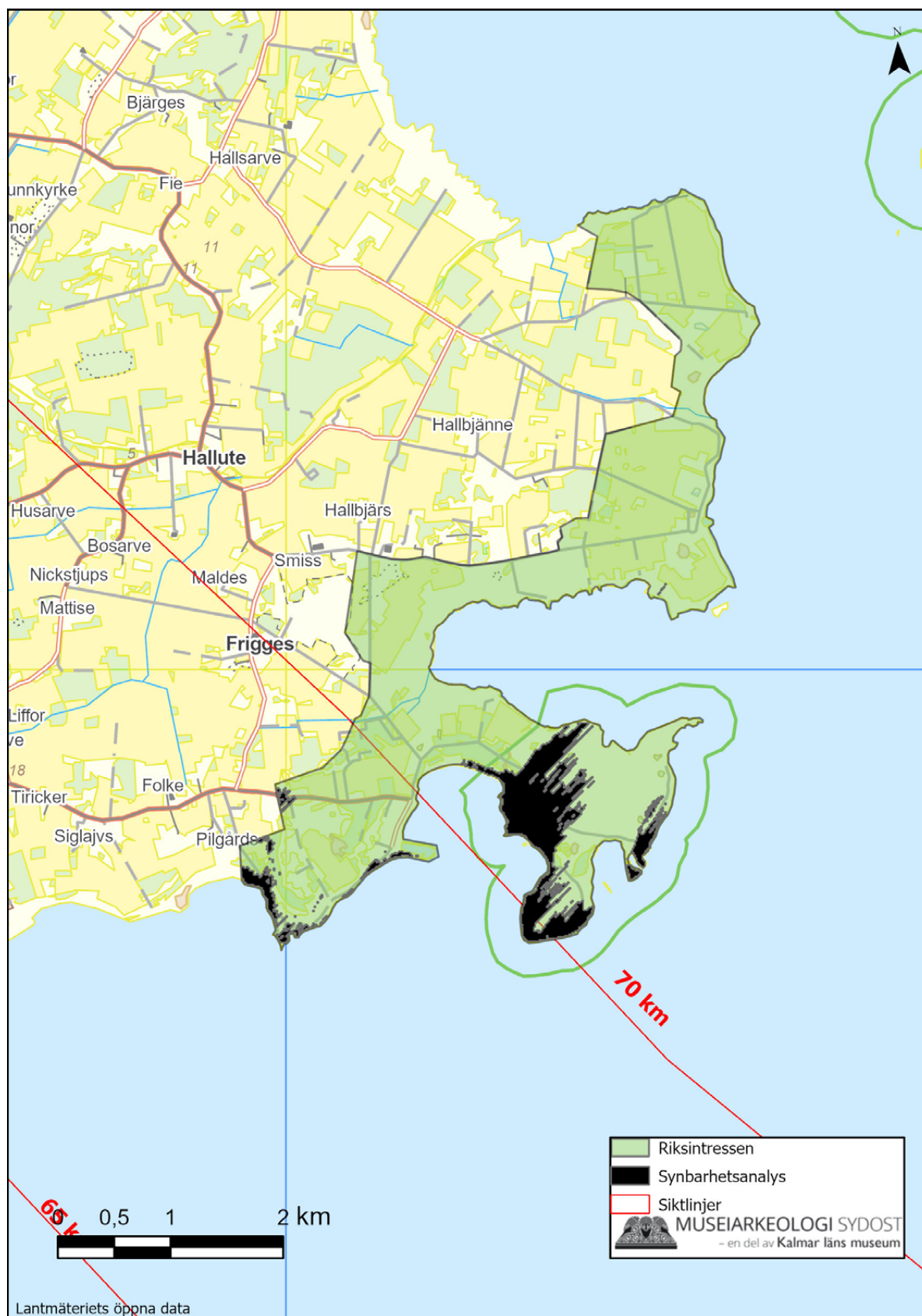
Beskrivning

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 0,5x0,5 km stor yta. Området innefattar fiskelägen i gotländsk tradition, ofta med rötter i förhistoriska hamnlägen, bestående av bodar

från 1600- till 1900-talet, byggda för redskapsförvaring och tillfällig övernattning för det husbehovsfiske som Gotlands bönder fordom bedrev då alla hade tillgång till stranden (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:11).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en mycket liten del av området berörs av vindparken. Riksintresset vänder sig österut och ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att det inte påverkas alls.



Figur 43. Riksintresse Närkusten.

RI Närkusten

Områdeskod: 36

Kommun: Gotland

Avstånd: 61 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 9%

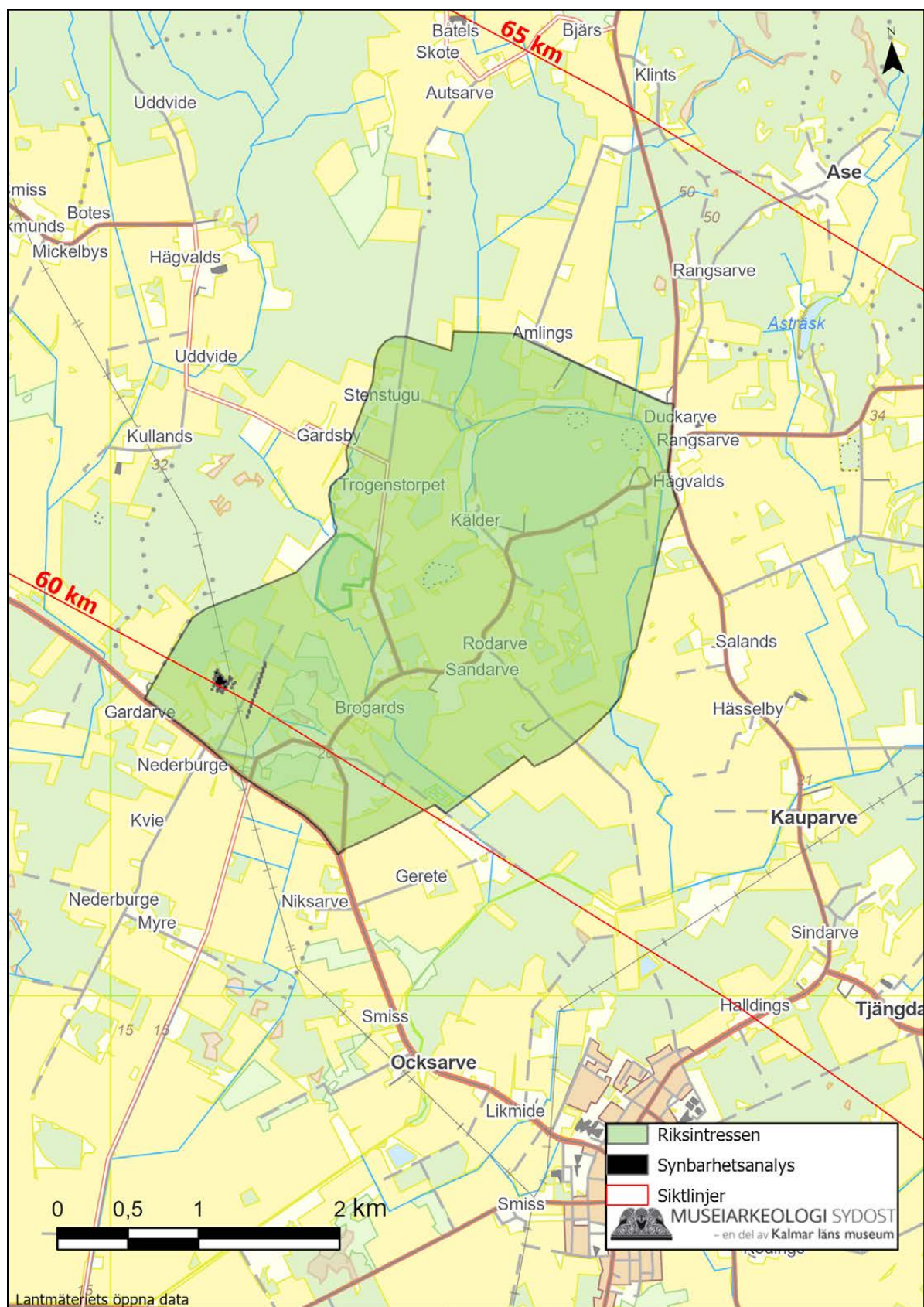
Beskrivning

Området ligger på öns sydostkust och omfattar en ca 7,5x3,5 km stor yta. Riksintresset består av kustlandskap med ett stort antal för Gotland traditionella fiskelägesmiljöer. Lämningar från vikingatid och från tidigare fiskelägen, numera

belägna på avstånd från kustlinjen, visar tydligt på hur området nyttjats för fiske och handel från vikingatid till 1900-talet och hur dessa aktiviteter har följt strandens förskjutning över tid (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:19).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att påverkan från vindparken är liten. Området ligger på östra sidan av ön och inom den *icke synbara zonen* vilket innebär ingen påverkan.



Figur 44. Riksintresse Fardhem-Linde.

RI Fardhem–Linde

Områdeskod: 55

Kommun: Gotland

Avstånd: 60-63 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 0,2%

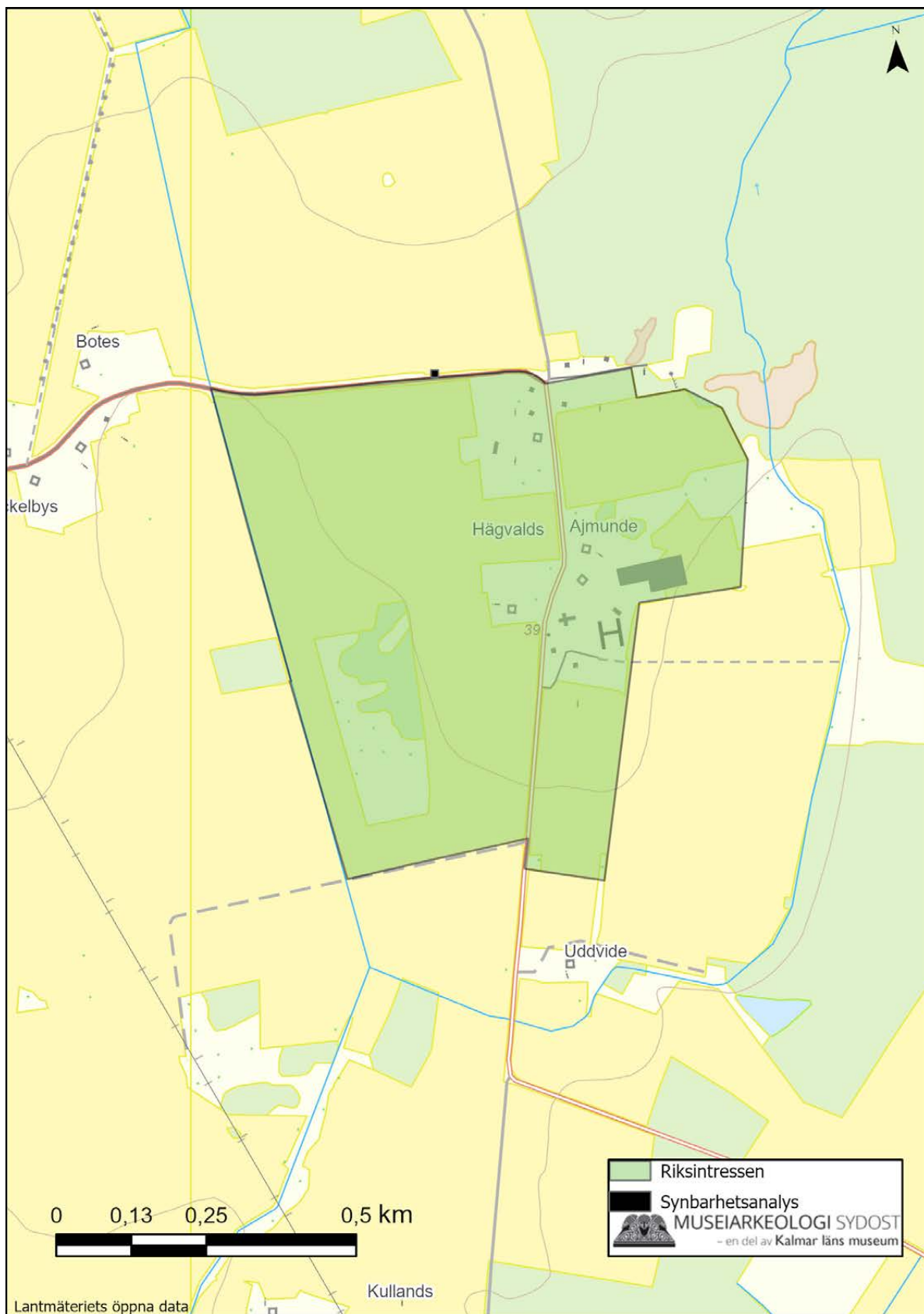
Beskrivning

Området ligger på öns inland och omfattar en ca 4x2 km stor yta. Riksintresset består av en centralbygd i kuperat odlingslandskap

med bruknings- och bosättningskontinuitet sedan förhistorisk tid. Medeltida tredingskyrka vid Fardhem och Linde medeltida kyrka (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:8).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en näst intill obefintlig påverkan. Riksintresset ligger inom den *icke synbara sonen* och påverkas inte.



Figur 45. Riksintresse Gerum.

RI Gerum

Områdeskod: 59AF

Kommun: Gotland

Avstånd: 62,5 km

Avståndszon:

Ytmässig påverkan: 0,03%

Beskrivning

Området ligger i inlandet av ön och omfattar en ca 0,8x0,8 km stor yta. Riksintresset är uppdelat i flera områden och består av 92 medeltida kyrkorna och fyra ödekyrkorna i sten från 1100-, 1200- och 1300-talen representerar romansk och

gotisk byggnadskonst med såväl västliga som östliga influenser i ett komprimerat men påkostat utförande sammanfört i en karaktäristisk gotländsk byggnadsstil där arkitektur, sten- och träskulptur, mural- och glasmåleri vittnar om mycket hög hantverksskicklighet (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:12).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar på en i stort sett obefintlig visuell påverkan av vindparken. Riksintresset ligger inom den *icke synbara zonen* vilket innebär ingen påverkan.



Figur 46a. Riksintresse Karlsöarna med Ekstakusten.

RI Karlsöarna med Ekstakusten

Områdeskod: 26

Kommun: Gotland

Avstånd: 62,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 0,1%

Beskrivning

Området ligger på västkusten på norra sidan v en större udde. Riksintresset omfattar dels ett område på fastlandet, dels Stora och Lilla Karlsö. Fastlandsdelen omfattar en ca 8x5 km stor yta. Riksintresset beskrivs som område med väl sammanhållna fornlämningsmiljöer med vetenskapligt och pedagogiskt intresse samt kustnära

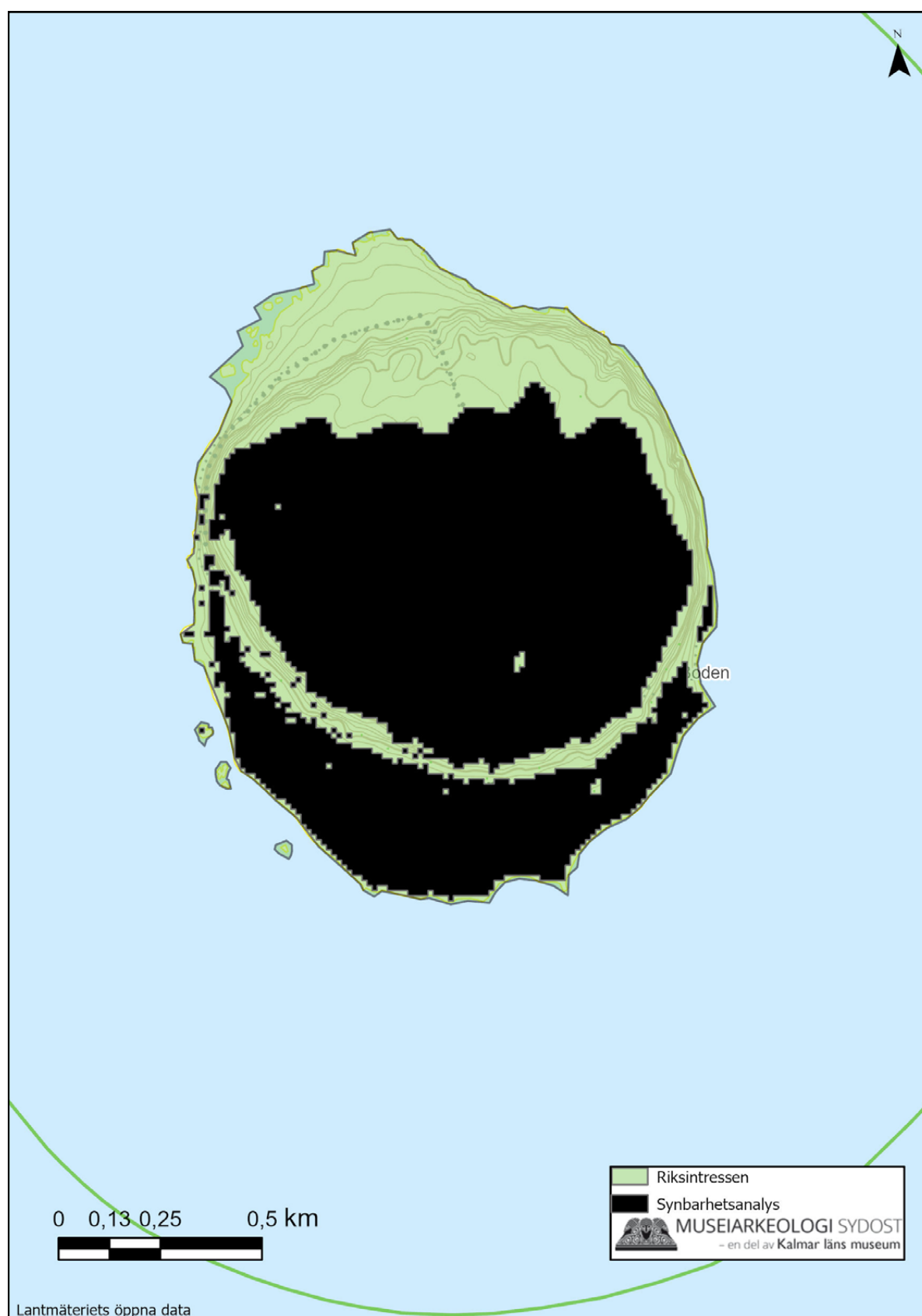
odlingslandskap med lång bruknings- och bosättningskontinuitet, präglad av 1800-talets småskaliga markanvändning. Den storbyggda gårdsbebyggelsen är spridd och har karaktäristiska drag från 1700- och tidigt 1800-tal men även delvis av medeltida ursprung (Riksintressen för kulturmiljövarlden – Gotlands län:7f).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att riksintresset i det närmaste inte påverkas alls av vindparken. Det ligger bakom en udde vilken ger visuellt skydd samtidigt som avståndet till vindparken är stort vilket gör att det ligger i den *icke synbara sonen*. Ingen påverkan.



Figur 46b. Fotomontage från fotopunkt 12 Ekstakusten.



Figur 47a. Riksintresse Karlsöarna med Ekstakusten – Lilla Karlsö.

RI Karlsöarna med Ekstakusten – Lilla Karlsö

Områdeskod: 26

Kommun: Gotland

Avstånd: 57–58,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 67%

Beskrivning

Området utgörs av en ö strax utanför den västra kusten på Gotland. Riksintresset omfattar dels ett område på fastlandet, dels Stora och Lilla Karlsö. Lilla Karlsö omfattar en ca 1,8x1,2 km stor yta. Riksintresset beskrivs som område med väl sammanhållna fornlämningsmiljöer med

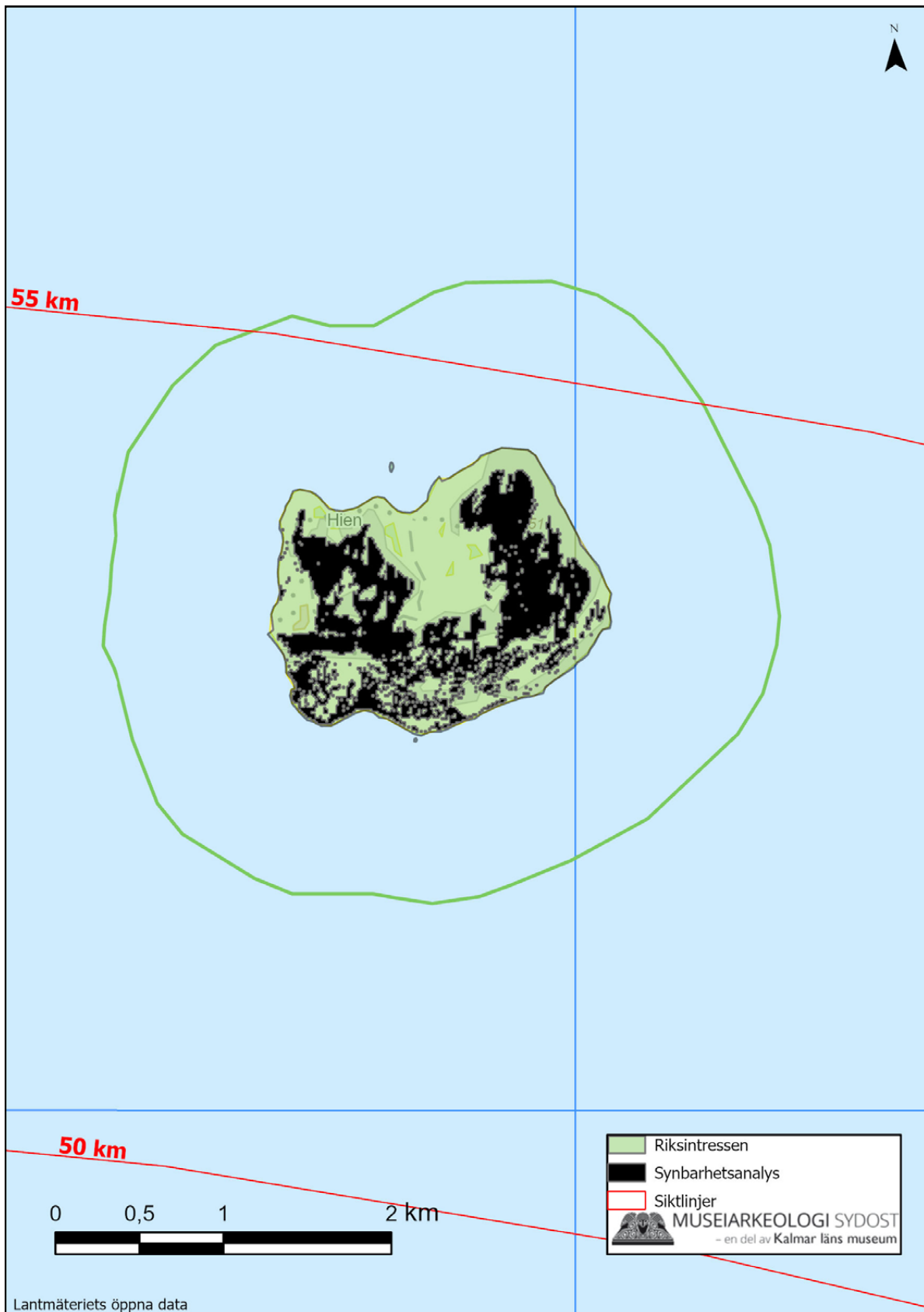
vetenskapligt och pedagogiskt intresse samt kustnära odlingslandskap med lång bruknings- och bosättningskontinuitet, präglad av 1800-talets småskaliga markanvändning. Den storbyggda gårdsbebyggelsen är spridd och har karaktäristiska drag från 1700- och tidigt 1800-tal men även delvis av medeltida ursprung (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:7f).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att en stor del av riksintresset påverkas av vindparken. Riksintresset ligger dock i den *icke synbara zonen* vilket innebär att trots en stor synbarhetspåverkan kommer området inte att påverkas.



Figur 47b. Fotomontage från fotopunkt 12 Ekstakusten.



Figur 48a. Riksintresse Karlsöarna med Ekstakusten – Stora Karlsö.

RI Karlsöarna med Ekstakusten – Stora Karlsö

Områdeskod: 26

Kommun: Gotland

Avstånd: 53–54,5 km

Avståndszon: Icke synbar zon

Ytmässig påverkan: 44%

Beskrivning

Området utgörs av en ö strax utanför den västra kusten på Gotland. Riksintresset omfattar dels ett område på fastlandet, dels Stora och Lilla Karlsö. Stora Karlsö omfattar en ca 2x1,8 km stor yta. Riksintresset beskrivs som område med väl sammanhållna fornlämningsmiljöer med

vetenskapligt och pedagogiskt intresse samt kustnära odlingslandskap med lång bruknings- och bosättningkontinuitet, präglat av 1800-talets småskaliga markanvändning. Den storbyggda gårdsbebyggelsen är spridd och har karaktäristiska drag från 1700- och tidigt 1800-tal men även delvis av medeltida ursprung (Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län:7f).

Påverkan

Synbarhetsanalysen visar att ca halva riksintresset påverkas av vindparken. Området ligger dock inom den *icke synbara zonen* vilket innebär att trots synbarhetsgraden kommer inte området att påverkas.



Figur 48b. Fotomontage från fotopunkt 12 Ekstakusten.

Tabell 3. Riksintressen på Gotland och deras påverkan.

OBJECTID	ORIGINALID	NAMN	RI area	Synbarhetspåverkan (area)	% påverkan	Avstånd (km)	Avståndszon
1534	60I	Hus	169361,772 kvm	6191,393654 kvm	0,036557209	58,5	Icke synbar zon
1535	60K	Holm	72539,51259 kvm	15324,01758 kvm	0,211250628	31,5-35	Mellanzon
1538	26	Karlsöarna med Ekstakusten	20214443,62 kvm	17574,84873 kvm	0,00086942	62,5	Icke synbar zon
1539	26	Karlsöarna med Ekstakusten	1607040,749 kvm	1082656,25 kvm	0,67369558	57-58,5	Icke synbar zon
1540	26	Karlsöarna med Ekstakusten	2460758,753 kvm	1074062,5 kvm	0,436476147	53-54,5	Icke synbar zon
1543	55	Fardhem-Linde	8301221,468 kvm	14843,75 kvm	0,00178814	60-63	Icke synbar zon
1546	58	Fide	4778037,088 kvm	2968,75 kvm	0,000621333	37-42,5	Fjärrzon
1547	47	Nore-Austreområdet	4697709,453 kvm	244062,5 kvm	0,051953511	26,5-30,5	Mellanzon
1548	46	Fridarve-Rofinds-Bonsarve	2037246,485 kvm	1302,448933 kvm	0,000639318	32-34	Mellanzon
1549	45	Vamlingbo Norrbynområdet	3574981,153 kvm	13951,79409 kvm	0,00390262	31,7-35	Mellanzon
1550	48	Sundre	19187797,16 kvm	7617992,794 kvm	0,397022792	22,5-28,5	Närzon
1620	59AF	Gerum	532565,883 kvm	156,25 kvm	0,000293391	62,5	Icke synbar zon
1628	59M	Havdhem	474527,256 kvm	29877,97181 kvm	0,062963658	50	Icke synbar zon
1629	59D	Näs	409440,9237 kvm	3125 kvm	0,007632359	43-44	Fjärrzon
1631	59E	Vamlingbo	402798,0552 kvm	937,5 kvm	0,002327469	31-32	Mellanzon
1639	36	Närkusten	9245975,027 kvm	859739,2837 kvm	0,092985248	61	Icke synbar zon
1642	27	Petes	902244,9808 kvm	323093,2567 kvm	0,358099256	46-48	Icke synbar zon
1652	41	Öja	19385349,54 kvm	2217812,5 kvm	0,114406629	37-42,5	Fjärrzon
1659	60 M	Tomtbod	223134,4893 kvm	17947,5895 kvm	0,080433955	61	Icke synbar zon
1660	44	Vamlingbo Gervalds	1921942,43 kvm	6838,506262 kvm	0,003558122	27-29	Mellanzon
1661	42	Hamra	5913468,127 kvm	92948,83998 kvm	0,01571816	31,5-35	Mellanzon
1662	40	Grötlingbo	14591525,62 kvm	194955,9781 kvm	0,013360904	46,5-51	Icke synbar zon

Slutsats

En vindpark kan medföra konsekvenser för kulturmiljö och landskap genom ett fysiskt intrång och visuell påverkan. Generellt kan man konstatera att en landbaserad vindpark med en viss produktionskapacitet ofta innebär ett större fysiskt intrång eller en mer omfattande visuell påverkan på kulturmiljöer och landskapsbild än motsvarande havsbaserad vindpark under både anläggnings- och driftsfas. Det råder även skillnader i visuell påverkan som havsbaserad vindkraft medför. Om man jämför motsvarande vindparker inom territorialvatten i kustnära lägen med vindparker inom svensk ekonomisk zon, minskar den visuella påverkan på havsbilden och havslandskapet i takt med att avståndet mellan kusten och vindparken ökar. I fallet med vindpark Aurora görs inget fysiskt intrång i kulturmiljöer på land och konsekvenserna kopplat till fysiska ingrepp, uteblir därmed.

Genomgången av de riksintressen och världsarv som i någon mån påverkas visuellt av etableringen av vindparken Aurora har visat att merparten påverkas i relativt liten grad. I tabell 5a-c ses en sammanställning av hur riksintressena påverkas utifrån avståndszonerna. Endast i ett fall ligger ett riksintresse inom närzonen i övrigt ligger de inom mellanzon, fjärrzon eller icke synbar zon. Den inledande synbarhetsanalysen utförd med GIS kunde användas för att särskilja vilka riksintressen som eventuellt kommer att påverkas av vindparken. Denna analys utgick dock inte från de riksintressen som det mänskliga ögat i själva verket uppfattar. Genom att kombinera synbarhetsanalysen med fotomontagen har det varit möjligt att upprätta olika synlighetszoner, där avståndet till vindparken räknar med vad blotta ögat kan

se. Detta är avgörande för hur stor dess påverkan blir på olika riksintressen. I havsområden kan man med fri sikt, teoretiskt se, de övre delarna av rotorbladen ('vingspetsarna') upp till 80 km från vindkraftverken innan de helt försvinner bakom horisonten. I praktiken är det redan vid 50 km avstånd från vindparken, som det blir svårt att upptäcka vindkraftverken då vindkraftverkets maskinhus (nav) försvinner bakom horisontlinjen och endast spetsarna av rotorbladen syns över horisonten. Även väderförhållandena kommer påverka synbarheten. Fotomontagen som ligger till grund för denna bedömning visar ett worst case-scenario, det vill säga hur vindparken syns i klart väder mitt på dagen under sommarhalvåret. Både ljus- och väderförhållanden kommer dock att variera under årets lopp och sikten kommer därmed att vara mer begränsad än vad som framgår från fotomontagen.

Resultaten av analysen visas i tabellerna nedan och utgår från områdenas zonindelning för både Öland och Gotland. Av sammanställningen framgår att merparten av riksintressena på Öland ligger inom *fjärrzonen* (35–45 km), vilket innebär att vindparken syns men den är inte påtaglig i landskapsbilden. Världsarvet på Öland är så stort att det ligger inom flera zoner, *mellanzon-Icke synbar zon*, 25–35 km respektive 45 km avstånd från vindparken. Den nordöstra delen av världsarvet påverkas mest eftersom det ligger på Ölands östkust och ligger inom mellanzonen. Ju längre söderut man kommer inom världsarvet desto mindre blir påverkan, här ligger det inom fjärrzon och icke synbar zon. På Gotland ligger merparten av riksintressena i den *Icke synbara zonen* (45 km) följt av *mellanzonen* (25–35 km), vilket innebär

att vindparken i den sistnämnda zonen syns men är inte påtagligt dominerande, påverkan är något större i denna zon än i fjärrzonen. Ett riksintresse på Gotland, Sundre, har ett avstånd från vindparken från 22,5–28,5 km. Dess kustnära läge och öppna landskap gör att påverkan blir väldigt påtaglig, eftersom det ligger inom närzonen (0–25 km), vilket innebär att vindparken syns mycket tydligt. Ytterligare en aspekt som påverkar hur

synlig vindparken blir är vilken typ av vegetation som finns mellan ett riksintresse och vindparken. I ett öppet landskap blir påverkan större än om landskapet har en större vegetation tex skogsområden, vilket förefaller för både Öland och södra Gotland då större delar av kustområdena saknar skogsområden eller annan vegetation som kan dämpa visualiseringen av vindparken.

Tabell 4a. Ölands riksintressen och deras indelning i olika avståndszoner.

OBJECTID	LANSKOD	ORIGINALID	NAMN	Avstånd (km)	Avståndszon
241	08	88513038	Ölands norra udde	65-70	Icke synbar zon
245	08	88504027	S Greda - Valsnäs	33-40	Fjärrzon
246	08	88507025	Hörninge	37-40	Fjärrzon
247	08	88514031	Ölands stenkust	43-57	Icke synbar zon
248	08	88515032	Källa-Persnäs odlings- och kustbygder	40-47,5	Fjärrzon
249	08	88508023	Borgholms slott och stad	42-46	Fjärrzon
250	08	88512019	Östra Ölands odlingsbygder	30-38	Mellanzon
251	08	84015010	Eriksöre	45-47	Icke synbar zon
252	08	84017014	Gårdby	36-39	Fjärrzon
253	08	84015011	Kalkstad-Lenstad	40-45	Fjärrzon
254	08	84018012	Drörestorp	39-41	Fjärrzon
255	08	84008005	Albrunna-Vickleby	45-50	Icke synbar zon
256	08	84018013	Ekelunda	38-39,5	Fjärrzon
257	08	84005008	Hulterstad-Stenåsa	33,5-39	Fjärrzon
258	08	84005007	Gösslunda	39-40,5	Fjärrzon
259	08	84010004	Gräsgård-Segerstad	38,5-44,5	Fjärrzon
260	08	84012003	Eketorp	45-46,5	Icke synbar zon
261	08	84012002	Sebberneby	46,7-49,5	Icke synbar zon
262	08	84012001	Ås	46,5-56,5	Icke synbar zon
263	08	88509021	Karums alvar	42,5-43	Fjärrzon
265	08	88512018	Vanserums malm-Norra Bäck	41-46	Fjärrzon
266	08	84014017	Algutsrum-Ryd	41-46	Fjärrzon
268	08	84017015	Långträlla	37-39	Fjärrzon
Södra Ölands odlingslandskap				31,5-57,5	Mellanzon-Icke synbar zon

Tabell 4b. Gotlands riksintressen och deras indelning i olika avståndszoner.

OBJECTID	LANSKOD	ORIGINALID	NAMN	Avstånd (km)	Avståndszon
1534	09	60I	Hus	58,5	Icke synbar zon
1535	09	60K	Holm	31,5-35	Mellanzon
1538	09	26	Karlsöarna med Ekstakusten	62,5	Icke synbar zon
1539	09	26	Karlsöarna med Ekstakusten	57-58,5	Icke synbar zon
1540	09	26	Karlsöarna med Ekstakusten	53-54,5	Icke synbar zon
1543	09	55	Fardhem-Linde	60-63	Icke synbar zon
1546	09	58	Fide	37-42,5	Fjärrzon
1547	09	47	Nore-Austreområdet	26,5-30,5	Mellanzon
1548	09	46	Fridarve-Rofinds-Bonsarve	32-34	Mellanzon
1549	09	45	Vamlingbo Norrbynområdet	31,7-35	Mellanzon
1550	09	48	Sundre	22,5-28,5	Närzon
1620	09	59AF	Gerum	62,5	Icke synbar zon
1628	09	59M	Havdhem	50	Icke synbar zon
1629	09	59D	Näs	43-44	Fjärrzon
1631	09	59E	Vamlingbo	31-32	Mellanzon
1639	09	36	Närkusten	61	Icke synbar zon
1642	09	27	Petes	46-48	Icke synbar zon
1652	09	41	Öja	37-42,5	Fjärrzon
1659	09	60 M	Tomtbod	61	Icke synbar zon
1660	09	44	Vamlingbo Gervalds	27-29	Mellanzon
1661	09	42	Hamra	31,5-35	Mellanzon
1662	09	40	Grötlingbo	46,5-51	Icke synbar zon

Tabell 5a–c. Antalet påverkade riksintressen samt världsarv på Öland och Gotland per avståndszon.

Öland, riksintressen

Avståndszon	Summa
Närzon	-
Mellanzon	1
Fjärrzon	15
Icke synbar zon	7
Totalsumma	23

Gotland, riksintressen

Avståndszon	Summa
Närzon	1
Mellanzon	7
Fjärrzon	3
Icke synbar zon	11
Totalsumma	22

Öland, världsarv

Världsarv	Mellanzon– Icke synbar zon
-----------	-------------------------------

Referenser

- Albrunna-Vickleby, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Algutsrum – Ryd, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Dröstorp, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Ekelunda, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Engström, Christer & Marklund, Kari (red.) (1992). Nationalencyklopedin: ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd. Bd 7 [Fredl-Gral]. Höganäs: Bra böcker
- Engström, Christer & Marklund, Kari (red.) (1996). Nationalencyklopedin: ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd. Bd 20 [Vitry-Öä]. Höganäs: Bra böcker.
- Eriksöre, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Gårdby, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Gräsgård-Segerstad, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Gösslunda, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Hulterstad-Stenåsa, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Kalkstad-Lenstad, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Karums alvar, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Långrälla, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Meland, Josefin., 2021. OX2 – Aurora. Visualisering, Aurora. Uppdragsnr.: 107 46 46 Version: 1. Norconsult AB.
- Moreau, Ann., 2015. Gräsgårds socken. Tillväxt och miljö. Länsstyrelsen Kalmar län.
- Sebberneby, Område av riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Underlag till riksintressen för
kulturmiljövården, Borgholms kommun.
2018. Riksantikvarieämbetet.

Vanserums malm - Norra Bäck, Område av
riksintresse för Kulturmiljö i Kalmar län,
registerblad. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Ås, Område av riksintresse för Kulturmiljö i
Kalmar län, registerblad. Länsstyrelsen i
Kalmar län.

Länkar

Allt du behöver veta om Gotland. 2021-12-07.

[Fakta om Gotland \(visbyhandelstorg.se\)](https://www.visbyhandelstorg.se/fakta-om-gotland)

Hur långt kan man se? 2021-12-06, www.sxk.se/forum/129/hur-langt-kan-man-se-formel-efterlyses.

Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap.
6 § miljöbalken Handbok 2014-06-23.
Rapport från Riksantikvarieämbetet. 2021-
12-09, [Handbok-riksintressen-140623.pdf](https://raa.se/handbok-riksintressen-140623.pdf)
(raa.se).

Motivering Ölands världsarv - Södra Ölands
Världsarv. 2021-12-06,
[Motivering Ölands världsarv - Södra
Ölands Världsarv \(sodraoland.com\)](https://sodraoland.com/motivering-olands-varldsarv).

Myndigheten för samhällsskydd och
beredskap, 2021-12-08.
[Riksintressen \(msb.se\)](https://msb.se/riksintressen)

Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands
län (I). 2019. Områden av riksintresse för
kulturmiljövården i Gotlands län (I) enligt 3
kap 6 § miljöbalken. Riksantikvarieämbetet.
[I_riksintressen.pdf \(raa.se\)](https://raa.se/_riksintressen.pdf)

Södra Ölands odlingslandskap. Svenska
Uneskorådet. 2021-12-06,
[http://unesco.hemsida.eu/sodra-olands-
odlingslandskap/](http://unesco.hemsida.eu/sodra-olands-odlingslandskap/).

Öland. Tio Öländska Utflyktspärlor. Ölands
turistbyrå. 2021.
<https://www.oland.se/sv/tio-utflyktsparlor/>

Tio raukområden på Gotland - Gotlands
officiella besöksplats,
[https://gotland.com/besoka-uppleva/
friluftsliv-natur/tio-raukomraden-pa-
gotland/](https://gotland.com/besoka-uppleva/friluftsliv-natur/tio-raukomraden-pa-gotland/)

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

